Jarosław WOŁEJSZO

TRENING SZTABOWY DOWÓDZTW SZCZEBLA TAKTYCZNEGO SZ RP

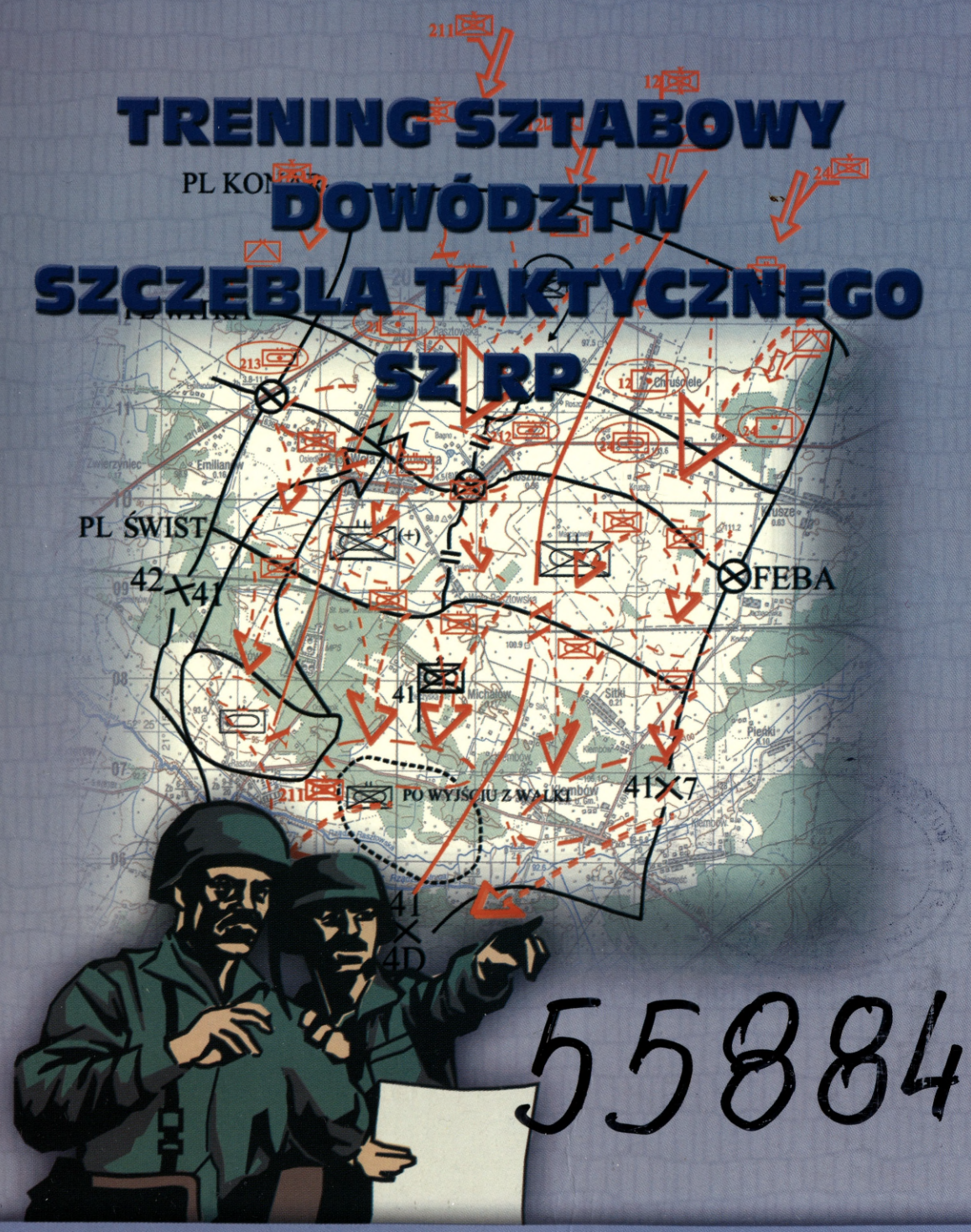

55884

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
INSTYTUT DOWODZENIA

AON 5531/03

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55884
Akademii Obrony Narodowej

Jarosław WOŁEJSZO

TRENING SZTABOWY DOWÓDZTW SZCZEBLA TAKTYCZNEGO SZ RP

WARSZAWA 2003

RECENZENT:

Płk dr hab. inż. Józef MICHNIAK

Projekt okładki:

Jarosław WOŁEJSZO

Druk i oprawa: Akademia Obrony Narodowej – Wydział Wydawniczy, zam. nr 628/2003

SPIS TREŚCI

WSTĘP **5**

1. CHARAKTERYSTYKA TRENINGU SZTABOWEGO **8**

1.1. Rola i miejsce treningu sztabowego w ćwiczeniach wojskowych 9

1.2. Odmiany treningu sztabowego 16

2. STRUKTURA ORGANIZACYJNA KIEROWNICTWA TRENINGU SZTABOWEGO **25**

2.1 Osoby funkcyjne kierownictwa treningu sztabowego 27

2.2 Zespoły funkcjonalne kierownictwa treningu sztabowego 31

3. PRZYGOTOWANIE TRENINGU SZTABOWEGO **36**

3.1. Programowanie treningu sztabowego 38

3.2. Planowanie treningu sztabowego 45

3.3. Konferencje planistyczne 59

4. PROWADZENIE TRENINGU SZTABOWEGO **63**

4.1. Rozpoczęcie treningu sztabowego 66

4.2. Przygotowanie działań 68

4.3. Prowadzenie działań 70

4.4. Zakończenie treningu sztabowego 71

5. OCENA I SPRAWOZDAWCZOŚC TRENINGU SZTABOWEGO **72**

5.1. Ocena treningu sztabowego 73

5.2. Sprawozdawczość treningu sztabowego 77

ZAKOŃCZENIE **82**

BIBLIOGRAFIA **83**

WYKAZ RYSUNKÓW **85**

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW **86**

ZAŁĄCZNIKI **87**

„... Dobra organizacja pracy nowoczesnego sztabu jest swego rodzaju sztuką, do której, jak do każdej sztuki, nie wystarczy mieć talent, trzeba ją poznać, opanować i nabrać w niej gruntownej wprawy ...”
St. Mossor, *Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny*, MON 1984, s. 671.

WSTĘP

Po wstąpieniu Polski w struktury NATO trwają cały czas prace nad dostosowaniem SZ RP do nowych uwarunkowań. Jedną z dziedzin, która podlega również dostosowaniu jest działalność szkoleniowa w wojsku a w tym przede wszystkim poszukiwanie nowych form i metod szkolenia.

Stopień wyszkolenia dowództw i wojsk stanowi zasadniczy determinant skutecznego działania w walce, a sprawnie funkcjonujący system szkolenia wojsk ma tę skuteczność zapewnić. Dlatego w systemie szkolenia wojsk ważną rolę odgrywają takie podsystemy jak: kształcenia profesjonalnego kadr dowódczych i sztabowych; szkolenia specjalistów wojskowych; szkolenia dowództw oraz wojsk. Wszystkie te podsystemy razem i każdy z osobna funkcjonują w celu należytego przygotowania, w szczególności kadry, do prowadzenia przyszłych działań militarnych i niemilitarnych w okresie kryzysu i wojny.

Współczesne dowództwa jednostek, instytucji lub uczelni (szkoły) wojskowej są swoistą „linią technologiczną”, której finalnym efektem powinny być wszechstronnie przygotowane kadry dowódczo-sztabowe i specjalistycznej do sprawnego dowodzenia i kierowania wojskami w okresie wojny i szkolenia w czasie pokoju.

To wszechstronne przygotowanie osiągnąć można jedynie poprzez właściwie zorganizowany i skutecznie realizowany proces szkolenia. Z literatury przedmiotu, jak również z prowadzonych dotychczas badań teoretycznych i em-

pirycznych wiadomym jest, że do głównych form stosowanych w procesie szkolenia przygotowujących kadry dowódczo-sztabowe do działania w czasie przygotowania i prowadzenia walki (bitwy) należą różnego rodzaju ćwiczenia wojskowe.

Niniejsze opracowanie dotyczy właśnie tej problematyki a w szczególności przygotowania i realizacji treningu sztabowego w ujęciu narodowym. Pokazano również różnice, jakie występują podczas przygotowania i realizacji treningów sztabowych w ujęciu sojuszniczym i międzynarodowym.

Treningi sztabowe występują z zasady na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej, na których funkcjonują organa dowodzenia. Są one rodzajem ćwiczeń prostym pod względem organizacyjnym i epizodycznym, lecz występujące odmiany czynią te ćwiczenia nie łatwymi do przygotowania. Ze względu na czas trwania, zakresu tematu wymaga dobrego przygotowania pod względem merytorycznym i metodycznym. Nie wszyscy jednak zajmujący się tą problematyką dostrzegają te różnice w przygotowaniu jak i realizacji treningów sztabowych. Niezbędne stało się również wdrożenie do procesu kształcenia procedur NATO dotyczących szkolenia operacyjno-taktycznego dowództw, ponieważ z tą problematyką absolwenci uczelni będą spotykać się w swojej codziennej działalności służbowej.

Niniejsze opracowanie dotyczące przygotowania i realizacji treningów sztabowych w Siłach Zbrojnych RP w aspekcie, interoperacyjności z NATO, przeznaczone jest głównie dla studentów Akademii Obrony Narodowej, ale także skierowane do oficerów dowództw, którzy chcą pogłębić wiedzę dotyczącą tej problematyki.

W pierwszym rozdziale przedstawiono charakterystykę treningu sztabowego zwracając szczególną uwagę na jego odmiany.

Kolejne rozdziały przedstawiają proces przygotowania i realizacji treningów sztabowych, określają także skład oraz strukturę kierownictwa ćwiczenia a także

zadania poszczególnych osób funkcyjnych i zespołów w trakcie przygotowania i realizacji treningu sztabowego.

W prezentowanym opracowaniu autor przedstawił swój punkt widzenia na przygotowanie i realizację treningu sztabowego w SZ RP. Zdając sobie sprawę z trudności rozpatrywanego problemu, należy domniemywać, iż przedstawiony materiał może być pomocny również w opracowaniu pozostałych różnych typów, rodzajów i odmian ćwiczeń wojskowych.

Służyć może on również pomocą w przygotowaniu, w nowych uwarunkowaniach, własnych rozwiązań w zakresie przygotowania i realizacji treningów sztabowych.

Mając to na uwadze i chcąc uwzględniać w dalszych opracowaniach poglądy i wnioski oficerów posiadających duże doświadczenie w zakresie ćwiczeń oraz pytania i wątpliwości wszystkich tych, których to opracowanie zainteresuje, autor zwraca się z prośbą o przedstawienie uwag dotyczących tej problematyki na adres:

email: jwoleiszo@wp.pl.

Jednocześnie serdecznie dziękuję wszystkim osobom, które udzieliły mi pomocy w opracowaniu tego studium. Przede wszystkim kierownikowi Zakładu Teorii Zarządzania i Metodyki Szkolenia Dowództw Panu płk dr Józefowi Halikowi oraz oficerom zajmującym się problematyką ćwiczeń z 1 KZ; 1 i 12 DZ oraz 12 BZ.

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA TRENINGU SZTABOWEGO

W Siłach Zbrojnych RP ćwiczenia wojskowe – traktowane są jako najbardziej zbliżona do realiów pola walki, forma praktycznego szkolenia dowództw i wojsk. W jej ramach ćwiczący na podstawie umownej sytuacji taktycznej (operacyjnej) lub kryzysowej i otrzymanego zadania działając w określonym czasie i zgodnie z przyjętymi zasadami sztuki wojennej uczą się oraz doskonalą umiejętności rozwiązywania złożonych problemów taktycznych i operacyjnych oraz dowodzenia w czasie przygotowania i prowadzenia działań militarnych i niemilitarnych.

Podstawową funkcją ćwiczeń jest, więc przygotowanie dowództw i wojsk do praktycznej realizacji otrzymanych zadań na polu walki. O ile inne formy szkolenia (kształcenia) stosowane w procesie szkolenia pozwalają na profesjonalne i raczej teoretyczne przygotowanie dowódców oraz żołnierzy do wykonania zadań (czynności) na polu walki lub w misji w okresie kryzysu lub wojny, o tyle ćwiczenia stanowią niejako platformę zespołowego nabywania wiedzy i doświadczenia, a w szczególności doskonalenia umiejętności potrzebnych do działania w specyficznych warunkach kryzysu, konfliktów zbrojnych i wymuszania pokoju.

Konstatując powyższe stwierdzenia można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że jedynie ćwiczenia wojskowe kształtują w biorących w nich udział podstawowe umiejętności i zachowania, uczą działania w zespołach, a także pozytywnie wpływają na ugruntowanie cech osobowościowych niezbędnych w działaniach wojennych. Ponadto ćwiczenia, jako złożona forma szkolenia prak-

tycznego, umożliwiają weryfikację poprawności i przydatności obowiązujących lub zakładanych doktrynalnych założeń operacyjno-taktycznych, a także zasad i sposobów prowadzenia działań w różnych warunkach pola walki. Umożliwiają również sprawdzenie funkcjonalności przyjętych struktur organizacyjnych dowództw i wojsk oraz efektywności systemów dowodzenia, wsparcia i zabezpieczenia działań. Pozwalają także sprawdzić gotowość bojową jednostek oraz określić stopień przygotowania i możliwości realizacji przez nie, zgodnych z przeznaczeniem zadań w określonym miejscu i czasie.

1.1. Rola i miejsce treningu sztabowego w ćwiczeniach wojskowych

Trening sztabowy jest ćwiczeniem prostym pod względem organizacyjnym i epizodycznym. Jednakże ze względu na czas trwania, zakres tematu i częstotliwość występowania wymaga bardzo dobrego przygotowania pod względem metodycznym i merytorycznym.

Trening sztabowy *to rodzaj ćwiczenia, treningu wykorzystywanego w szkoleniu dowództw wszystkich szczebli dowodzenia od batalionu wzwyż.*

W klasyfikacji ćwiczeń wojskowych możemy znaleźć go pośród rodzajów *ćwiczeń z dowództwami* (rys.1.1.1), których zasadniczym celem jest przygotowanie etatowych dowództw określonych szczebli dowodzenia do prowadzenia działań operacyjno-taktycznych realizowanych w strukturach narodowych i sojuszniczych w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Istotą tych ćwiczeń jest działanie dowództw w ramach stanowisk dowodzenia (SD). Treścią tych ćwiczeń jest rozwiązywanie problemów z zakresu przygotowania i prowadzenia działań operacyjno-taktycznych, w tym kalkulacji czasowo-przestrzennych, opracowania planów oraz rozkazów operacyjnych (bojowych), a ponadto wymiana informacji

(rozkazów, zarządzeń, meldunków) zgodnie z obowiązującymi procedurami dowodzenia.

W ćwiczeniach tych niezbędnym warunkiem powinno być rozwijanie, a także przemieszczanie stanowisk dowodzenia oraz integracja i synchronizacja działań poszczególnych sekcji, zespołów, centrów części operacyjnej stanowiska dowodzenia.

1.1.1. Miejsce treningu sztabowego w ćwiczeniach wojskowych
Źródło: opracowanie własne

Analizując cel, istotę oraz treść ćwiczeń dowództw możemy bez trudu określić, co *jest jego celem, istotą oraz treścią* treningu sztabowego?

Celem treningów sztabowych jest doskonalenie praktycznych umiejętności oficerów dowództwa w zakresie wykonywania obowiązków na etatowych stanowiskach, a nade wszystko zgrywanie (współdziałanie) wszystkich osób funkcyjnych sztabu, poszczególnych zespołów i sekcji na rzecz wypracowania da-

nych (kalkulacji) i wariantów działania niezbędnych do podjęcia decyzji przez dowódcę.

Istotą treningów sztabowych jest to, że szkoleni (oficerowie dowództwa) pod kierownictwem dowódcy (zastępcy lub innego wyznaczonego oficera), na tle określonej sytuacji taktycznej lub operacyjnej wykonują (trenują) określone czynności (zadania) sztabowe zgodnie z procedurami obowiązującymi *na zajmowanych stanowiskach* części operacyjnej stanowiska dowodzenia na rzecz racjonalnego wykonania zadań stojących przed zespołem, sekcją, aż do osiągnięcia określonego (pożądanego) stopnia ich opanowania. W czasie prowadzenia treningu sztabowego realizuje się jedno – dwa zagadnienia szkoleniowe z wybranej problematyki przygotowania lub prowadzenia działań taktycznych przez dowództwo określonego szczebla organizacyjnego.

Treningi sztabowe z reguły prowadzone są w pomieszczeniach stałych, ale mogą być też prowadzone w terenie na rozwiniętym stanowisku dowodzenia. Treningi sztabowe z zasady prowadzi się jako ćwiczenie jednoszczeblowe i jednostronne. Organizatorem i prowadzącym trening sztabowy jest najczęściej dowódca (zastępca dowódcy) danego szczebla. Z reguły planowane i prowadzone będą przed każdym ćwiczeniem dowódczo-sztabowym, w celu przygotowania dowództwa danego szczebla organizacyjnego do realizacji danego przedsięwzięcia. Jednakże mogą być też planowane jako oddzielne przedsięwzięcia.

Nie można, utożsamiać treningu sztabowego z różnymi treningami specjalistycznymi[1] (np. ogniowym, musztry, posługiwaniu się środkami ochrony przed skażeniami, itp.) oraz trenowaniem pododdziałów batalionu dowodzenia np.: w rozwijaniu i zwijaniu węzła łączności, treningu pododdziału regulacji ruchu, itp. Również wszelkiego rodzaju indywidualne treningi oficerów dowództwa, które są prowadzone w grupach szkoleniowych trudno zaliczyć do treningów sztabowych (np.: opracowanie określonego dokumentu dowodzenia, doskonalenie w

---

[1] Por. I. Łysiak, *Metodyka przygotowania i prowadzenia treningu sztabowego w oddziale*, Warszawa, AON 1996, s. 10.

rysowaniu sytuacji taktycznej, prowadzenie mapy sytuacyjnej, itp.). Ponieważ trening sztabowy dotyczy zawsze problematyki taktycznej (operacyjne) wybranej z całego zakresu działania dowództwa w procesie przygotowania lub prowadzenia działań.

Treścią treningów sztabowych jest, więc: zbieranie, studiowanie i analizowanie danych do decyzji dowódcy, dokonywanie kalkulacji operacyjnych (taktycznych) i wariantowanie sposobów użycia wojsk, opracowanie dokumentów planistyczno-mobilizacyjnych, wykonywanie operacyjnych (taktycznych) zadań sztabowych w terenie w zakresie organizowania dowodzenia, synchronizacji działań oraz bojowego i logistycznego zabezpieczenia działań oraz doskonalenie umiejętności w posługiwaniu się technicznymi środkami dowodzenia i łączności w czasie pracy na stanowisku dowodzenia.

Analizując ćwiczenia wojskowe pod względem ich celu, treści oraz istoty a przede wszystkim realizmu dochodzimy do wniosku, iż trening sztabowy jest ćwiczeniem, które występuje w procesie doskonalenia dowództw pomiędzy ćwiczeniem grupowym a ćwiczeniem dowódczo-sztabowym. Miejsce treningu sztabowego pośród ćwiczeń wojskowych na poszczególnych poziomach doskonalenia organów dowodzenia obrazuje rysunek 1.1.2.

Poziomie 1 zajmuje się indywidualnym (profesjonalnym) przygotowaniem szkolonych do praktycznego rozwiązywania problemów operacyjnych i taktycznych. Stanowi on niejako etap przygotowawczy do realizacji zadań na konkretnych stanowiskach /funkcjach/ części operacyjnej stanowisk dowodzenia w ćwiczeniach wojskowych.

Treścią tych ćwiczeń, które mogą przybierać różne odmiany w zależności od kryterium priorytetowego powinno być praktyczne profesjonalne przygotowanie dowódców, specjalistów grupy głównej dowództwa (S/G-1,2,3,4,5,6) do realizacji zadań w zakresie procesu wypracowania decyzji, stawiania zadań, organizowania działań w różnych sytuacjach pola walki /misji/. Wypracowane przez ćwiczących koncepcje walki oraz formułowane i wrysowane na mapę

/szkic/ decyzje, a także opracowane zarządzenia, rozkazy i meldunki powinny być poddane dyskusji w czasie, której ćwiczący argumentowaliby swoje rozwiązania, a w przypadku popełnionych błędów naprowadzani byliby na właściwy tok rozumowania i działania.

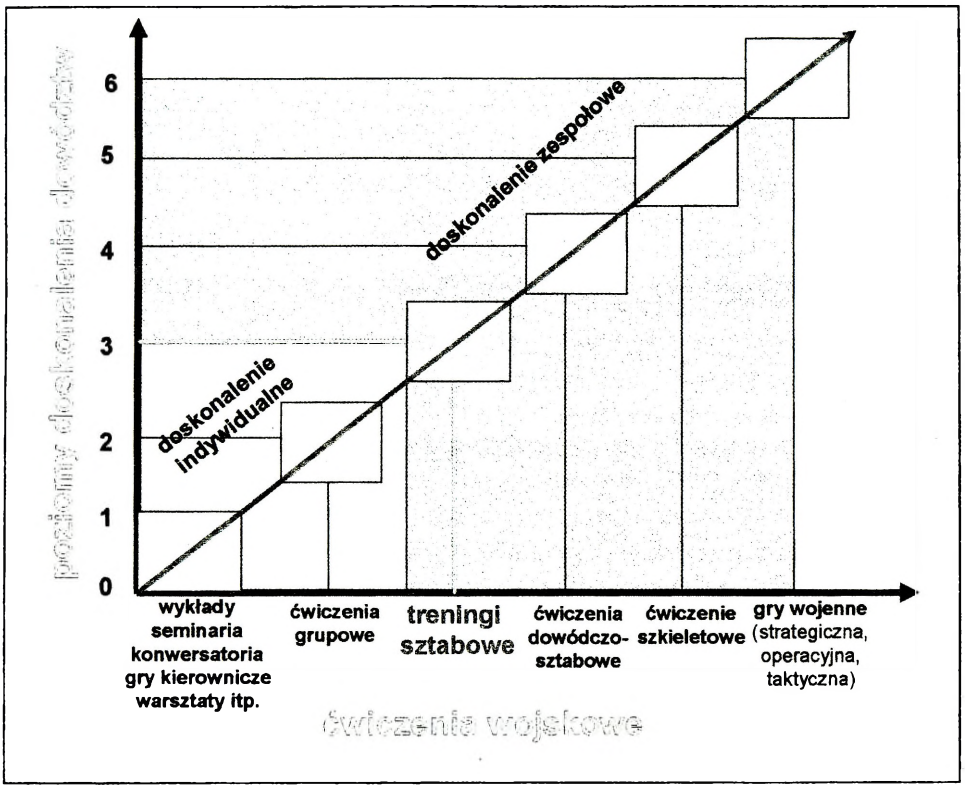

Rys. 1.1.2. Rodzaje ćwiczeń wojskowych na poszczególnych poziomach szkolenia dowództw SZ RP
Źródło: opracowanie własne

Poziom 2 to indywidualne (profesjonalne) doskonalenie oficerów (specjalistów grupy głównej) dowództwa na określonym szczeblu dowodzenia.

Celem tego poziomu jest pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz nauczenie i doskonalenie praktycznego rozwiązywania problemów operacyjno-taktycznych, a także wykonywania pewnych czynności (zadań) dowódczych i sztabowych na określonym stanowisku (funkcji) służbowym.

Istotą tego poziomu jest to, że wszyscy szkoleni występują w jednej roli, rozwiązują te same zadania (problemy operacyjno-taktyczne) na tle jednolitej sytuacji bojowej.

Poziom 3 to już doskonalenie zespołowe oficerów (specjalistów grupy głównej) dowództwa w czasie pracy na stanowisku dowodzenia w poszczególnych sekcjach, zespołach, centrach. W pierwszej kolejności możemy doskonalić pojedyncze sekcje/zespoły poszczególnych zespołów/centr części operacyjnej stanowiska dowodzenia. Następnie przystąpić do doskonalenia wszystkich sekcji/zespołów/centr części operacyjnej stanowiska dowodzenia.

Poziom 4 to doskonalenie zespołowe umiejętności dowódców i oficerów grupy głównej dowództwa w rozwiązywaniu zespołowym problemów operacyjnych i taktycznych oraz dowodzenia i zabezpieczenia działań. Są one niejako sprawdzianem stopnia przygotowania dowództw do pracy w warunkach zbliżonych do rzeczywistych, w tym do udziału w ćwiczeniach z wojskami.

Istota tego poziomu polega na tym, że zespół ćwiczący – stanowiący etatowy organ lub kilka organów dowodzenia wojskami – usprawnia i doskonali swą pracę. Każdy z ćwiczących pełni inną funkcję zgodnie z zajmowanym stanowiskiem służbowym na stanowisku dowodzenia określonego szczebla.

Na **poziomie 5** realizowane jest ćwiczenie, które będzie się zajmowało się praktycznym doskonaleniem etatowych dowództw nie mniej niż dwóch szczebli dowodzenia w realnych warunkach terenowych z wykorzystaniem etatowych środków dowodzenia i łączności, z podległymi wojskami w terenie (odpowiednikiem tego rodzaju ćwiczeń w NATO jest ćwiczenie Command Field Exercise – CFX).

Celem tego poziomu powinno być pogłębienie (utrwalenie) umiejętności i nawyków działania zespołowego, na które składają się na działania (współdziałanie, współpraca) dowództw różnych szczebli na rzecz racjonalnego praktycznego dowodzenia podległymi elementami ugrupowania bojowego w okresie

przygotowania i kierowani walką w ciągle zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej.

Istota szkolenia na tym poziomie powinna polegać na tym, że ćwiczące dowództwa (centra, zespoły, sekcje – części operacyjnej stanowiska dowodzenia) stanowiące etatowe organy dowodzenia i zabezpieczenia działań tworzące niejako „szkielet" systemu dowodzenia i kierowania, rozmieszczane są w terenie zgodnie z sytuacją operacyjna (taktyczną) i działają według przyjętych procedur wynikających z regulaminów działań taktycznych (operacyjnych).

Poziom 6

– *strategiczny* – to najwyższa forma szkolenia (doskonalenia) dowództw, czyli organów dowodzenia szczebla strategicznego i operacyjnego (MON, SG WP, Dowództwa Rodzaju Sił Zbrojnych) oraz centralnych i terenowych organów administracji państwowej, a także centralnych i terenowych organów zarządzania i kierowania ogniwami pozamilitarnymi.

Celem ich jest rozwiązywanie problemów dotyczących: struktur organizacyjnych sił zbrojnych, funkcjonowania organów dowodzenia siłami zbrojnymi w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, przygotowania (wyposażenia) sił zbrojnych do wykonywania zadań strategicznych (operacyjno-taktycznych), użycia rodzajów wojsk, weryfikacji niektórych założeń strategii, sztuki operacyjnej i taktyki.

– *taktyczny, operacyjny* – polega na jednoczesnym szkoleniu etatowych dowództw, jednego lub dwóch szczebli dowodzenia, często w realnych warunkach terenowych z wykorzystaniem etatowych środków dowodzenia.

Istota szkolenia na tym poziomie polega na tym, że ćwiczące dowództwa, stanowią etatowe organy (zespoły, centra części operacyjnej stanowisk dowodzenia) dowodzenia i zabezpieczenia działań dwóch przeciwstawnych stron, które na tle przyjętej sytuacji operacyjno-taktycznej rozwiązują problemy pola walki, podejmują własne decyzje i zamiary działania, które są odpowiedzią (reakcją) na działanie strony przeciwnej. Ćwiczące zespoły rozmieszcza się w tere-

nie z uwzględnieniem norm i sytuacji operacyjno-taktycznej oraz środków łączności i automatyzacji dowodzenia lub też w pomieszczeniach stałych w miejscu stałej dyslokacji.

Konstatując powyższe rozważania zauważamy, że rola treningu sztabowego w doskonaleniu dowództw jest odpowiedzialna, ponieważ stanowi pierwszy etap szkolenia (doskonalenia) zespołowego i od niego zależy, w jaki sposób poszczególne dowództwa będą przygotowane do działania w zespole, którego odpowiednikiem jest cześć operacyjna stanowiska dowodzenia w czasie realizacji zadań w czasie kryzysu i wojny.

1.2. Odmiany treningu sztabowego

Treningi sztabowe ze względu na takie kryteria jak:

- skład ćwiczących;
- miejsce prowadzenia;
- wykorzystanie środków łączności w treningu;
- treść treningu sztabowego;
- czas operacyjny;
- umiejscowienie w procesie szkolenia;
- roli dowódcy przygotowującego i prowadzącego trening sztabowy,

mogą występować w różnych odmianach (rys. 1.2.1.). O kształcie treningu sztabowego decydować będzie zawsze oficer planujący ćwiczenie[1] lub prowadzący ćwiczenie w zależności od jego tematu i celów szkoleniowych, jakie mają być osiągnięte w trakcie realizacji treningu sztabowego.

Proponowane odmiany treningu sztabowego mają charakter czysto metodyczny i porządkujący, nie wpływają jednak na zasadniczy charakter tego ćwiczenia.

---

[1] Oficer planujący ćwiczenie może pełnić również funkcję oficera prowadzącego ćwiczenie jak i kierownika ćwiczenia, wszystko zależy od szczebla organizacyjnego danego dowództwa.

Ze względu na *skład ćwiczących* możemy wyróżnić następujące odmiany treningów sztabowych:

- ogólne;
- szczegółowe.

Trening sztabowy *ogólny* prowadzony jest z całym składem osobowym określonego dowództwa po transformacji na stanowisko dowodzenia.

Trening sztabowy *szczegółowy* prowadzony jest z określoną grupą (sekcją, zespołem, centrum) oficerów wykonujących określone zadania podczas pracy na stanowisku dowodzenia. Dobrze byłoby w czasie zgrywania danego dowództwa podczas pracy na stanowisku dowodzenia w pierwszej kolejności realizować treningi sztabowe szczegółowe a następnie dopiero w celu zgrania całego zespołu ogólne treningi sztabowe.

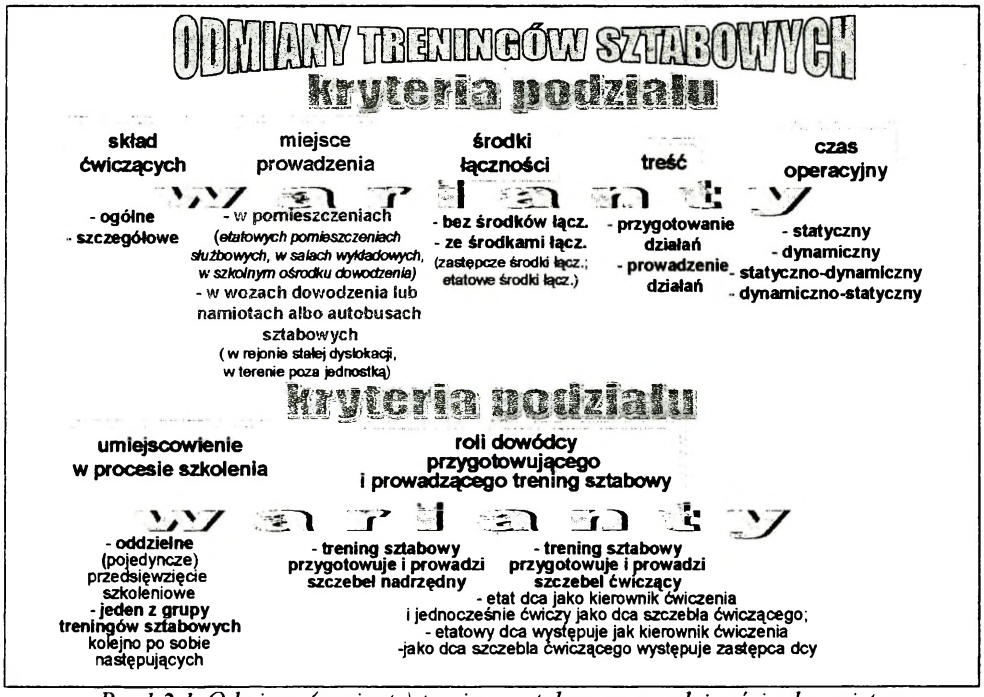

Rys.1.2.1. Odmiany (warianty) treningu sztabowego w zależności od przyjętego kryterium podziału

Źródło: I. Łysiak, Metodyka przygotowania i prowadzenia treningu sztabowego w oddziale, Warszawa AON 1996, s.14-16.

Przyjmując za kryterium podziału *miejsce pracy* oficerów dowództwa w czasie prowadzenia treningu sztabowego, możemy wyróżnić następujące treningi sztabowe:

- w pomieszczeniach;
- w wozach dowodzenia (namiotach, autobusach sztabowych).

Powyższy podział nie jest tak do końca jednoznaczny i wymaga szerszego wyjaśnienia. Jak wiemy pomieszczenia do przeprowadzenia treningu sztabowego mogą być w różnym stopniu przygotowane. Mogą to być etatowe miejsca pracy ćwiczących (kancelarie, gabinety), sale wykładowe lub też szkolne ośrodki dowodzenia, specjalnie przygotowane i wyposażone do pracy danego dowództwa.

W innym wariancie tej odmiany treningu sztabowego (w wozach dowodzenia), ćwiczący wykonują wszystkie czynności na swoich etatowych miejscach pracy na rozwiniętym stanowisku dowodzenia w wozach dowodzenia (namiotach lub autobusach sztabowych), które mogą być rozmieszczone na terenie koszar (np.: na placu alarmowym, na przykoszarowym placu ćwiczeń, itp.). Wówczas wozy dowodzenia rozstawiane są stosownie do pojemności placu bez uwzględnienia normatywnych odległości między nimi lub w terenie poza rejonem stałej dyslokacji (np.: w rejonie alarmowym lub innym rejonie bez uwzględnienia sytuacji taktycznej jak i też z uwzględnieniem sytuacji taktycznej). Dążyć należy jednak do sytuacji, aby wozy dowodzenia i pozostałe elementy stanowiska dowodzenia w miarę możliwości rozmieszczane były zgodnie z uwzględnieniem sytuacji operacyjno-taktycznej z pełnym uwzględnieniem normatywnych odległości między nimi, oraz elementami ochrony i obrony stanowiska dowodzenia. Należy jednak podkreślić, że o wyborze miejsca prowadzenia treningu sztabowego każdorazowo decyduje oficer prowadzący ćwiczenie (kierownik ćwiczenia) już na etapie wypracowania koncepcji metodyczno-taktycznej (w ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych – specyfikacji ćwiczenia) treningu sztabowego.

Kolejnym kryterium podziału treningu sztabowego mogą być *środków łączności*, które w różnym zakresie mogą być wykorzystane w trakcie prowadzenia treningu sztabowego. Ze względu na to kryterium można wyróżnić następujące jego odmiany:

- bez środków łączności;
- ze środkami łączności (etatowe środki łączności lub zastępcze środki łączności).

Nie jest to jednakże jednoznaczny podział, ponieważ zakres wykorzystania środków łączności w poszczególnych treningach może być różny. W zasadzie wszystkie treningi sztabowe prowadzone w wozach dowodzenia i w terenie będą z wykorzystaniem środków łączności. Treningi sztabowe prowadzone w pomieszczeniach mogą też być prowadzone z wykorzystaniem środków łączności, jednakże będą to zastępcze środki łączności.

Kolejnym kryterium podziału treningów sztabowych jest tematyka (treść) realizowanych zagadnień (problemów). Ze względu na charakter realizowanych problemów, treningi sztabowe mogą dotyczyć:

- przygotowania działań;
- prowadzenia działań.

Pierwsza odmiana treningu dotyczy przygotowania działań a więc procesu decyzyjnego tzn. oceny sytuacji, podjęcia decyzji i ogłoszenia zamiaru działania, opracowania planu operacji, opracowania rozkazu operacyjnego, stawiania zadań, organizacji synchronizacji). Druga z kolei odmiana treningu sztabowego dotyczy już kierowania działaniami tzn. dokonywania korekt w planie synchronizacji działania, przeplanowania użycia sił i środków w realizacji dotychczasowego działania, podejmowania decyzji cząstkowych stosownie do sytuacji na polu walki itp.

Następnym kryterium podziału treningów sztabowych jest *czas operacyjny*. Jak wiadomo ćwiczące dowództwa mogą pracować przy zatrzymanym czasie operacyjnym lub też w sytuacji, w której czas operacyjny pokrywa się z czasem

astronomicznym. Ze względu na te właśnie uwarunkowania, możemy więc wyróżnić następujące odmiany treningu sztabowego[1]:

- statyczny;
- dynamiczny;
- statyczno-dynamiczny;
- dynamiczno-statyczny.

Trening sztabowy statyczny polega na tym, że ćwiczące dowództwa danego szczebla organizacyjnego rozwiązują problemy taktyczne wynikłe w danej sytuacji w określonym momencie przebiegu działań taktycznych. Sytuacja taktyczna w takim treningu nie zmienia się, a czas operacyjny jest zatrzymany. W ten sposób stworzone są warunki i możliwości do dokonywania wszechstronnych ocen, analiz i kalkulacji bez uwzględnienia czasu trwania poszczególnych czynności (faz, etapów) cyklu decyzyjnego. Dotyczyć może np.: opracowania wariantów działania wojsk własnych, przeciwnika; prowadzenia rozważania i porównania wariantów działania; organizacji synchronizacji działań; prowadzeniu rekonesansu (na szczeblu batalionu i oddziału); stawiania zadań itp.

Trening sztabowy dynamiczny polega na tym, że ćwiczące dowództwa rozwiązują problemy pola walki w ciągle zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej i wykonują wszystkie czynności (fazy, etapy) cyklu decyzyjnego w realnym czasie operacyjnym (tzn. czas astronomiczny pokrywa się z czasem operacyjnym.). W tej odmianie treningu sztabowego ćwiczący mają ciągły napływ informacji o zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej (należy, więc dobrze przygotować plan podawania wiadomości w przypadku ćwiczeń narodowych zaś w przypadku ćwiczeń sojuszniczych i międzynarodowych należy dobrze opracować IV cześć EXPI[2]), a także zorganizować odpowiedni system łączności (środkami etatowymi lub zastępczymi). W wariancie, gdy trening sztabowy jest jednoszczeblowy informacje za niećwiczące elementy ugrupowa-

---

[1] I. Łysiak, wyd. cyt. s. 16.
[2] Instrukcja planowania ćwiczenia (Exercise Planning Instructions – EXPI

nia bojowego szczebla ćwiczącego przekazywane będą z centrum koordynacyjnego sztabu kierownictwa ćwiczenia, za szczebel przełożonego informacje będą przekazywane z zespołu podgrywające działanie przełożonego (*Higher Control – HICON*[1]) a za przeciwnika z zespołu podgrywającego działanie przeciwnika *(Opposing Forces – OPFOR)*. W wariancie, gdy trening sztabowy będzie dwuszczeblowy za elementy ugrupowania bojowego ćwiczącego dowództwa danego szczebla organizacyjnego będą przekazywane przez zespół podgrywający podwładnego (*Lower Control – LOCON*).

Pozostałe odmiany treningu sztabowego zawierają w sobie połączone właściwości jednej i drugiej odmiany. Na przykład w pierwszym etapie (fazie) trening sztabowy może mieć charakter statyczny, natomiast w dalszej części dynamiczny lub odwrotnie. Stąd też jego kolejne odmiany: trening sztabowy statyczno-dynamiczny i trening sztabowy dynamiczno-statyczny.

Przyjmując za kryterium podziału *miejsce* treningu sztabowego *w procesie szkolenia dowództwa* w danym roku szkoleniowym możemy wyróżnić następujące odmiany treningu sztabowego:

- oddzielne (pojedyncze) przedsięwzięcie szkoleniowe (opracowuje się oddzielną dokumentację ćwiczenia);
- jeden z grupy treningów sztabowych kolejno po sobie następujących (część dokumentacji wspólna dla całej grupy treningów).

W przypadku grupy treningów, ich tematy i scenariusze w nich występujące muszą stanowić logiczną kolejność przebiegu działań operacyjno-taktycznych wynikających z kolei z głównego zadania szkoleniowego (pododdziału, oddziału, związku taktycznego). W związku z powyższym grupa treningów kolejno po sobie następujących może, więc mieć wspólną dokumentację ćwiczenia.

Jeżeli natomiast w danym roku szkoleniowym realizowany trening sztabowy jest przygotowaniem do ćwiczenia dowódczo-sztabowego, można a nawet ce-

---

[1] Szerzej na temat struktury kierownictwa ćwiczenia będzie można spotkać w kolejnych rozdziałach opracowania.

lowym jest wtedy wykorzystanie dokumentacji tego ćwiczenia do przeprowadzenia treningu sztabowego.

Innym, istotnym kryterium podziału treningu sztabowego jest *miejsce (rola) dowódcy* planującego (prowadzącego) dany trening. Ze względu na to kryterium można wyróżnić następujące jego odmiany:

- jeżeli trening sztabowy planuje i prowadzi szczebel nadrzędny to wówczas kierownikiem treningu jest dowódca tegoż szczebla lub jego zastępca. Zaś dowódcą ćwiczącym jest etatowy dowódca danego szczebla;
- jeżeli natomiast trening sztabowy planuje i prowadzi szczebel ćwiczący to wówczas etatowy dowódca występuje jako kierownik treningu i jednocześnie jako dowódca szczebla ćwiczącego lub też etatowy dowódca występuje jako kierownik ćwiczenia zaś jako dowódca szczebla ćwiczącego występuje jego zastępca.

Generalnie uważa się, że treningi sztabowe organizują i prowadzą dowódcy szczebla ćwiczącego. Wynika to również z kompetencyjnego zakresu odpowiedzialności szkoleniowej, ponieważ każdy dowódca odpowiada za wyszkolenie i zgranie swojego dowództwa. Z praktyki szkoleniowej wynika, iż największe efekty daje a przez to najczęściej stosowanym jest trening sztabowy, w którym organizatorem i prowadzącym jest dowódca szczebla ćwiczącego.

Studiując literaturę dotyczącą treningów sztabowych[1] możemy wyróżnić również trening sztabowy korespondencyjny. Nie wymaga on specjalnych zabiegów organizacyjnych. Polega on na tym, że nadrzędne dowództwo pocztą wojskową przesyła podległym dowództwom dokumentację ćwiczenia oraz rozkaz operacyjny. Ćwiczące dowództwa w dowolnym miejscu i czasie najdogodniejszym dla siebie, wykonują prace związane z otrzymanym zadaniem oraz sytuacją taktyczną (wypracowują decyzję oraz zamiar działania, opracowują plan operacji, rozkaz operacyjny, plan synchronizacji działań, itp.). Następnie opra-

---

[1] Por. I. Łysiak wyd. cyt; *Metodyka ćwiczeń taktycznych*, praca zbiorowa, ASG WP 1981; *Metodyka kształcenia w Akademii Obrony Narodowej*, praca zbiorowa, AON 1995, *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych*, praca zbiorowa AON 1993.

cowane dokumenty przesyłają, także pocztą do przełożonego w celu ich kontroli i oceny. Zaletą korespondencyjnego treningu sztabowego jest możliwość wykorzystania podobnej dokumentacji do przeprowadzenia treningów ze wszystkimi podległymi dowództwami. Trening taki stwarza także możliwości dokonywania porównania wyszkolenia poszczególnych dowództw.

Konstatując rozważania na temat odmian treningów sztabowych, należy również pamiętać i o innych kryteriach podziału ćwiczeń, które mają zastosowanie również przy klasyfikacji treningów. W związku z powyższym trening sztabowy może także być:

- jednoszczeblowy, dwuszczeblowy, wieloszczeblowy;
- jednostronny, dwustronny;
- metodyczny;
- pokazowy itp.

Należy również pamiętać, że w praktyce szkoleniowej, każdy trening sztabowy jest inny. Zależeć to będzie od tematu i celów szkoleniowych, a o jego ostatecznym kształcie każdorazowo decyduje oficer planujący lub prowadzący trening sztabowy.

Praktyka szkoleniowa wskazuje, że najczęściej stosuje się treningi sztabowe ogólne, statyczne, prowadzone w pomieszczeniach, ze środkami łączności zastępczej lub też treningi sztabowe dynamiczne, na wozach dowodzenia (stanowiskach dowodzenia) ze środkami łączności.

Liczbę[1] treningów sztabowych w danym roku szkoleniowym dla poszczególnych szczebli dowodzenia określają odpowiednie dokumenty[2] (zarządzenia) szefa Sztabu Generalnego WP. Dowódca określonego szczebla organizacyjnego może zwiększyć liczbę treningów prowadzonych ze swoim dowództwem w zależności od potrzeb szkoleniowych i możliwości ich realizacji.

---

[1] Np.: na szczeblu związku taktycznego i oddziału powinno planować się dwa treningi sztabowe w roku szkoleniowym.

[2] Zasady szkolenia dowództw w SZ RP na lata 2003-2006.

Czas trwanie treningu sztabowego zależy od szczebla dowodzenia. W oddziale może on wynosić najczęściej od sześciu godzin do jednej doby, rzadziej dwóch dób.

Treningi sztabowe realizowane w układzie narodowym oraz sojuszniczym nazywa się przyjmując określone kryptonimy (nazwa miesiąca-rok) np. MARZEC-2003, LIPIEC-2002, itd.

ROZDZIAŁ II

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KIEROWNICTWA TRENINGU SZTABOWEGO

fektywność ćwiczeń zależy w dużym stopniu od sprawności działania zespołów (grup) zabezpieczających właściwy przebieg ćwiczeń. Dlatego często zespoły (grupy) te określa się mianem aparatu kierowniczo-rozjemczego lub krócej *kierownictwem ćwiczenia*.

Kierownictwo ćwiczenia (rys. 2.1. oraz 2.2.) to zespół oficerów wchodzących w skład określonych zespołów (grup) posiadający określone obowiązki (zadania) i uprawnienia (kompetencje).

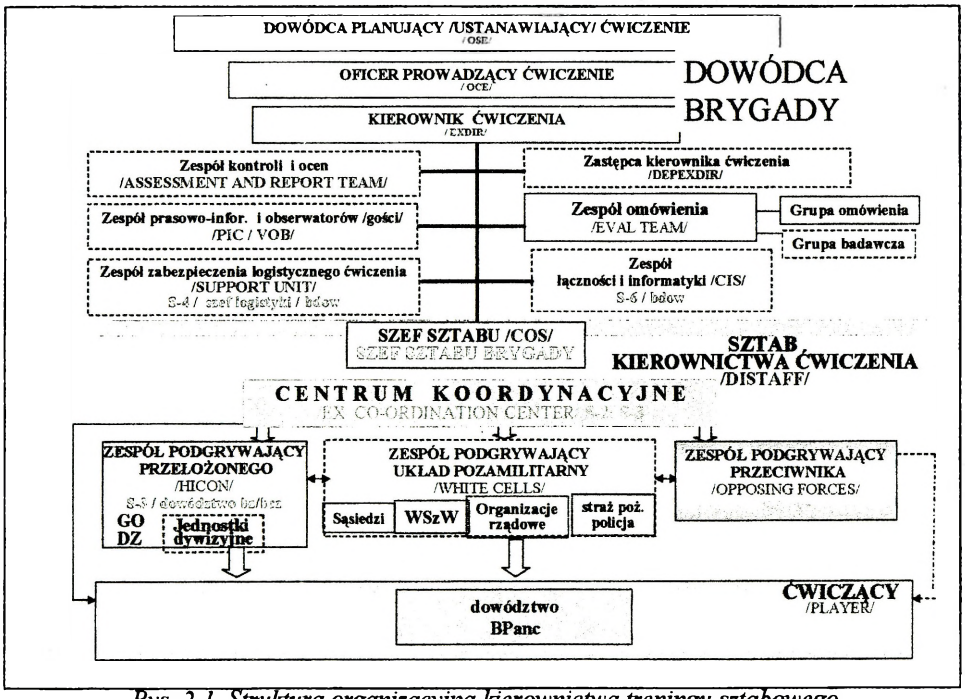

Rys. 2.1. Struktura organizacyjna kierownictwa treningu sztabowego – wariant struktury treningu sztabowego jednoszczeblowego
Źródło: opracowanie własne

Powołane zespoły i osoby funkcyjne odpowiedzialne są za przygotowanie i realizację ćwiczenia, a głównie za kierowanie jego przebiegiem. Są one wyposażone w niezbędne narzędzia pracy, środki transportu i łączności, powiązane

wzajemnie zależnościami funkcjonalnymi, służbowymi i dydaktycznymi ze strukturą ćwiczącego dowództwa. Kierownictwo ćwiczenia powołuje się rozkazem (zarządzeniem) organizacyjnym dowódcy prowadzącego ćwiczenie. Skład kierownictwa treningu sztabowego zależy od odmiany, celów, rozmachu, liczby ćwiczących stron oraz szczebla dowodzenia, na którym realizowane jest ćwiczenie (rys. 2.3.).

Działalność koordynacyjna i kontrolna kierownictwa ćwiczenia rozciąga się praktycznie na wszystkie etapy ćwiczenia tzn. na planowanie i prowadzenia ćwiczenia oraz ocenianie i sprawozdawczość z ćwiczenia.

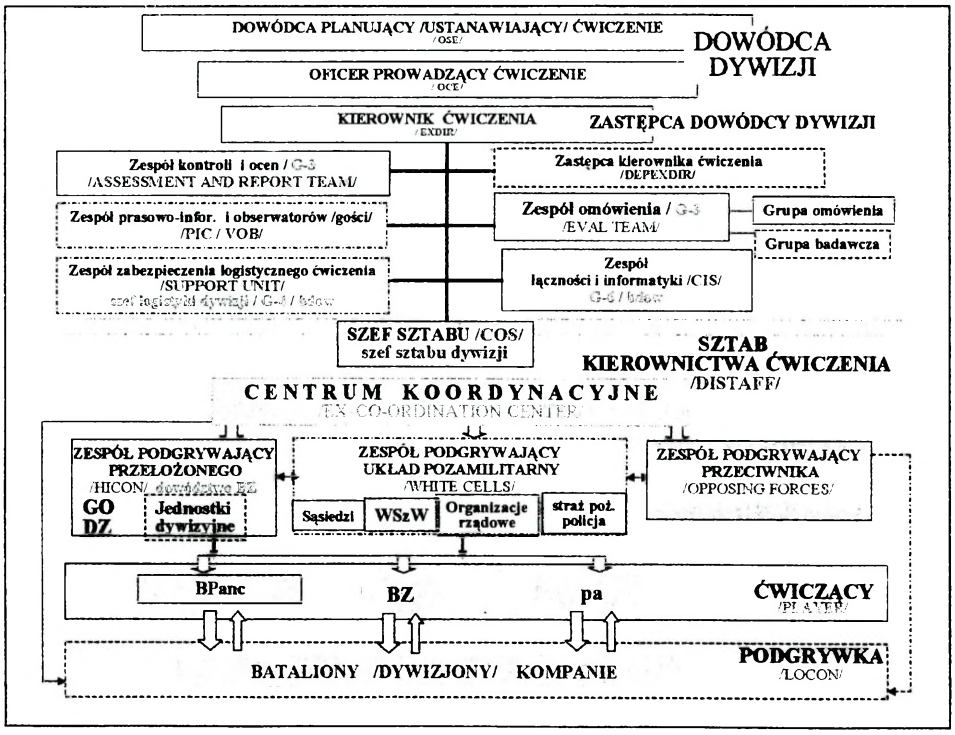

Rys. 2.2. Struktura organizacyjna kierownictwa treningu sztabowego[1]
– wariant struktury treningu sztabowego dwuszczeblowego
Źródło: opracowanie własne

[1] Linią przerywaną zaznaczono te elementy struktury kierownictwa które mogą wystąpić w zależności od potrzeb.

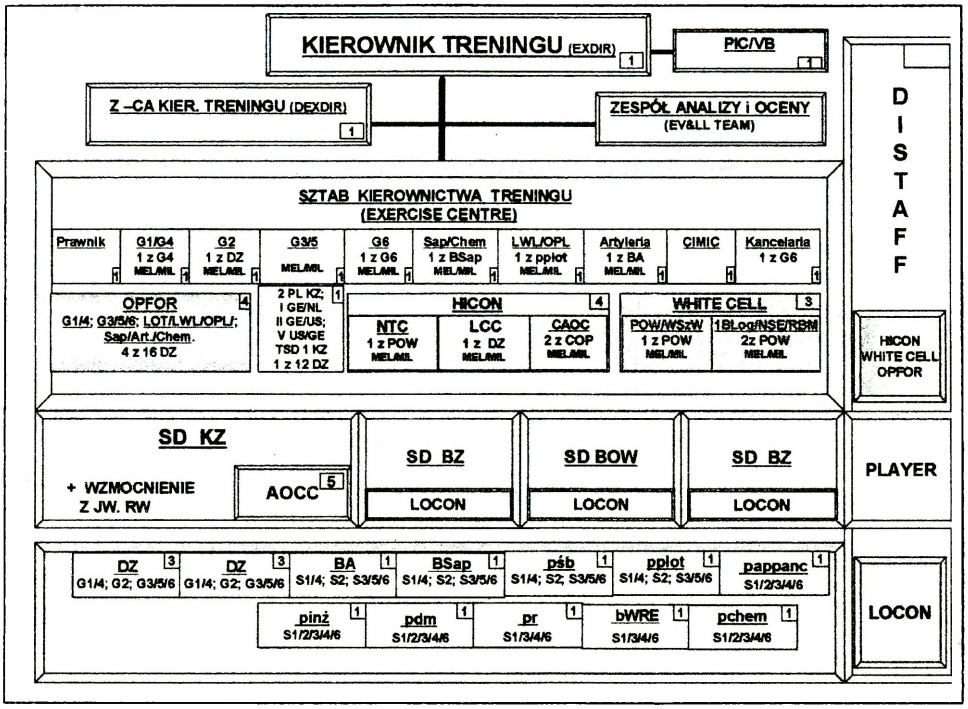

Rys. 2.3. Przykład struktury kierownictwa treningu sztabowego pk. „CZERWIEC-2002"
Źródło: dokumenatcja treningu sztabowego prowadzonego w 1 KZ pk. „CZERWIEC-2002"

2.1. Osoby funkcyjne kierownictwa treningu sztabowego

Oficer planujący[1] (ustanawiający) ***ćwiczenie*** – odpowiedzialny jest za zaplanowanie (ustanowienie) ćwiczenia – *może nim być również dowódca danego szczebla dowodzenia* – zapoczątkowuje on proces programowania, posiada uprawnienia (kompetencje) do wszczęcia ćwiczeń i procedur planowania i ich przeprowadzenia.

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych –***Officer Scheduling Exercise – OSE.***

Osobą odpowiedzialną za przeprowadzenie ćwiczenia jest ***oficer prowadzący ćwiczenie***[1] realizuje on plan przebiegu ćwiczeniem. Powinien być równy lub o jeden stopień niższy od oficera planującego ćwiczenie */np. zastępca dowódcy/*. W treningu sztabowym funkcję oficera planującego, prowadzącego oraz kierownika ćwiczenia[2] może sprawować jedna i ta sama osoba np. dowódca oddziału (związku taktycznego), dotyczyć to będzie przede wszystkim treningów sztabowych realizowanych w układzie narodowym.

Oficer prowadzący ćwiczenie może pełnić obowiązki kierownika ćwiczenia, odpowiada on wówczas za kierowanie i kontrolę przebiegu ćwiczenia, *– jest ponadto gwarantem zachowania obiektywności oceny ćwiczenia..*

Do jego obowiązków przede wszystkim należy:

- wypracowanie (określenie głównych założeń) metodycznej i taktycznej koncepcji[3] przeprowadzenia treningu sztabowego;
- określenie struktury organizacyjnej i wyznaczenie osób sprawujących kierownicze funkcje w kierownictwie treningu sztabowego;
- ustalenie limitów eksploatacyjno-materiałowych;
- wyznaczenie zespołu autorskiego[4] (głównego autora ćwiczenia) oraz wydanie wytycznych do opracowania ćwiczenia;
- kierowanie oraz nadzór nad opracowaniem podstawowych dokumentów treningu – „Planu przeprowadzenia treningu sztabowego[5]";
- przeprowadzenie rekonesansu w rejonie ćwiczenia w celu konfrontacji wypracowanej koncepcji lub planu przeprowadzenia treningu sztabowego[6];
- przygotowanie (szkolenie) kierownictwa ćwiczenia;
- określenie kierunków i sposobów przygotowania się dowództwa do udziału w treningu;

---

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych –***Officer Conducting Exercise – OCE.***
[2] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych –**Exercise Director - EXDIR**
[3] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych –***Exercise specyfikation – EXSPEC.***
[4] w ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych –***Core Planning Team - CPT.***
[5] W ćwiczeniach sojuszniczych– ***Exercise Plannind Instruction – EXPI.***
[6] W zależności od potrzeb może przeprowadzać rekonesans po opracowaniu koncepcji lub planu przeprowadzenia ćwiczenia. Pierwszy wariant jest właściwszy.

- przeprowadzenie instruktażu do treningu a w tym wskazanie przebiegu zasadniczych etapów (epizodów) treningu sztabowego;

- ustalenie zakresu prac i sposobów przygotowania rejonu (obszaru) prowadzenia ćwiczenia oraz wydzielenie w tym celu niezbędnych sił i środków;

- zapewnienie sprawnego kierowania przebiegiem ćwiczenia oraz przeprowadzenie go na wysokim poziomie merytorycznym i metodycznym;

- przeprowadzenie omówienia treningu sztabowego;

- dokonanie analizy kosztów treningu oraz przedstawienie wniosków, które należy wdrożyć w systemie szkolenia dowództw i wojsk.

Oficer prowadzący ćwiczenie kieruje się przede wszystkim wytycznymi zawartymi w rozkazie operacyjnym do treningu sztabowego, obowiązującymi procedurami i innymi dokumentami treningu, dążąc do zrealizowania postawionych zadań i osiągnięcia założonych celów. W przypadku konieczności odstąpienia od ustalonych procedur, zadaniem oficera prowadzącego ćwiczenie jest upewnienie się, czy wszystkie zmiany (przewidziane sytuacje) zostały ujęte w rozkazie operacyjnym do treningu. W sytuacjach, kiedy ćwiczące dowództwo podejmie decyzję o niekonwencjonalnym użyciu swoich wojsk, odmiennym od określonych w regulaminie walki, wówczas oficer prowadzący ćwiczenie może pozwolić na taką innowację, lecz tylko wówczas, gdy działanie to mieści się w ramach przyjętej koncepcji szkolenia.

Oficer odpowiedzialny za planowanie (ustanowienie) ćwiczenia, jako przełożony oficera prowadzącego może przerwać, rozszerzyć lub zmodyfikować całość lub część treningu, jeżeli według jego oceny wymaga tego realizacja planów lub procedur, bezpieczeństwo uczestników lub zaistniała sytuacja operacyjno-taktyczna czyni taką decyzję niezbędną. W takim przypadku jest on zobowiązany powiadomić o swojej decyzji i przyczynach takiego działania swojego przełożonego.

Oficer prowadzący ćwiczenie (kierownik ćwiczenia) również może przerwać lub zmodyfikować całość lub część okresu (etapu) przebiegu treningu

w sytuacjach przedstawionych powyżej, po uprzednim powiadomieniu i uzyskaniu zgody oficera odpowiedzialnego za przeprowadzenie ćwiczenia.

Kierownik ćwiczenia – *(Exercise Director - EXDIR)* – jest odpowiedzialny za realizację ćwiczenia włączając w to lokalny sztab kierownictwa ćwiczenia, zespół kontroli i oceny oraz inne zespoły. Prowadzi on i kontroluje ćwiczenie udzielając jego uczestnikom wskazówek i pomocy. Posiada kompetencje, które umożliwiają mu aktywne oddziaływanie na przebieg ćwiczenia oraz osiągnięcie założonych celów.

Zastępca(y) kierownika ćwiczenia – (*Deputy Exercise Director - DEPEXDIR*) – może również występować i działać w imieniu kierownika treninningu lub występować jako szef sztabu kierownictwa ćwiczenia. Pomaga wówczas kierownikowi w organizacji i prowadzeniu ćwiczenia.

Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia – *(Chief of Staff – COS)* – przewodniczy wszystkim spotkaniom sztabu kierownictwa ćwiczenia. Odpowiada za koordynację działania centrum koordynacyjnego *(EX CO-ORDINATION CENTER)* na kolejne etaty ćwiczenia oraz składanie propozycji w tym zakresie do kierownika ćwiczenia. Jego działalność jest ukierunkowana przede wszystkim na pracę ćwiczącego sztabu (poszczególnych jego komórek).

Do jego obowiązków należy:

- koordynacja pracy zastępców (pomocników) kierownika ćwiczenia w sprawach dotyczących realizacji ćwiczenia;
- przygotowanie i organizacja szkolenia podległych mu osób funkcyjnych i zespołów (grup) wchodzących w skład kierownictwa ćwiczenia;
- kontrolowanie wykonania zadań dotyczących przygotowania ćwiczących;
- kierowanie centrum koordynacyjnym w trakcie prowadzenia ćwiczenia;
- przedstawienie kierownikowi ćwiczenia propozycji dotyczących wniesienia ewentualnych zmian do przebiegu ćwiczenia wynikających z działań ćwiczących dowództw;
- ocena pracy ćwiczących i przygotowanie materiałów do omówienia;

- nadzorowanie wprowadzania w życie wniosków z ćwiczeń w zakresie szkolenia dowództw, a także uwzględniania ich w kolejnych ćwiczeniach.

2.2. Zespoły funkcyjne kierownictwa treningu sztabowego

Sztab kierownictwa ćwiczenia – *(Directing Staff - DISTAFF)* – struktury sztabu kierownictwa ćwiczenia są zmienne. Zależą głównie od szczebla dowodzenia, na którym organizowany jest trening sztabowy oraz jego odmiany.

Dodatkowo przy symulacji nie ćwiczących jednostek bojowych, sztab kierownictwa ćwiczenia musi również symulować działanie przełożonych, którzy faktycznie nie uczestniczą w ćwiczeniu, ale ich sposób działania jest niezbędny do ukazania realizmu ćwiczenia.

Przyjmuję się, że w treningu sztabowym poszczególne elementy tworzące sztab kierownictwa ćwiczenia (*DISTAFF*) i/lub podgrywkę powinny być wyznaczone z podległych dowództw i jednostek, których użycie według opinii oficera planującego/ prowadzącego/ ćwiczenie jest istotne dla realizacji ćwiczenia.

Szefem sztabu kierownictwa treningu będzie wówczas jest oficer starszy ze sztabu, który był zaangażowany w planowaniu ćwiczenia. Musi on doskonale znać plan przeprowadzenia treningu, zarówno od strony merytorycznej, jak i organizacyjn0-metodycznej, jak również procedury jego przeprowadzenia. Szef sztabu jest tym oficerem, który poprzez podległy mu sztab kontroluje i kieruje przebiegiem treningu w celu zapewnienia osiągnięcia założonych celów.

Oficerowie sztabu kierownictwa wywodzą się z reguły dowództwa planującego ćwiczenie, ale mogą być też wspierani przez oficerów z podległych dowództw nie biorących udziału w planowaniu ćwiczenia.

Sztab kierownictwa ćwiczenia rozmieszczony jest jak najbliżej ćwiczących dowództw tak, aby mógł na bieżąco śledzić działanie ćwiczących i w tym samym czasie monitorować i kierować przebiegiem ćwiczenia. W tym celu w nie-

zbędnym zakresie wykorzystuje plany i mapy sytuacyjne prowadzone przez ćwiczących. Własne mapy wykorzystuje zaś w celu:

- określenia wzajemnych położeń stron (wojsk własnych i przeciwnika) oraz tworzeniu nowych sytuacji/incydentów;
- zapewnienia koordynacji i ciągłości działań pomiędzy przeciwnikiem, a innymi ćwiczącymi/symulowanymi stronami;
- informowania właściwych dowództw i/lub oficerów ich sztabów o aktualnej sytuacji i o mających nastąpić działaniach/wydarzeniach.

W celu usprawnienia i koordynacji działań, sztaby kierownictwa ćwiczenia ma do swojej dyspozycji odpowiednie środki łączności.

Sztab kierownictwa ma prawo w pełni kontrolować przebieg ćwiczenia. Jest on w związku z tym organem autonomicznym i działa niezależnie od ćwiczących. Ma całkowitą swobodę wnikania w działanie ćwiczących oraz nieograniczony dostęp do wszystkich informacji. Jakiekolwiek rodzące się konflikty pomiędzy sztabem kierownictwa i ćwiczącymi są przedstawione do rozstrzygnięcia oficerowi prowadzącemu ćwiczenie *(OCE)*, który podejmuje stosowne decyzje.

Podstawową funkcją sztabu jest kierowanie oraz kontrola działania ćwiczących tak, aby cel główny i cele szczegółowe zostały osiągnięte. Do jego podstawowych zadań i obowiązków należy:

- inicjowanie zdarzeń lub incydentów;
- symulacja działań elementów nie wchodzących strukturalnie w skład ćwiczących ale mających wpływ na przebieg ćwiczenia np. układ pozamilitarny, policja, straż pożarna itd. (*WHITE CELLS - WC*);
- działanie jako dowództwo przełożonego (*HICON*) oraz jednostek organizacyjnych danego dowództwa i sąsiadów;
- działanie jako strona przeciwna (*OPFOR*).

Ponadto w Planie przeprowadzenia treningu określa się pozostałe dowództwa i organizacje, które będą symulowane oraz określa się sygnały symulacji.

Sztab kierownictwa ćwiczenia kierując działaniem ćwiczących, musi być w pełni niezależny i odseparowany od ćwiczących oraz posiadać nieograniczony dostęp do scenariusza ćwiczenia a także wolny dostępu do wszelkich informacji. Instrukcje wydane przez sztab są wiążące dla uczestników ćwiczenia. W wypadku jakichkolwiek konfliktów pomiędzy komórkami sztabu, a uczestnikami ćwiczenia kierownik ćwiczenia jest organem rozstrzygającym.

System dowodzenia sztabem kierownictwa treningu zazwyczaj jest porównywalny do narodowych struktur dowodzenia. Dowództwa powinny być tak zorganizowane, aby były zdolne do kierowania i kontroli wszystkich aspektów treningu w ramach ich sprecyzowanych obszarach odpowiedzialności.

Centrum koordynacyjne – *(exercise co-ordination center)* – podstawowym zadaniem centrum jest kierowanie i kontrola rozgrywania scenariusza treningu w taki sposób, aby zapewnić wykonanie zadań i osiągnięcie założonych celów treningu. Realizuje je poprzez:

- podgrywanie (symulacja) sytuacji pola walki;
- podgrywanie działań dowództw przełożonego (SD) i wojsk nie biorących udziału w ćwiczeniu;
- działanie w roli dowódcy wojsk strony przeciwnej.

Zespół podgrywający przełożonego – (*Higher Control -HICON)* – powoływany jest w celu podgrywania (symulacji) dowództwa wyższego szczebla. Zazwyczaj przyjmuje się, iż w skład tego zespołu wchodzą oficerowie z S/G-3 dowództwa (zespół autorski), które jest nadrzędnym (równorzędnym) w stosunku do szczebla ćwiczącego.

Zespół podgrywający przeciwnika – *(Opposing Forces - OPFOR)* – powoływany jest w celu zapewnienia maksymalnego stopnia realności danego ćwiczenia w zakresie podgrywania przeciwnika. Organizowany jest przez komórki rozpoznania danego szczebla organizacyjnego lub dowództwa przełożonego np. S/G-2 lub nawet dowództwa niższego szczebla. Wielkość tego zespołu uzależniona jest przede wszystkim od rozmachu ćwiczenia.

Zespół podgrywający inne jednostki bezpośrednio nie wchodzące w system dowodzenia ćwiczącego – *(White Cell - WC)* – jest to zespół, w którego skład wchodzą przedstawiciele organizacji będących poza strukturą organizacyjną głównego uczestnika ćwiczenia. Są to np.: przedstawiciele organizacji rządowych, i poza rządowych, policji, straży pożarnej, straży granicznej itp. Zespół ten powołuje się do treningu sztabowego, jeśli jest w nim ćwiczona problematyka układu pozamilitarnego. Struktura organizacyjna oraz realizowane zadania w toku ćwiczenia uzgadniane są przed ćwiczeniem z przedstawicielami pozostałych komórek sztabu kierownictwa ćwiczenia.

Podgrywka niższego szczebla – (*Lower Control - LOCON*) – powoływana jest w celu podgrywania (symulacji działania) dowództwa niższego szczebla w stosunku do ćwiczących. W treningu sztabowym z reguły nie istnieje potrzeba powoływania tego zespołu, zależy to jednak od decyzji oficera planującego ćwiczenie. W przypadku nie powołania tego zespołu informacje o położeniu podwładnych będą przekazywane z centrum koordynacyjnego.

Zespół łączności i informatyki – *(CIS)* – sztabu kierownictwa ćwiczenia jest odpowiedzialny za:

- zapewnienie łączności na potrzeby kierownictwa i ćwiczących oraz warunków ochrony informacji niejawnych;
- nadzorowanie właściwego wykorzystania technicznych środków informatyki i wymiany danych;
- planowanie i organizowanie systemu obiegu informacji oraz nadzorowania właściwego wykorzystania środków automatyzacji dowodzenia;
- opracowanie dokumentów łączności czynnej i planu informatycznego wspomagania ćwiczenia;
- wydzielenie niezbędnej liczby kanałów łączności na potrzeby informatycznego wspomagania ćwiczenia;
- zapewnienie warunków pełnej realizacji tajnego dowodzenia;
- rozliczenie kosztów użytkowanego systemu w czasie ćwiczenia.

Zespół ten nie zawsze będzie brał udział w ćwiczeniu wszystko zależeć będzie od odmiany treningu sztabowego.

Zespół zabezpieczenia logistycznego ćwiczenia – *(Live Support Unit)* – podlega bezpośrednio kierownikowi ćwiczenia i jest wyznaczany ze sztabu organizującego trening oraz jednostek dowodzenia szczebla zabezpieczającego trening.

Odpowiada on za:

- rozwijanie i przemieszczanie stanowisk dowodzenia (miejsc pracy) kierownictwa ćwiczenia oraz ich bezpośrednią ochronę i obronę;
- zabezpieczenie warunków pracy sztabowej i odpoczynku;
- ustalenie rozmiarów strat i szkód w rejonie ćwiczenia po jego zakończeniu oraz realizację przedsięwzięć związanych z ich likwidacją;
- przyjęcie i przekazanie rejonu ćwiczenia odpowiednim władzom terytorialnym.

Zespół omówienia – *(EVAL TEAM)* – powoływany jest do kontroli i oceny przygotowania i przeprowadzenia treningu a do jego zadań należy:

- opracowanie w wyznaczonym terminie omówienia ćwiczenia na podstawie otrzymanych wytycznych, zebranych materiałów i własnej obserwacji poszczególnych etapów ćwiczenia oraz przedstawienia go kierownikowi treningu;
- upowszechnianie treści omówienia w zakresie wskazanym przez kierownika zainteresowanym osobom funkcyjnym ćwiczących dowództw i wojsk.

Zespół prasowo-informacyjny i obserwatorów /gości/ – (*Press information center - PIC / Visitors and Observers Bureau - VOB)* – podzielone jest na komórkę prasowo-informacyjną oraz biuro gości i obserwatorów, stanowi punkt kontaktowy dla przybyłych w rejon ćwiczenia gości. Zespół ten nie zawsze będzie brał udział w treningu wszystko zależeć będzie od odmiany treningu sztabowego oraz czy w treningu wystąpi potrzeba powołania takiego zespołu.

W ramach struktury kierownictwa treningu mogą być powoływane **grupy badawcze wchodzące** w skład zespołu omówienia.

ROZDZIAŁ III

PRZYGOTOWANIE TRENINGU SZTABOWEGO

Proces przygotowania i realizacji treningu sztabowego odbywa się zgodnie z przyjętymi regułami dydaktycznymi i w zasadzie nie różni się od procesu przygotowania i realizacji audytoryjnych form szkolenia (kształcenia np.: wykładu, seminarium), które wykorzystywane są w szkoleniu operacyjno-taktycznym dowództw, oficerów instytucji wojskowych.

Specyfika przygotowania treningu sztabowego oraz jej uczestników jest oczywiście nieco inna i prostsza niż w czasie przygotowania innych typów i rodzajów ćwiczeń wojskowych jak np.: ćwiczeń dowódczo-sztabowych, z wojskami. Wpływa na to przede wszystkim inny zakres i charakter problematyki rozpatrywanej w treningu sztabowym, która w zasadzie może obejmować jedno-dwa zagadnienia z zakresu przygotowania i/lub prowadzenia walki zbrojnej.

Natomiast *proces przygotowania i realizacji* treningu sztabowego jest a nawet musi być taki sam jak proces przygotowania i realizacji innych typów, rodzajów ćwiczeń wojskowych (rys. 3.1.). Występujące różnice wynikają jedynie z charakteru ćwiczenia, jakim jest trening sztabowy. Proces ten składa się z poszczególnych faz oraz etapów:

1. **Faza I** – Przygotowania treningu sztabowego:
   a) *etap* – programowania treningu sztabowego;
   b) *etap* – planowania treningu sztabowego.
2. **Faza II** – Prowadzenia treningu sztabowego:
   a) *etap* – rozpoczęcia treningu sztabowego;

b) *etap* – realizacji zagadnień szkoleniowych (z zakresu przygotowania lub prowadzenia działań taktycznych lub operacyjnych);

c) *etap* zakończenia treningu sztabowego

3. **Faza III** – Oceniania treningu sztabowego:

a) *etap* – oceny treningu sztabowego;

b) *etap* – sprawozdawczości treningu sztabowego

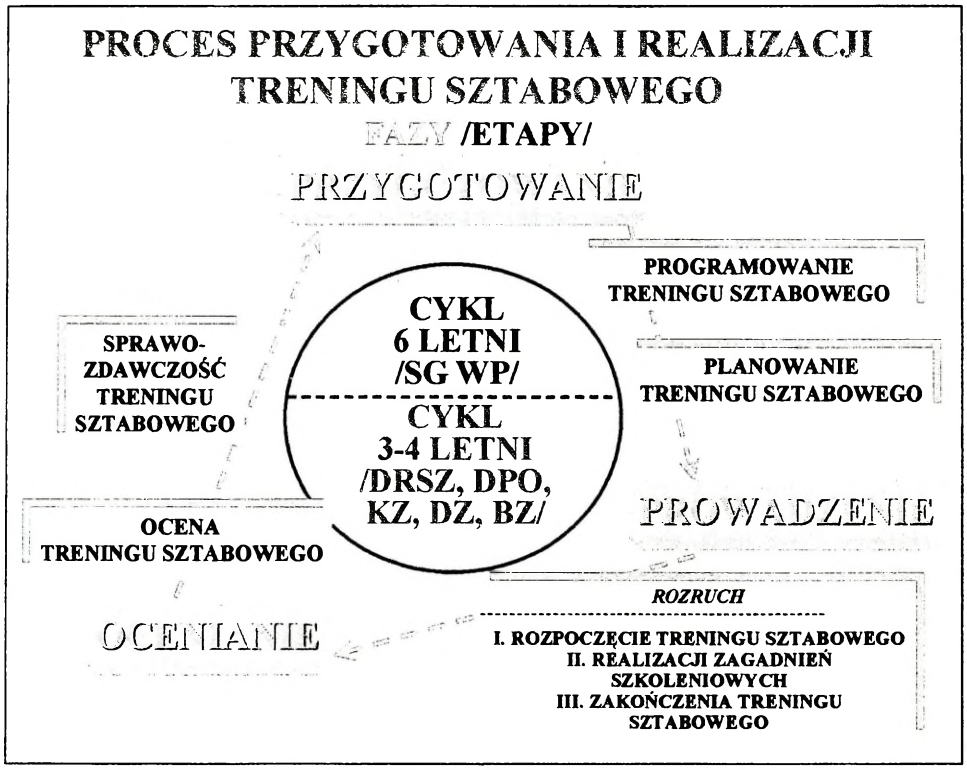

Rys. 3.1. Proces przygotowania i realizacji treningu sztabowego /fazy, etapy/
Źródło: opracowano na podstawie J. Halik, J. Wołejszo, Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO, Warszawa AON 2003

Przedstawiony proces przygotowania i realizacji treningu sztabowego w aspekcie narodowym wynika z dotychczasowej praktyki, jak również wypracowanych przez lata teorii (która się potwierdziła). Teorie, jakie się tutaj przeplatają mają oczywiście charakter epistemologiczny. Również kwestie dotyczą-

ce praktycznego działania poszczególnych osób funkcyjnych czy zespołów (grup), wynikają z teorii i praktyki działania.

Szczegółowa procedura postępowania kierownictwa i ćwiczących w czasie poszczególnych faz, etapów oraz czynności realizowanych w procesie przygotowania i realizacji treningu sztabowego uzmysławia nam jak złożona jest to forma i jak wiele aspektów można się w niej doszukać. Najważniejszym jednakże jest aspekt dydaktyczny i prakseologiczny, co zresztą stwierdzono już wcześniej.

3.1. Programowanie treningu sztabowego

Z analizy dokumentów normatywnych SZ RP w zakresie ćwiczeń z dowództwami i wojskami oraz wybranych armii NATO można wnioskować, że za programowanie ćwiczeń (również treningu sztabowego) na określonym szczeblu dowodzenia odpowiedzialny powinien być dowódca danego szczebla lub jego bezpośredni przełożony (rys. 3.1.1.).

Programowanie jest procesem, w którego ramach definiowane są zbiory zadań i wymagań szkoleniowych, ustaleń organizacyjno-metodycznych oraz norm i kalkulacji wraz z tematycznie usystematyzowaną i podzieloną w czasie realizacją przedsięwzięć zapewniających systematyczność i nieprzerwaną ciągłość szkolenia dowództw.

Uprawnienia do programowania ćwiczeń posiadają wszyscy dowódcy (na poszczególnych szczeblach dowodzenia) ponoszący odpowiedzialność w myśl posiadanego kompetencyjnego zakresu odpowiedzialności szkoleniowej za realizację zadań związanych z:

- przygotowaniem do planowania i prowadzenia operacji połączonych oraz dowodzenia w walce;

- wyszkoleniem bojowym dowodzonego związku operacyjnego (taktycznego) i oddziału;

- wyszkoleniem i zgrywaniem podległego dowództwa;

- zgrywaniem systemów funkcjonalnych i walki oraz zabezpieczenia bojowego.

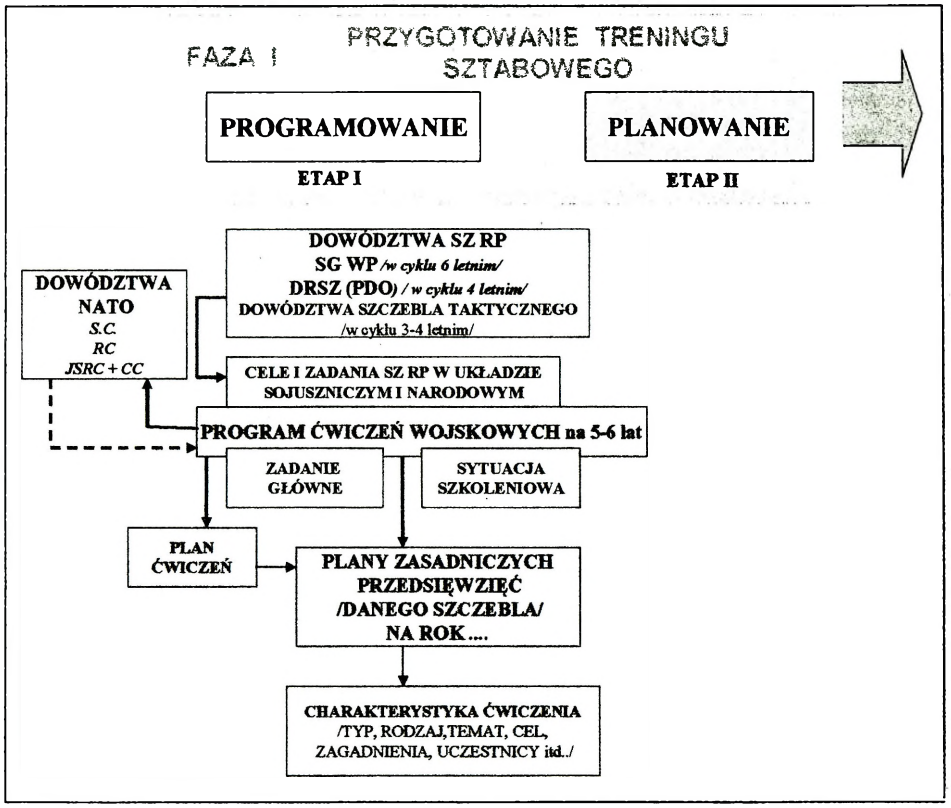

Rys. 3.1.1. Etap programowania fazy przygotowania ćwiczenia – treningu sztabowego
Źródło: opracowano na podstawie J. Halik, J. Wołejszo, Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO, Warszawa AON 2003.

W ramach procesu programowania ćwiczeń (a w tym i treningu sztabowego) opracowywane są:

– w *Sztabie Generalnym WP* – „Program szkolenia organów dowodzenia sił zbrojnych na lata ...";

– w *Dowództwach Rodzaju Sił Zbrojnych* (Połączonym Dowództwie Operacyjnym) – „Plan ćwiczeń dowództw (rodzaj sił zbrojnych) na lata...";

– w *dowództwach szczebla taktycznego* – „Plan ćwiczeń (nazwa) na lata ...";

Program (plan) ćwiczeń (rys. 3.1.2.) powinien obejmować: wykaz ćwiczeń do realizacji w pierwszym roku kalendarzowym cyklu ze ściśle określonymi terminami realizacji; wstępny wykaz ćwiczeń, których realizacja przewidywana jest w drugim roku kalendarzowym; roboczy wykaz ćwiczeń, których realizacja przewidywana jest w kolejnych latach (cyklu szkolenia).

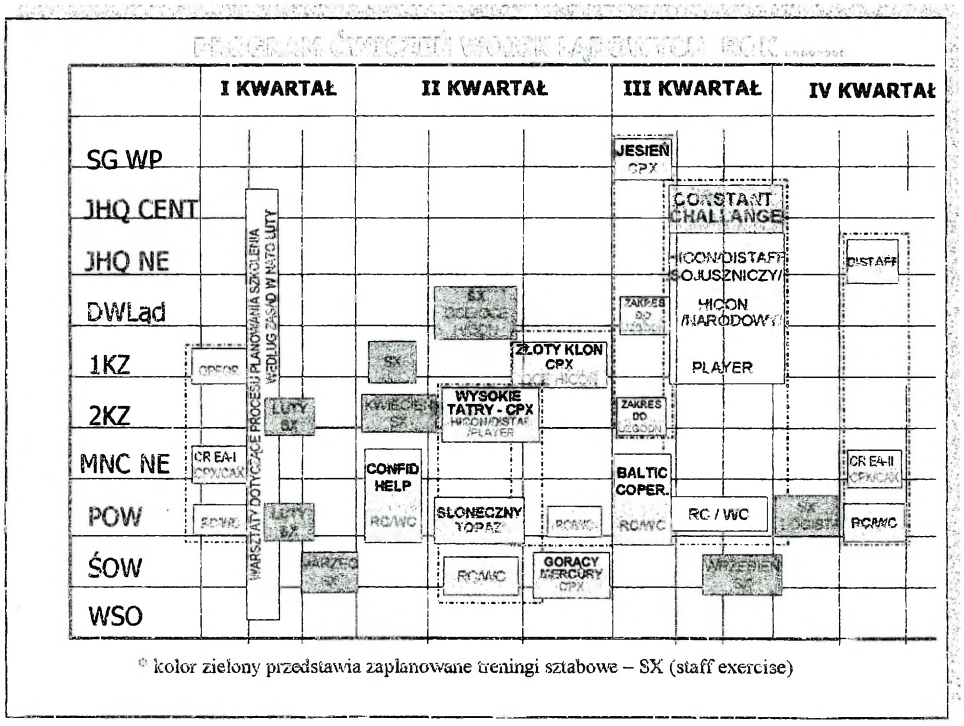

Rys. 3.1.2. Program ćwiczeń wojskowych wojsk lądowych na rok ....
(a w tym treningów sztabowych – wariant)
Źródło: opracowano na podstawie wykładu w trakcie konferencji metodycznej w WWLąd AON, Wł. Hauzer, Wojska Lądowe – stan aktualny, kierunki rozwoju, a wyzwania przyszłości, Warszawa AON 2002

Legenda:

SX – *(Staff Exercise)* – ***trening sztabowy***

CPX – *(Command Post Exercise) – ćwiczenie dowódczo-sztabowe*

CAX – *(Computer Assisted Exercise) – ćwiczenie wspomagane komputerowo*

OSE – *(Officer Scheduling Exercise) – officer planujący/ustanawiający ćwiczenie*

OCE – *(Officer Conducting Exercise) – officer prowadzący ćwiczenie*

PLAYER – *(Player) – ćwiczący*

HICON – *(Higher Control) – podgrywka przełożonego*

DISTAFF – *(Directing Staff) – sztab kierownictwa ćwiczenie*

RC – *(Response Cell) – grupy operacyjne-podgrywka*

WC – *(White Cell) – zespół podgrywający inne elementy biorące udział w ćwiczenie a nie będące w układzie dowodzenia ćwiczącego np. układ pozamilitarny, straż graniczna, wojska OT, Policja itp.*

OPFOR – *(Opposing forces) – zespół podgrywający przeciwnika*

Zaprogramowanie ćwiczenia (treningu sztabowego) narodowego realizowanego w ramach ćwiczenia międzynarodowego, może nastąpić wyłącznie po spełnieniu następujących warunków:

- ćwiczenie jest ćwiczeniem NATO prowadzonym zgodnie z założeniami prowadzenia operacji o dużej intensywności;
- w ćwiczeniu dowództwo powinno występować jako jednolita (etatowa) struktura dowodzenia;
- dowództwo spełnia w strukturze organizacyjnej ćwiczenia rolę głównego ćwiczącego lub strony przeciwnej.

Dowódca korpusu, związku taktycznego, oddziału, pododdziału znając aktualne potrzeby szkoleniowe, a także zadanie, jakie ma do realizacji, powinien zaprogramować odpowiednią liczbę i rodzaje (odmiany) ćwiczeń na najbliższe lata, szczegółowo zaś na rok (miesiąc) biorąc pod uwagę szacunkowe koszty tych ćwiczeń.

W okresie programowania wstępnie powinny być ustalone następujące dane dotyczące ćwiczeń (treningów) realizowanych na danym szczeblu:

- tematy, rodzaje (odmiany) treningów sztabowych;

- problematyka (zagadnienia szkoleniowe) ćwiczeń (treningu sztabowego)[1];
- skład ćwiczących (uczestników) w każdym ćwiczeniu (treningu);
- osoby funkcyjne (oficerowie, dowódcy określonego szczebla) odpowiedzialne za przygotowanie i prowadzenie ćwiczenia (treningu);
- zabezpieczenie logistyczne ćwiczenia, w tym szacunkowe koszty ćwiczenia.

Wszystkie wymienione dane tworzące, ***charakterystykę ćwiczenia***[2], powinna być zapisane w dokumentach planistycznych danego szczebla, tzn. w planach zasadniczych przedsięwzięć na określony rok/ miesiąc).

Wstępna charakterystyka ćwiczenia(ń) powinna być dokładnie sprecyzowana i rozwinięta dla każdego ćwiczenia w okresie jego (ich) programowania. Powinna ona zawierać następujące dane: cele, zadania, koncepcję ćwiczenia, skład uczestników ćwiczeń, propozycję dowództw odpowiedzialnych za planowanie ćwiczenia i dowództw odpowiedzialnych za ich realizację, a ponadto plan wydatków na dane ćwiczenie i przedsięwzięcia mu towarzyszące.

Każde ćwiczenie ma z góry (wcześniej)[3] określony cel, temat, rodzaj i tak jest wkomponowane w proces szkolenia, aby zapewnić przygotowanie dowództwa do realizacji zadania głównego (uzyskania określonego efektu – celu).

Informacje dotyczące każdego treningu sztabowego zawarte są w planie szkolenia,[4] który stanowi dla dowódcy (osoby funkcyjnej odpowiedzialnej za przygotowanie ćwiczenia) podstawę do przygotowania treningu sztabowego. Informacje te dotyczą:

- tematu, celu, rodzaju (odmiany) treningu sztabowego;

---

[1] Nie zawsze w czasie programowania będzie istnieć możliwość ustalenia zagadnień szkoleniowych danego ćwiczenia.

[2] W ćwiczeniach międzynarodowych lub sojuszniczych układ charakterystyki ćwiczenia powinien być zgodny z dokumentem planistycznym – EXERCISE SPECYFICATION (EXSPEC) zawartym w EPG-2. Z przykładem specyfikacji można zapoznać się w załącznikach.

[3] Określenie celu, tematu, rodzaju ćwiczenia dokonywane jest w toku planowania działalności szkoleniowej w końcu roku na rok następny (do 20 grudnia br.).

[4] Pełna nazwa planu szkolenia brzmi: Plan zasadniczych przedsięwzięć RSZ, OW, K, ZT, oddziału na rok (miesiąc). Uwzględnia on zasadnicze przedsięwzięcia szkolenia operacyjno-taktycznego dowództw (poszczególnych szczebli) oraz pozostałe zamierzenia szkoleniowe i inne przedsięwzięcia, a także załączniki, które uzupełniają treść planu.

- składu ćwiczących;
- terminu i rejonu (miejsca) treningu sztabowego;
- prowadzącego trening (kierownika treningu);
- zabezpieczenia logistycznego treningu sztabowego.

Obok wyżej wymienionych informacji na przygotowanie treningu sztabowego wpływ mają również:

- ustalenia normatywne wyższych przełożonych (wytyczne, rozkazy i zarządzenia Sztabu Generalnego WP, dowództw RSZ i rodzajów wojsk, OW/K i ZT);
- programy szkolenia wojsk;
- regulaminy walki;
- instrukcje o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń oraz programy strzelań;
- wnioski ze szkolenia w poprzednim okresie;
- aktualnie obowiązujące (lub przewidywane) sposoby prowadzenia działań bojowych wojsk własnych i potencjalnego przeciwnika;
- warunki terenowe (urządzenia poligonowe), pora roku, doby itp.

Podstawą do programowania ćwiczeń (treningu sztabowego) oprócz zadania postawionego przez przełożonego jest również ocena sytuacji szkoleniowej, wnioski z przeprowadzonych ćwiczeń, a także warunki szkolenia. Programowanie ćwiczeń i określenie celów poszczególnych ćwiczeń jest niejako początkiem procesu planowania treningu sztabowego.

Oficer planujący trening sztabowy w fazie programowania treningu sztabowego powinien zwrócić uwagę na:

- przygotowanie dowództwa do wykonywania zadań wynikających z taktycznej części zadania głównego na rok;
- przygotowanie dowództwa do udziału w ćwiczeniach wojskowych organizowanych przez przełożonego;

- określając temat treningu sztabowego jego odmianę i termin prowadzenia powinien uwzględnić przede wszystkim przedsięwzięcia szkoleniowe planowane i organizowane przez przełożonego.

Tematy treningów sztabowych programowanych przez dowódcę danego szczebla organizacyjnego są w istocie częścią zadania głównego rozpatrywanego szczebla dowodzenia. Nie powinno to być jednak proste powtórzenie części zadania głównego.

Temat treningu sztabowego powinien wyrażać główną myśl treningu. W temacie powinny wystąpić przynajmniej następujące jego elementy (części składowe):

- szczebel dowodzenia ćwiczących;
- rodzaj działań taktycznych;
- warunki prowadzenia działań taktycznych;
- zakres zadań (czynności) realizowanych przez ćwiczące dowództwo w czasie treningu.

Uogólniając, można stwierdzić, że temat treningu powinien określać zakres zadań z zakresu pracy dowództwa na stanowisku dowodzenia, które będą stanowić treść danego treningu sztabowego.

Konstatując można stwierdzić, że oficer planujący trening sztabowy formułując jego temat powinien uwzględnić:

- założenia obowiązującej doktryny obronnej narodowej i sojuszniczej (w wypadku ćwiczeń sojuszniczych i międzynarodowych);
- założenie doktryny szkoleniowej;
- główne zadanie szkoleniowe określone w dyrektywie szefa Sztabu Generalnego WP do funkcjonowania i szkolenia SZ RP;
- główne zadanie szkoleniowe określone w rozkazie przełożonego do funkcjonowania i szkolenia wojsk;

- miejsce i rolę oraz zadania dowództwa określonego szczebla dowodzenia oraz podległych mu wojsk w systemie obronnym państwa i w ugrupowaniu szczebla nadrzędnego;
- poziom indywidualnego i zespołowego wyszkolenia dowództwa w zakresie przygotowania i prowadzenia działań taktycznych;
- najnowsze poglądy dotyczące przygotowania i prowadzenia działań taktycznych;
- wnioski z poprzednich ćwiczeń realizowanych przez dowództwo;
- warunki i charakter obszaru na którym planuje się prowadzenie działań taktycznych w treningu sztabowym.

3.2. Planowanie treningu sztabowego

Planowanie (rys. 3.2.1.) jest kolejnym etapem fazy przygotowania ćwiczenia w trakcie, którego opracowywana jest dokumentacja ćwiczenia zawierająca efekty pracy Zespołu Autorskiego oraz osób funkcyjnych odpowiedzialnych za przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia. Planowanie prowadzi się w toku kilku konferencji (spotkań lub warsztatów) planistycznych z udziałem wszystkich dowództw (osób funkcyjnych) uczestniczących w ćwiczeniu. Planowanie treningu sztabowego (rys. 3.2.2.) sojuszniczego (międzynarodowego) odbywa się zgodnie Instrukcją Planowania Ćwiczeń (*Exercise Planning Guide –EPG-2*).

Najważniejsze zamierzenia procesu planowania to:
- utworzenie Zespołu autorskiego;[1]
- opracowanie Koncepcji metodyczno-taktycznej treningu sztabowego[2];

---

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych CPT (Core Planning Team).
[2] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych EXSPEC (Exrecise specyfication) układ według EPG-2.

- opracowanie *Planu przeprowadzenia treningu sztabowego*[1];

- opracowanie pozostałych dokumentów treningu sztabowego (w zależności od jego odmiany).

Przykładowe dokumenty treningu sztabowego sojuszniczego (międzynarodowego) zostały przedstawione w załącznikach.

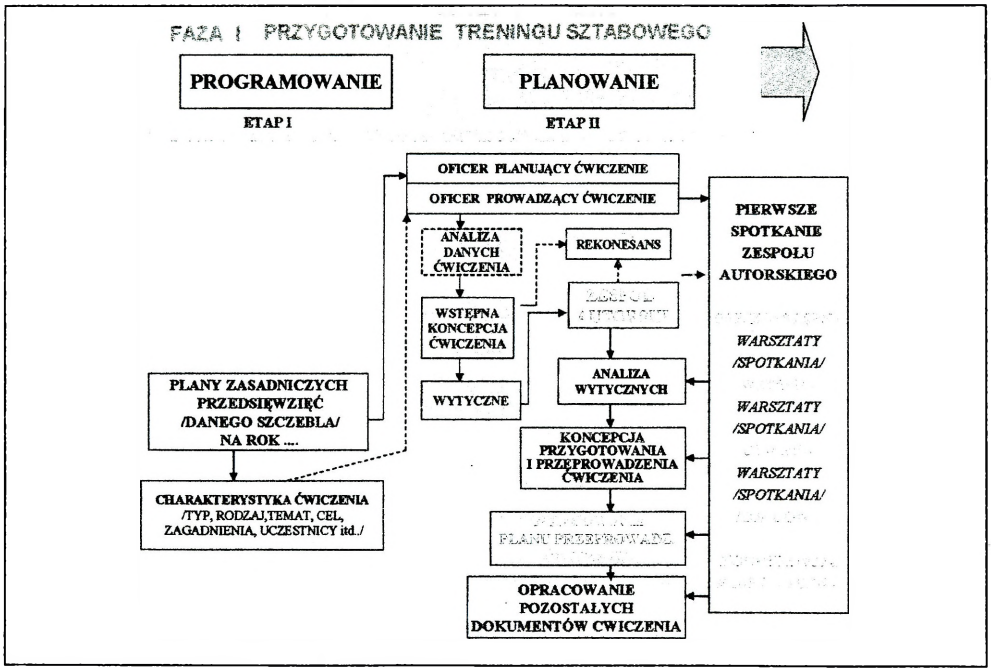

Rys. 3.2.1. Etap planowania treningu sztabowego fazy przygotowania ćwiczenia
Źródło: opracowano na podstawie J. Halik, J. Wołejszo, Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO, Warszawa AON 2003.

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych i międzynarodowych EXPI (Exercise Planning Instructions) układ według EPG-2. Z wariantami EXPI można zapoznać się w załącznikach.

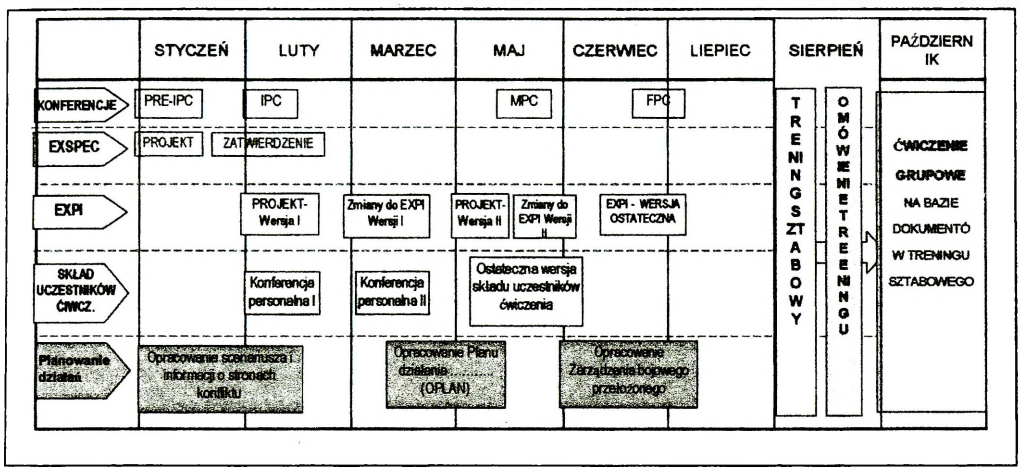

Rys. 3.2.2. Planowanie treningu sztabowego jako ćwiczenia sojuszniczego (międzynarodowego) przez dowództwo narodowe określonego szczebla dowodzenia – wariant
Źródło: opracowano na podstawie dokumentacji treningu sztabowego prowadzonego w 12 BZ

Planowanie treningu zapoczątkowuje oficer odpowiedzialny za planowanie treningu sztabowego. Jest on odpowiedzialny za:

- wydanie rozkazu do przeprowadzenia treningu sztabowego;
- opracowanie podstawowych wytycznych określających:
  - odmianę treningu sztabowego, cel główny i cele szczegółowe;
  - obszar(y) (rejon(y)) prowadzenia treningu sztabowego;
  - siły biorące udział w ćwiczeniu;
- inne niezbędne ustalenia koordynacyjne stanowiące podstawę do planowania, prowadzenia oceny i meldowania;
- wyznaczenie *oficera prowadzącego trening sztabowy (kierownika ćwiczenia)*, który jest w rzeczywistości odpowiedzialny za szczegółowe planowanie prowadzenie ćwiczenia[1].

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych jest bardzo często tak, że oficer prowadzący ćwiczenie *(OCE)* może przekazać część swoich uprawnień kierownikowi ćwiczenia *(EXDIR–Exercise Direktor)*.

Przystępując do opracowania treningu sztabowego *oficer prowadzący trening* w pierwszej kolejności dokonuje **analizy danych stanowiących podstawę do opracowania i zorganizowania treningu**. Analizuje temat, cele, odmianę treningu sztabowego, skład ćwiczących, termin, rejon ćwiczenia, zabezpieczenie logistyczne, wnioski z poprzednich ćwiczeń, aktualnie obowiązujące dokumenty normatywne i szkoleniowe, sposoby prowadzenia działań przez wojska własne i przeciwnika oraz rozkazy i wytyczne przełożonych.

Po przeanalizowaniu wszystkich danych oficer prowadzący trening powinien uświadomić sobie miejsce i rolę ćwiczenia w realizacji celów i treści (zagadnień) szkolenia, a następnie:

- wypracowuje koncepcję metodyczno-taktyczną treningu sztabowego[1];
- udziela wytycznych do opracowania, zorganizowania i logistycznego zabezpieczenia treningu sztabowego;
- określa strukturę organizacyjną treningu i wyznacza osoby sprawujące kierownicze funkcje w kierownictwie treningu;
- ustala ostatecznie wielkości zużycia limitów eksploatacyjno-materiałowych;
- określa sposoby zajmowania przez ćwiczących rejonów (miejsc) ćwiczenia oraz powrotu do miejsc stałej dyslokacji;
- kieruje przygotowaniem treningu sztabowego;
- przeprowadza rekonesans (instruktaż) w rejonie ćwiczenia;
- przygotowuje kierownictwo do treningu sztabowego i określa sposoby przygotowania ćwiczących.

Wypracowanie koncepcji metodyczno-taktycznej dokonuje po zapoznaniu się z informacjami stanowiącymi podstawę do opracowania treningu sztabowego. W pierwszej kolejności analizuje temat (odmianę) treningu sztabowego; cele

---

[1] W ćwiczeniach z dowództwami i sztabami w SZ RP dokument ten nosi nazwę *„Koncepcja przygotowania i prowadzenia ćwiczenia"* – Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami w Siłach Zbrojnych RP, Warszawa 1993, s. 28.

szkoleniowe, jakie zamierza osiągnąć, a także pozostałe czynniki oraz uwarunkowania mające wpływ na organizację i przebieg ćwiczenia.

Do tych czynników najczęściej zalicza się:

- rejon i czas trwania treningu;
- sytuacje szkoleniową i poziom wyszkolenia dowództwa;
- stan bazy szkoleniowej i możliwości materiało-techniczne zabezpieczenia treningu sztabowego;
- ustalenia dyrektywno-normatywne zawarte w rozkazach szkoleniowych, regulaminach i instrukcjach.

Sposób pracy przy wypracowaniu koncepcji metodyczno-taktycznej może być różny. Może on sam wypracować koncepcję lub zlecić jej opracowanie wyznaczonemu wcześniej zespołowi autorskiemu i przedstawienie jej do akceptacji. Niekiedy oficer prowadzący ćwiczenie może wypracować koncepcję metodyczno-taktyczną wspólnie z kierownikiem zespołu autorskiego.

Również sposób analizy informacji stanowiących podstawę do przygotowania ćwiczenia może być różny. Można analizować kolejno temat, rodzaj, termin ćwiczenia itd., wyciągając niezbędne wnioski do wypracowania koncepcji treningu sztabowego lub też analizować wszystkie dane jednocześnie tzn. temat rozpatrywać wraz z rejonem (miejscem) treningu, składem ćwiczących, terminem realizacji treningu sztabowego itp.

Przy formułowaniu koncepcji metodyczno-taktycznej treningu sztabowego[1] najistotniejszą i sprawiającą chyba najczęściej trudności jest analiza tematu treningu sztabowego.

Dokonując *analizy tematu*[2] treningu sztabowego oficer prowadzący trening sztabowy powinien uzyskać *odpowiedź na następujące pytania*:

---

[1] W czasie wypracowania projektów obowiązujących obecnie instrukcji o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń w SZ RP postulowano, że koncepcja metodyczno-taktyczna powinna być dokumentem. Postanowiono inaczej, mimo to obecnie koncepcję wykonuje się jednak jako dokument nieformalny.

[2] Por. B. Szulc (red.): *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych*, Warszawa, AON 1993, s. 68; I. Łysiak, *Metodyka przygotowania i prowadzenia treningów sztabowych w oddziale*, Warszawa, AON 1995, s. 45; *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami* w SZ RP, Warszawa 1995, s. 30.

- jaka sytuacja taktyczna szczebla ćwiczącego, nadrzędnego i sąsiadów odpowiada tematowi treningu?;
- w jakim rodzaju działań taktycznych może wystąpić powyższa sytuacja?;
- w jakim rodzaju działań szczebla nadrzędnego można umiejscowić działania szczebla ćwiczącego?;
- w jakim zakresie działania sąsiadów mogą wpływać na działania szczebla ćwiczącego dowództwa (w przyjętej sytuacji)?;
- jakie zadania i w jaki sposób powinna wykonywać strona przeciwna?;
- jakie warunki regulaminowe muszą być spełnione, aby można było zrealizować temat treningu.

Ponadto oficer prowadzący trening sztabowy poddaje analizie (ocenie) takie czynniki, jak:

- odmiana treningu sztabowego;
- czas trwania treningu sztabowego;
- rejon (miejsce) treningu sztabowego;
- stan wyszkolenia dowództwa
- możliwości materiałowego i technicznego zabezpieczenia treningu;
- ustalenia dyrektywno-normatywne zawarte w rozkazach przełożonych, regulaminach i instrukcjach, a dotyczące problematyki taktycznej występującej w treningu.

Efektem końcowym analizy rodzaju działań bojowych wynikającym najczęściej z tematu treningu powinien być rysunek (oleata) – obrazująca ideę – działań bojowych w treningu sztabowym. Mówiąc językiem taktyki, będzie to projekt decyzji (zamiaru) obrony (natarcia) dowódcy szczebla nadrzędnego w stosunku do ćwiczących, poszerzony o zarys sytuacji dynamicznych do rozegrania w ćwiczeniu.

Analiza szczebla dowodzenia w treningu sztabowym powinna pozwolić oficerowi prowadzącemu trening na określenie miejsca ćwiczącego w ugrupowaniu przełożonego, ustalić szczebel dowodzenia sąsiadów, a także podwładnych i w

stosunku do nich przyjąć stosowne szczeble dowodzenia przeciwnika. Na przykład w przypadku treningu sztabowego prowadzonego przez oddział (związek taktyczny), który ma zorganizować obronę, to wówczas po stronie przeciwnej należy przyjąć takie sił przeciwnika, które będą w stanie prowadzić natarcie na broniącą się stronę ćwiczącą. I na odwrót, jeżeli oddział (związek taktyczny) przerabia zagadnienia związane z natarciem, to jako stronę przeciwną należy przyjąć siły przeciwnika, które umożliwią prowadzenie natarcia.

Dokonana przez niego analiza działań bojowych przyjętych w ćwiczeniu powinna sprzyjać realizmowi działań i winna dać odpowiedź na następujące problemy[1]:

- czy działania bojowe będą prowadzone w sposób konwencjonalny, czy z użyciem broni masowego rażenia;
- czy warunki atmosferyczne mają być rzeczywiste, czy umowne;
- czy struktura organizacyjna przeciwnika i wojsk własnych ma być rzeczywista, czy ćwiczebna;
- w jakim terenie (rejonie) powinien przebiegać trening;
- jakie przyjąć sposoby przechodzenia wojsk do obrony (natarcia);
- inne warunki w zależności od potrzeb.

Oficer prowadzący trening sztabowy po dokonanej analizie tematu treningu sztabowego ma w miarę pełny obraz przebiegu działań bojowych w ćwiczeniu zwłaszcza, co do:

- miejsca i roli ćwiczącego szczebla dowodzenia w strukturze organizacyjnej przełożonego z określeniem niezbędnych szczebli dowodzenia sąsiadów, podwładnych, w stosunku do struktury organizacyjnej przeciwnika;
- umownej (fikcyjnej) walki (bitwy) od momentu jej rozpoczęcia w ćwiczeniu do jej zakończenia, będącej odzwierciedleniem tematu ćwiczenia;

---

[1] Tamże, s. 75.

- przyjęcia w treningu warunków maksymalnie zbliżających działania bojowe ćwiczących do wymagań (realizmu) pola walki.

Uzyskane wnioski z analizy tematu niejako ukierunkowują oficera prowadzącego ćwiczenie do analizy pozostałych informacji (danych) stanowiących podstawę do wypracowania zwłaszcza koncepcji metodycznej.

Bardzo ważną czynnością oficera prowadzącego ćwiczenie, po analizie tematu, będzie analiza *celów* treningu sztabowego oraz jego odmiany. Bowiem cele winny korespondować z celami szkolenia poszczególnych pododdziałów (oddziałów i służyć realizacji zadania głównego, jakie wykonuje dowódca ćwiczącego szczebla dowodzenia. Z kolei odmiana treningu sztabowego musi być adekwatna do celów głównych i odpowiadać potrzebie przygotowania (doskonalenia) profesjonalnego i zespołowego poszczególnych oficerów, komórek i dowództw.

Cele szkoleniowe powinny być konkretne, ale możliwe do osiągnięcia w danym treningu sztabowym. Określa się je na podstawie wniosków z analizy ogólnego zadania szkolenia bojowego oddziału (związku taktycznego), głównie zaś na podstawie wniosków z analizy tematu treningu sztabowego, stanu wyszkolenia dowództwa. Ważne jest, aby cele szkoleniowe odzwierciedlały jasno operacyjno-taktyczną treść tematu treningu i co za tym idzie – zagadnienia szkoleniowe. Najczęstszym błędem popełnianym na tym etapie planowania treningu sztabowego jest określenie zbyt dużo ogólnikowo celów szkoleniowych, które są zbyt luźne i ich sprzężenie z tematem treningu i szczeblem ćwiczącym.. Stąd też, dużego znaczenia nabiera prawidłowe i logiczne sformułowanie celów szkoleniowych i ich redakcyjne ujęcie w koncepcji.

W praktyce szkoleniowej przyjęło się formułować *cele ćwiczeń* wg następującego układu[1]:

---

[1] W wyniku prowadzonych badań dokumentacji szkoleniowej ćwiczeń wynika, że stosowany sposób formułowania celów jest powszechnie stosowany.

- zgrać (dowództwo w czynnościach sztabowych podczas pracy na stanowisku dowodzenia – jego części operacyjnej);

- doskonalić (to, co już znane);

- sprawdzić (to, co niezbędne do prowadzenia treningu sztabowego);

- zbadać (to, co może poprawić skuteczność szkolenia dowództw).

Po przeanalizowaniu wszystkich danych oficer prowadzący ćwiczenie dokonuje podsumowania (syntezy) w wyniku, której formułuje koncepcję metodyczną, czyli daje odpowiedź na pytania: jak szkolić dowództwa i koncepcję taktyczną, czyli jaką wizję walki (bitwy) należy stworzyć oraz rozegrać, aby zrealizować określone zagadnienia i osiągnąć założone cele szkoleniowe treningu sztabowego.

W *koncepcji metodyczno-taktycznej* formułuje następujące punkty stanowiące treść zarówno metodycznej jak i taktycznej strony ćwiczenia.

W ***części metodycznej*** ujmuje on[1]:

a) temat, cele szkoleniowe oraz odmianę treningu sztabowego;

b)miejsce i termin przeprowadzenia oraz uczestników treningu;

c) skład stron (wojska własne i przeciwnika);

d) sytuację wyjściową do treningu sztabowego, a w niej ogólną sytuacje polityczno-militarną, stan oraz ogólne położenie wyjściowe i zamiary stron, a także podział na etapy i zagadnienia szkoleniowe oraz czas ich realizacji;

e) sposób wykorzystania środków automatyzacji dowodzenia;

f) strukturę organizacyjną kierownictwa i ćwiczących oraz sprawy organizacyjne, w tym sposób rozpoczęcia i zakończenia treningu, sposób podgrywania sytuacji bojowych, a także sposób omówienia treningu sztabowego.

W ***części taktycznej*** określa (przedstawia w formie graficznej):

a) dotychczasowy charakter działań bojowych stron;

b) przebieg umownej granicy między stronami;

---

[1] Por. *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami w Siłach Zbrojnych RP*, s. 53 oraz *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z wojskami w SZ RP*, s. 37.

c) ogólny skład bojowy ćwiczących stron;

d) położenie wyjściowe i przewidywany zamiar działania przeciwnika;

e) położenie wyjściowe wojsk własnych i zamiar działania szczebla nadrzędnego;

f) zadania bojowe ćwiczącego szczebla dowodzenia;

g) położenie wyjściowe i ogólny zamiar działania sąsiadów;

h) rubieże zarysu dynamiki walki.

Po opracowaniu koncepcji metodyczno-taktycznej, oficer prowadzący ćwiczenie przekazuje ją (udziela wytycznych) kierownikowi zespołu autorskiego (głównemu autorowi ćwiczenia) w celu szczegółowego opracowania dokumentów ćwiczenia.

W wytycznych do przygotowania treningu sztabowego podaje:

a) treść koncepcji metodyczno-taktycznej;

b) rodzaj i terminy przedstawienia dokumentów treningu sztabowego do akceptacji;

c) organizację dowodzenia oraz rejony i terminy osiągnięcia przez kierownictwo i ćwiczących gotowości do ćwiczenia;

d) sposób powrotu do miejsca stałego pobytu;

e) ilość i rodzaj środków bojowych, mps, i sprzętu wojskowego oraz innych środków materiałowych;

f) organizację rekonesansu rejonu ćwiczenia;

g) inne wymagania i ustalenia mające wpływ na organizację i przebieg ćwiczenia.

Zespół autorski (główny autor ćwiczenia) po otrzymaniu wytycznych do ćwiczenia od oficera prowadzącego ćwiczenie (kierownika ćwiczenia), w pierwszej kolejności dokonuje ich analizy po to, aby uzmysłowić sobie odmianę treningu. Powinien on również zastanowić się nad tym, jakie już problemy zostały rozstrzygnięte (lub narzucone) przez oficera prowadzącego ćwiczenia, a które należy jeszcze rozstrzygnąć. Istotą tych czynności wstępnych jest wypracowanie

(uszczegółowienie) koncepcji metodyczno-taktycznej powstałej w umyśle przełożonego i przekazanej kierownikowi zespołu (autorowi) ćwiczenia w formie wytycznych.

Po opracowaniu (kompletnej) koncepcji metodyczno-taktycznej przez zespół autorski, prowadzony jest najczęściej rekonesans autorski lub oficera prowadzącego ćwiczenie. Niekiedy taki rekonesans może być także prowadzony po opracowaniu koncepcji (planu) przeprowadzenia ćwiczenia[1].

Przez cały okres opracowania ćwiczenia zespół autorski (główny autor ćwiczenia) ma obowiązek studiowania literatury, brania pod uwagę wytycznych i ustaleń dowódcy (przełożonego), a w szczególności powinien on koordynować pracę wszystkich współautorów i czuwać nad tym, aby zgodnie z koncepcją metodyczno-taktyczną w dokumentach ćwiczenia była zachowana spójność treści metodycznych, taktycznych (operacyjnych) i organizacyjnych.

Podczas opracowania ćwiczenia najważniejszą czynnością kierownika zespołu autorskiego (głównego autora ćwiczenia) jest opracowanie planu przeprowadzenia ćwiczenia[2]. Jest to dokument, który wyraża (odzwierciedla) koncepcję metodyczno-taktyczną i służy za podstawę do stworzenia niezbędnych sytuacji taktycznych (operacyjnych) umożliwiających przerobienie w czasie ćwiczenia wszystkich zagadnień szkoleniowych, a tym samym osiągnięcie zamierzonych celów. Plan przeprowadzenia ćwiczenia stanowi podstawę do opracowania wszystkich niezbędnych dokumentów do zorganizowania, prowadzenia i omówienia ćwiczenia. Od szczebla oddziału – samodzielnego batalionu wykonuje się go w formie opisowej i graficznej (na mapie).

W części opisowej planu ujmuje się dane dotyczące charakterystyki ćwiczenia, jak również uwarunkowania metodyczno-organizacyjne, a także zabezpieczenie w środki materiałowe oraz pozoracji pola walki i koszty ćwiczenia.

---

[1] Z przeprowadzonych badań, a także z harmonogramów opracowania ćwiczeń, sporządzanych przez zespoły autorskie wynika, że rekonesans autorski lub kierownika ćwiczenia prowadzony jest po opracowaniu koncepcji ćwiczenia.

[2] W ćwiczeniach sojuszniczych lub międzynarodowych opracowuje się – Exercise Planning Instructions (EXPI) zgodnie z EPG-2.

Natomiast układ planu przeprowadzenia treningu sztabowego (części opisowej) może wyglądać następująco:

I. Temat.
II. Cele szkoleniowe.
III. Miejsce i czas trwania treningu sztabowego (czas astronomiczny ewentualnie w razie potrzeby czas operacyjny).
IV. Skład dowództw uczestniczących w treningu sztabowych.
V. Skład bojowy stron.
VI. Dotychczasowe działanie, położenie wyjściowe i ogólny zamiar stron.
VII. Etapy treningu i ich przebieg
VIII. Limity zużycia (w miarę potrzeb) środków materiałowych.
IX. Organizacja dowodzenia i łączności.
X. Planowane koszty treningu sztabowego

Z kolei w części graficznej wykonanej na mapie (folii) w odpowiedniej skali (wrysowuje) się położenie i zamiary (charakter) działań wojsk własnych i przeciwnika. W razie potrzeby wrysowuje się zarys położeń dynamicznych, które winny być rozegrane w czasie treningu oraz inne dane mające wpływ na taktyczną (operacyjną) stronę treningu.

Następnie opracowuje się pozostałe dokumenty treningu sztabowego dla kierownictwa jak również dla ćwiczących w zależności od jego odmiany.

Do tych dokumentów możemy zaliczyć:

- założenie taktyczne wraz z załącznikami(w tym z kalką – oleatą – położenia wojsk o godz. .....;

- rozkaz (zarządzenie, dyrektywę) bojowy (operacyjny) – w zależności od realizowanych zagadnień szkoleniowych w treningu sztabowym oraz inne dokumenty pomocnicze: komunikaty, zestawienia, plany itp., a także plan podawania wiadomości – w zależności od realizowanych zagadnień szkoleniowych.

Założenie taktyczne jest dokumentem wyjściowym dla ćwiczących i ma na celu dostarczyć im niezbędnych informacji o położeniu wojsk własnych i prze-

ciwnika w momencie rozpoczęcia treningu sztabowego. Treść założenia taktycznego powinna uzmysłowić ćwiczącemu dowództwu warunki bojowe (operacyjne), w jakich znajdują się przeciwstawne strony i w których ćwiczące dowództwo będzie planowało dalsze działanie taktyczne (operacyjne). Powinno też zmusić ćwiczących do uruchomienia rzeczywistego obiegu informacji pomiędzy ćwiczącymi sekcjami/zespołami/centrami części operacyjnej stanowiska dowodzenia a także zmusić do ustalenia położenia swoich pododdziałów (oddziałów, związków taktycznych) pancerno-zmechanizowanych lub rodzajów wojsk. Należy dążyć do sytuacji, aby poszczególne sekcje/zespoły/centra otrzymały tylko informacje dotyczące ich odpowiedzialności. Pozostałe informacje muszą otrzymać od pozostałych komórek części operacyjnej stanowiska dowodzenia. Dlatego też założenie taktyczne uzupełnia się odpowiednimi załącznikami dla poszczególnych rodzajów wojsk.

Założenie z reguły składa się z części opisowej i graficznej wykonanej na mapie (kalce, oleacie) o skali odpowiedniej dla swojego szczebla dowodzenia.

Część opisowa[1] **założenia** składa się z:

- sytuacji ogólnej (strona przeciwna i strona ćwicząca);
- sytuacja szczegółowa (strona przeciwna i strona ćwicząca)
- dane dodatkowe;
- praca do wykonania;
- załączniki.

W *sytuacji ogólnej* założenia taktycznego przedstawia się charakter dotychczasowych działań stron, aktualnie realizowane zadanie przez przełożonego i ogólne położenie zasadniczych elementów ugrupowania przełożonego oraz wiadomości o przeciwniku w pasie (rejonie) działania przełożonego lub sąsiada z przodu. Sytuacja ogólna powinna pokazać nam miejsce w ugrupowaniu przeło-

---

[1] *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami w SZ RP*, Szt. Gen 1448/95. Załącznik 8, s. 64. W załączniku tym w punkcie trzecim podaje się sytuację rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk. Powoduje to, że z treścią założenia będą zapoznawani wszyscy ćwiczący i nie będą uruchamiać systemu informacyjnego (wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi sekcjami/zespołami/centrami części operacyjnej stanowiska dowodzenia). Dlatego w opracowaniu proponuje się przeniesienie tego punktu do załączników.

żonego. Informacje o przeciwniku powinny zawierać niektóre dane o jego ugrupowaniu, a nawet informacje sprzeczne ze sobą. Sposób przedstawienia informacji o przeciwniku powinien zmuszać ćwiczących do samodzielnej oceny jego ugrupowania i prawdopodobnego charakteru działania.

W *sytuacji szczegółowe* założenia taktycznego podaje się informacje o przeciwniku w pasie (rejonie) działania naszego pododdziału (oddziału, związku taktycznego), aktualne położenie wszystkich elementów ogólnowojskowych (pancernych i zmechanizowanych) naszego ugrupowania bojowego (operacyjnego) z dokładnością o dwa szczeble w dół.

W *danych dodatkowych* podaje się przyjętą w treningu strukturę organizacyjną i numerację strony przeciwnej, dawki napromieniowania, dane meteorologiczne itp.

W *pracy do wykonania* określa się zakres czynności do wykonania przez ćwiczących w ramach treningu sztabowego.

W *załącznikach* do *założenia taktycznego* możemy podać:

- skład bojowy, ukompletowanie stanu osobowego i sprzętu bojowego pododdziału (oddziału, związku taktycznego);
- sytuacje rodzajów wojsk;
- dane o sytuacji układu pozamilitarnego działającego na obszarze działań taktycznych (operacyjnych) ćwiczącego dowództwa;
- identyfikator przeciwnika
- inne dane potrzebne do zrealizowania poszczególnych zagadnień szkoleniowych w treningu.

W **części graficznej** założenia (która może występować jako załącznik) przedstawia się położenie wojsk własnych z dokładnością do dwóch szczebli w dół. Przedstawia się wszystkie elementy ugrupowania bojowego (operacyjnego) własnego szczeble dowodzenia ze środkami wzmocnienia, sąsiadów oraz szczególnie tych, z którymi przyjdzie nam współdziałać w dalszej części treningu, przełożonego. Po stronie przeciwnej wrysowujemy tylko te informacje, które

są niezbędne do dokonania przez ćwiczących oceny możliwości działania przeciwnika.

Rozkazy (bojowe) operacyjne (zarządzenia, dyrektywy) sporządza się w razie potrzeby zgodnie z instrukcją opracowywania dokumentów dowodzenia.

3.3. Konferencje planistyczne

Zasadnicze znaczenie dla realizacji przedsięwzięć etapu planowania treningu sztabowego mają **konferencje planistyczne** a także spotkania, warsztaty itp. Ich liczba oraz przebieg zależy od odmiany treningu sztabowego a także jego złożoności (rozmachu). Prezentowany układ poszczególnych konferencji dotyczy przygotowania treningu sztabowego – narodowego. W przypadku ćwiczeń sojuszniczych i międzynarodowych układ poszczególnych konferencji powinien być zgodny z Instrukcją Planowania Ćwiczeń NATO (*Exercise Planning Guide – EPG-2)*. Różnice będą dotyczyć przede wszystkim opracowywanych dokumentów do treningu sztabowego (rys. 3.3.1.).

Cel oraz zakres omawianych problemów w ramach kolejnych konferencji planistycznych może być następujący.

Przedwstępna konferencja planistyczna[1] jest przedsięwzięciem rozpoczynającym proces planowania, organizowana jest w miarę potrzeb.

Celem konferencji jest:

- powołanie zespołu autorskiego (ustanowienie kierownika – głównego autora – zespołu autorskiego)
- ustalenie (przedyskutowanie) zakresu wstępnego planowania;

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych lub międzynarodowych Preinitial Planning Conference – PIC.

- wymiana informacji o wszystkich wcześniejszych ustaleniach (przygotowaniach) podjętych przez oficera prowadzącego ćwiczenie;

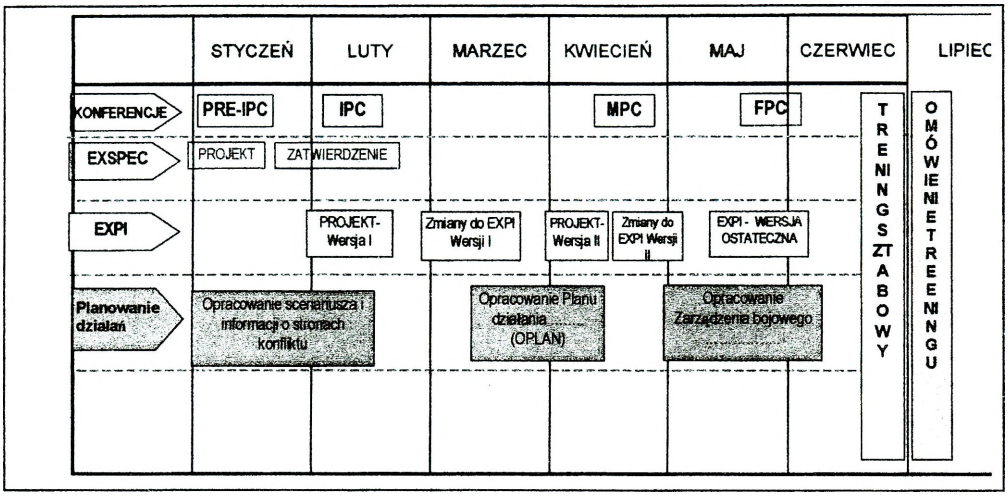

Rys. 3 3.1. Układ konferencji i opracowywanych podczas nich dokumentów do treningu sztabowego sojuszniczego (międzynarodowego)
Źródło: opracowano na podstawie dokumentacji treningu sztabowego prowadzonego w 12BZ

- ustalenie (określenie) generalnych ograniczeń treningu sztabowego i ewentualnych możliwości zmian koncepcji oficera prowadzącego ćwiczenie (kierownika treningu);

- uzgodnienie i ustalenie terminów przygotowania (planowania) oraz przeprowadzenia treningu sztabowego;

- sprecyzowanie roli i zakresu odpowiedzialności poszczególnych członków zespołu autorskiego oraz dowódców szczebli ćwiczących w przygotowaniu treningu sztabowego;

- opracowanie wstępnego projektu koncepcji metodyczno-taktycznej treningu sztabowego.

Wstępna konferencja planistyczna[1]

Celem konferencji jest:

---

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych lub międzynarodowych Initial Planning Conference – IPC.

- weryfikacja planowanych przedsięwzięć związanych z treningiem;

- zatwierdzenie koncepcji metodyczno-taktycznej treningu sztabowego szczególnie w zakresie harmonogramu procesu planowania scenariusza treningu, celów treningu, polityki informacyjnej, wymagań co do uczestnictwa (jeżeli jest to możliwe na tym etapie);

- sprecyzowanie spójnej polityki informacyjnej i ustalenie specjalnych wymagań oraz sporządzenie listy gości i obserwatorów;

- przedyskutowanie wstępnego projektu planu przeprowadzenia ćwiczenia

- ustalenie listy dowództw (państw), które będą aktywnie uczestniczyły w ćwiczeniu oraz tych, które przyślą obserwatorów;

- opracowanie projektu informacji prasowej (informacja o ćwiczeniu – bardzo ogólna).

Główna konferencja planistyczna[1]

Celem tej konferencji jest:

- przedstawienie planu przeprowadzenia treningu sztabowego przez zespół autorski i wspólne jego przedyskutowanie;

- określenie potrzeb opracowania dokumentów specjalistycznych;

- opracowanie planu podawania wiadomości (wg potrzeb);

- zaakceptowanie dotychczas wykonanych prac (dokumentów) i określenie trybu dalszego postępowania;

- opracowanie i wydanie oświadczenia dla mediów.

Końcowa konferencja planistyczna[2]

Celem tej konferencji jest:

- przyjęcie ostatecznej wersji planu przeprowadzenia ćwiczenia oraz ustaleń w odniesieniu do obowiązujących dokumentów normatywnych (aktów prawnych obowiązujących wszystkich uczestników);

- dokonanie przeglądu dokumentacji ćwiczenia i jej zatwierdzenie.

---

[1] W ćwiczeniach sojuszniczych lub międzynarodowych *Main Planning Conference – MPC.*

[2] W ćwiczeniach sojuszniczych lub międzynarodowych Final Planning Conference – FPC.

Pomiędzy realizowanymi konferencjami mogą odbywać się **warsztaty** i inne **spotkania** zespołu autorskiego w celu dopracowania (przygotowania) poszczególnych dokumentów niezbędnych do przedstawienia i akceptacji na poszczególnych konferencjach.

W okresie planowania powinno również nastąpić przygotowanie kierownictwa (sztabu kierownictwa) treningu oraz ćwiczących do udziału w treningu sztabowym lub wybranych jego epizodach. Kierownictwo treningu, a także wszystkie osoby funkcyjne ćwiczących stron lub szczebli dowodzenia powinny odbyć szereg szkoleń przygotowujących ich do odbycia treningu sztabowego (np.: wykłady, seminaria, konwersatoria). Jeśli trening sztabowy jest przedsięwzięciem przygotowującym do ćwiczenia dowódczo-sztabowego można wtedy wykorzystać do przeprowadzenia tego treningu opracowaną dokumentację do ćwiczenia dowódczo-sztabowego.

ROZDZIAŁ IV

PROWADZENIE TRENINGU SZTABOWEGO

rowadzenie treningu sztabowego (rys. 4.1.), jest najważniejszą fazą procesu przygotowania i realizacji ćwiczenia. Faza ta polega na rozegraniu treningu zgodnie z opracowaną dokumentacją, a szczególnie scenariuszem treningu sztabowego i planem przeprowadzenia treningu.

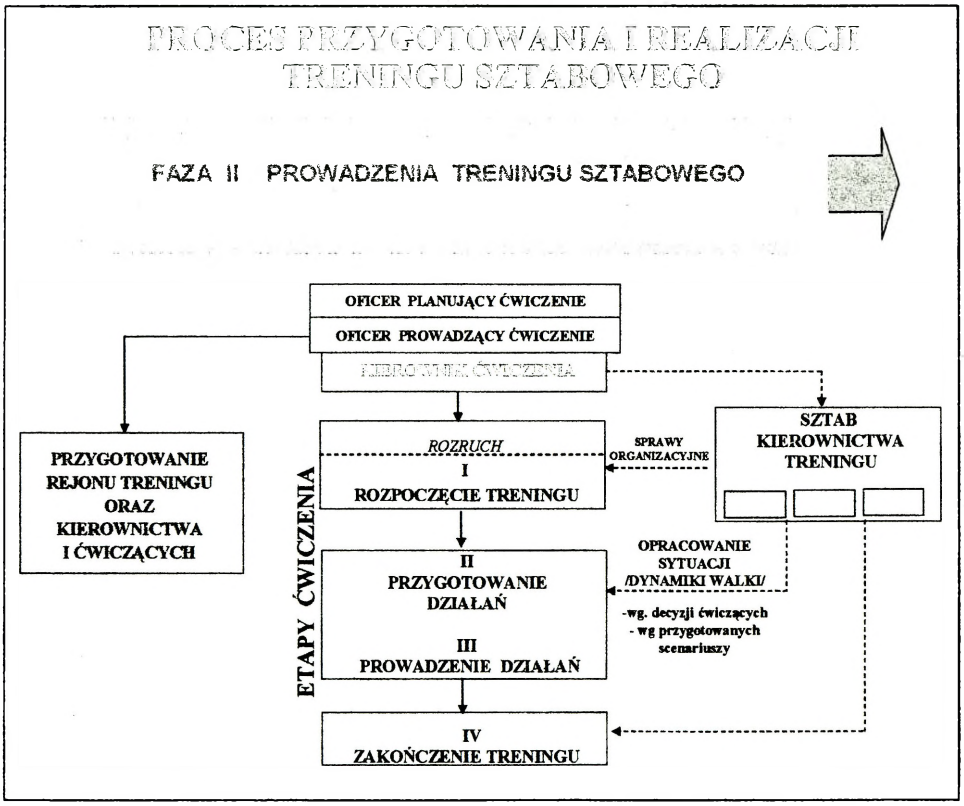

Rys. 4.1. Faza prowadzenia treningu sztabowego procesu przygotowania i realizacji treningu sztabowego
Źródło: opracowano na podstawie J. Halik, J. Wołejszo, Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO, Warszawa AON 2003.

W trakcie prowadzenia treningu można wyodrębnić cztery podstawowe etapy dotyczące zarówno ćwiczących, jak również działania kierownictwa treningu[1]. Należą do nich:

Rozruch ćwiczenia – obejmujący przedsięwzięcia dotyczące zajęcia miejsc pracy przez ćwiczących, zapoznanie się obowiązkami na danym stanowisku, sprawdzenie systemów łączności i obiegu informacji a także przećwiczenie wybranych fragmentów ćwiczenia. Przedsięwzięcia te są realizowane zazwyczaj bezpośrednio przed rozpoczęciem treningu sztabowego.

I Etap – rozpoczęcie treningu – obejmuje czynności, które pozwalają ćwiczącym dowództwom oraz osobom funkcyjnym osiągnąć gotowość do ćwiczeń. Będą to czynności (przedsięwzięcia) polegające na zebraniu się w wyznaczonych miejscach, (pomieszczeniach, salach) ćwiczących i sprawdzenia ich stopnia przygotowania do ćwiczenia, albo wykonania czynności dotyczących osiągania określonych stanów gotowości bojowej, lub przemieszczenia do wyznaczonego (zapasowy) rejonu alarmowego. W okresie tym następuje najczęściej wręczenie założenia lub rozkazu operacyjnego (bojowego) nakazującego przygotowanie do działań (wykonania czynności wynikających z obowiązków osób funkcyjnych danego dowództwa) w określonej sytuacji taktycznej (operacyjnej).

W okresie tym kierownictwo dokonuje sprawdzenia zajęcia określonych miejsc (rejonów) oraz stopnia przygotowania uczestników do ćwiczenia.

W związku ze specyfiką treningu sztabowego (w kwestii przypomnienia realizujemy z reguły 1-2 zagadnienia szkoleniowe) prowadzone są zagadnienia etapu przygotowania działań lub prowadzenia działań. Poniżej zostały opisane oba etapy. Wybór zagadnień szkoleniowych jak wspomniano wcześniej zależy od oficera prowadzącego trening sztabowy.

---

[1] Por. *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami w SZ RP*, Warszawa 1995, s. 71.

II Etap – przygotowanie działań taktycznych (operacyjnych) – obejmuje przedsięwzięcia (czynności) dotyczące merytorycznej działalności osób funkcyjnych (dowództwa) polegające na zapoznaniu się z określoną sytuacją bojową, przygotowaniu danych (ocena sytuacji, opracowanie wariantów działania wojsk własnych, przeciwnika, rozważenie i porównanie wariantów działania, organizacja synchronizacji działań) do podjęcia przez ćwiczącego dowódcę decyzji, sformułowania zamiaru działań przez dowódców oraz stawiania zadań. Jest to bardzo ważny okres pracy dowódcy.

Okres ten dla kierownika treningu (kierownictwa treningu) jest początkiem faktycznej pracy i polega na przyjęciu takiego stylu pracy, który zapewniał będzie wszechstronny wgląd w przebieg działań (czynności) ćwiczących i stwarzał warunki zbliżone do warunków przyszłego pola walki.

III Etap – prowadzenie działań taktycznych (operacyjnych) – dotyczy przedsięwzięć (czynności) prowadzenia walki (działań bojowych) w czasie, którego realizuje się (zasadnicze zadania bojowe wynikające z podjętych decyzji) założone cele i zagadnienia szkoleniowe ujęte w planie przeprowadzenia treningu sztabowego.

Praca kierownika (kierownictwa) treningu w tym etapie polega na wszechstronnym zapoznaniu się ze sposobem, możliwościami oraz konsekwencją realizowanych zadań, reakcji na zaistniałe nieprawidłowości, udzielaniu dodatkowych wytycznych, korygowaniu zadań ćwiczących, stwarzaniu nowych sytuacji itp.

IV Etap – zakończenie treningu – dotyczy czynności, przedsięwzięć kończących trening sztabowy tzn. przerwanie działań (pracy) ćwiczących, zespołów podgrywających i pozorujących, przygotowania stanów osobowych i sprzętu do przejścia w stan normalnego szkolenia w miejscu czasowego pobytu na poligonie lub przemieszczenia się do miejsca stałej dyslokacji, by tam kontynuować proces szkolenia.

Wymienione okresy, w czasie prowadzenia treningu, mogą występować wszystkie jeden po drugim lub tylko niektóre z nich, w zależności od celów treningu i realizowanych zagadnień szkoleniowych. Okresy te nie mają charakteru kanonu, stanowią one, bowiem tylko uporządkowany ciąg zdarzeń wynikający z toku pracy dowódcy (oficera sztabu, szefa/dowódcy pododdziałów specjalistycznych) rodzajów wojsk w czasie przygotowania i prowadzenia walki.

Wyodrębnione etapy mają jedynie znaczenie porządkujące, ułatwiające zrozumienie dość skomplikowany mechanizm ćwiczeń. Wiadomo, bowiem, że trening sztabowy w sensie operacyjnym może się rozpocząć od przygotowania działań, ale równie dobrze może rozpocząć się od sytuacji dynamicznej (oczywiście zależeć to będzie od odmiany treningu).

4.1. Rozpoczęcie treningu sztabowego

Trening sztabowy może rozpoczynać się w różny sposób, w zależności od tematu, przyjętych celów szkoleniowych oraz wydzielonego czasu na jego przeprowadzenie.

Treningi sztabowe mogą się także rozpoczynać od sprawdzenia:

- sposobu osiągania wyższych stanów gotowości bojowej z wyjściem na polowe stanowiska dowodzenia lub w miejscu stałej dyslokacji;
- rozmieszczenia i urządzenia stanowiska dowodzenia (miejsca pracy w ośrodku dowodzenia);
- znajomości sytuacji i otrzymanego zadania, wzorów dokumentów bojowych oraz innych zagadnień teoretycznych.

Jeżeli trening sztabowy rozpoczyna się sprawdzeniem gotowości alarmowej w rejonie alarmowym (lub w miejscu stałej dyslokacji), to wówczas dowództwo ćwiczącego szczebla dowodzenia wychodzi na trening – z reguły po ogłoszeniu określonego stanu gotowości bojowej w rejon, który jest jednocześnie rejonem

wyjściowym do treningu zgodnie z sytuacją taktyczną (operacyjną) lub otrzymanym zadaniem. W terenie, kierownik ćwiczenia osobiści sprawdza czas, sposób zajęcia, rozmieszczenia i urządzenia stanowiska dowodzenia oraz omawia braki wskazując sposób ich usunięcia.

Podobnie przebiega rozpoczęcie treningu w miejscu stałej dyslokacji. Jednak ćwiczące dowództwa nie realizują wówczas zadań wynikających z harmonogramu osiągania kolejnych stopni gotowości bojowej, ani dotyczących przemieszczania się do rejonu alarmowego (wyjściowego do ćwiczenia).

Rozpoczęcie treningu sztabowego od sprawdzenia rozmieszczenia i urządzenia stanowiska dowodzenia w miejscu rozmieszczenia dowództwa danego szczebla najczęściej sprowadza się do sprawdzenia czasu przybycia kadry, jej wyposażenia oraz urządzenia części operacyjnej stanowiska dowodzenia lub pomieszczeń pracy w ośrodku dowodzenia.

Rozpoczęcie treningu sztabowego mającego na celu sprawdzenie sytuacji taktycznej (operacyjnej) oraz zadań postawionych do realizacji, odbywa się podobnie jak w poprzednim przypadku z tym, że na początku kierownik ćwiczenia kontroluje przygotowanie ćwiczących do treningu, sprawdzając ich znajomość teorii z zakresu planowanych do przerobienia zagadnień oraz znajomość sytuacji taktycznej (operacyjnej) i otrzymanego zadania. Oprócz tego kierownik ćwiczenia sprawdza osobiście, czy miejsca pracy (części operacyjnej stanowiska dowodzenia) jest właściwie rozmieszczone i urządzone.

Czynności (przedsięwzięcia) okresu rozpoczynającego trening sztabowy są bardzo ważne i decydują o przystąpieniu do tzw. taktycznego[1] rozpoczęcia treningu sztabowego.

---

[1] Taktyczne rozpoczęcie treningu w zależności od tematu i celów szkoleniowych oraz odmiany treningu może mieć miejsce w drugim lub trzecim okresie ćwiczeń. Np.: trening sztabowy, którego treścią jest planowanie nowych (kolejnych działań) rozpocznie się od postawienia ćwiczącemu dowódcy nowych zadań bojowych, gdy zaś treścią treningu będzie kierowanie działaniami bojowymi – przekazanie informacji zmieniającej radykalnie dotychczasowe położenie. Zob. B. Szulc: *Metodyka przygotowania* ... wyd. cyt., s. 156.

4.2. Przygotowanie działań

Ćwiczący po otrzymaniu wstępnego zarządzenia operacyjnego, rozkazu operacyjnego lub zarządzenia operacyjnego wyższego szczebla dowodzenia przystępują do organizacji działań bojowych zgodnie z obowiązującym regulaminem działań taktycznych[1].

W okresie tym kierownik treningu sztabowego, a także oficerowie kierownictwa ćwiczenia, a szczególnie oficerowie zespołu kontroli i oceny zwracają szczególną uwagę na: stopień opanowania rozpatrywanych problemów taktycznych (operacyjnych); organizację pracy wewnątrz dowództwa (części operacyjnej stanowiska dowodzenia); sposób wypracowania decyzji; sposób określenia i wyboru wariantów działania; realność przygotowywanych kalkulacji taktycznych i operacyjnych; realizm w ocenie możliwości bojowych wojsk własnych i przeciwnika oraz umiejętność przewidywania rozwoju sytuacji taktycznej (operacyjnej); umiejętność organizowania walki w terenie oraz wykorzystanie jego właściwości; konkretność i terminowość przekazywania zadań podległym szczeblom dowodzenia; kontrolę właściwej realizacji zamiaru walki i wykonania zadań; formę i treść opracowanych dokumentów bojowych (operacyjnych) i ich przydatność do dowodzenia podległymi wojskami.

W treningu sztabowym okres dotyczący przygotowania działań bojowych może mieć różny przebieg. Jest on zawsze jednak zależny od tematu, problemów taktycznych oraz celów szkoleniowych.

Ze względu na swój epizodyczny charakter treningi sztabowe mogą rozpoczynać się od analizy otrzymanego zadania lub oceny sytuacji. Mogą też dotyczyć opracowania lub przedstawienia określonych wariantów działania służących do podjęcia decyzji. W tych przypadkach pierwszą czynnością jest zwykle

---

[1] Obowiązujący *Regulamin działań taktycznych* został opracowany na podstawie wspólnej doktryny taktycznej Sojuszu ATP – 35 (B) lub ATP –3.2.

przekazanie zadania bojowego. Treść zadania przekazuje najczęściej kierownik ćwiczenia (dowódca danego szczebla) ustnie występując w roli przełożonego lub w formie pisemnej jako rozkaz bojowy (operacyjny). Następnie kierownik ćwiczenia wydaje wytyczne do pracy dowództwa określając czas oceny sytuacji i czas wypracowania poszczególnych wariantów działania oraz czas odprawy decyzyjnej.

W niektórych przypadkach okres przygotowania działań bojowych w treningu sztabowym może się rozpoczynać nie od postawienia zadania, lecz od podania sytuacji taktycznej (położenia) różnej od tej w chwili rozpoczęcia ćwiczenia (wręczenia założenia – sytuacji wyjściowej). Owa zmiana sytuacji może być wykorzystana przez kierownika ćwiczenia do zgrywania działań sztabu w ocenie sytuacji właśnie do opracowania decyzji.

Trening sztabowy w okresie przygotowania działań bojowych może się rozpoczynać także od przedstawienia przez szkolonych wariantów działania i ich uzasadnienia.

We wszystkich wymienionych przypadkach kierownik ćwiczenia zwraca szczególną uwagę na to, aby praca szkolonego dowództwa jako całości oraz określonych osób funkcyjnych odpowiadała procesowi wypracowania decyzji i odbywała się w warunkach i czasie zbliżonym do realiów pola walki.

W okresie dotyczącym przygotowania działań bojowych kierownik ćwiczenia zgrywa i doskonali dowództwo w planowaniu i organizowaniu walki zwracając szczególną uwagę na jakość i terminowość obiegu informacji między poszczególnymi zespołami (sekcjami) stanowiska dowodzenia oraz opracowanie dokumentów bojowych (operacyjnych). Jeżeli natomiast plan przeprowadzenia treningu sztabowego przewiduje doskonalenie dowódcy i poszczególnych osób funkcyjnych dowództwa w prowadzeniu rekonesansu lub stawianiu zadań a także organizowaniu synchronizacji działań i zabezpieczenia logistycznego i bojowego walki (operacji), to taki trening prowadzi się w terenie najczęściej wykorzystując wozy dowodzenia.

4.3. Prowadzenie działań

W okresie dynamiki walki zasadniczym zadaniem ćwiczących będzie szybkie wcielenie w życie podjętych decyzji. Wszystkie wiadomości o sytuacji oraz zadania przekazuje się w tym czasie ćwiczącym w takiej formie i takimi kanałami, jakimi poszczególne dowództwa otrzymywałyby w warunkach walki (bitwy). Najczęściej źródłami informacji o przeciwniku będą wszelkiego rodzaju zarządzenia, rozkazy bojowe (operacyjne), informacje z nadrzędnego dowództwa oraz meldunki podwładnych (szczególnie elementów rozpoznawczych podgrywanych przez zespoły (grupy) podgrywające lub w ćwiczeniach z wojskami zespoły pozoracji działań przeciwnika.

W zależności od celu treningu sztabowego dane o sytuacji mogą narastać stopniowo lub skokowo tj. w pewnych odstępach czasu. Na przykład kierownik treningu sztabowego chcąc doskonalić szkolonych w zbieraniu, analizowaniu i ocenianiu danych podaje je stopniowo tak, aby faktycznie sytuacja narastała (dynamizowała się). Czas operacyjny jest wówczas równy czasowi astronomicznemu. Jeżeli natomiast sytuację taktyczną (położenie) podaje się w celu przerobienia określonych zagadnień, które mogą nie być ze sobą bezpośrednio związane, należy wówczas szkolonym pozostawić dłuższy czas na rozwiązanie określonych problemów taktycznych (operacyjnych).

Niezależnie od tego, w jaki sposób przekazywane są dane o sytuacji należy dążyć do tego, aby szkoleni otrzymywali je różnymi drogami, w różnym czasie. Dane te w pierwszej kolejności powinny docierać do tych osób, które uzyskiwałyby je również w pierwszej kolejności w rzeczywistych warunkach walki (bitwy).

W okresie dynamiki walki kierownik ćwiczenia będąc jednocześnie ćwiczącym dowódcą powinien umiejętnie łączyć funkcje kierownika ćwiczenia i dowódcy danego szczebla. Powinien zwracać szczególną uwagę na sposób pracy

poszczególnych zespołów/sekcji części operacyjnej stanowiska dowodzenia, jako całości, ale także na pracę poszczególnych osób funkcyjnych. W tym właśnie okresie kierownik ćwiczenia powinien dążyć do tego, aby ćwiczące dowództwo stanowiło jednolity (dobrze wyszkolony) organ dowodzenia zdolny do rozwiązywania różnorodnych problemów taktycznych (operacyjnych) zgodnie z wolą dowódcy.

W czasie treningu poszczególne sytuacje (położenia) mogą być powtarzane w celu doskonalenia pracy danej sekcji lub zespołu stanowiska dowodzenia. W tym przypadku nie należy dopuścić do nauczenia szablonowego rozwiązywania, na pozór podobnych sytuacji bojowych.

4.4. Zakończenie treningu sztabowego

Trening sztabowy kończy się z reguły po zrealizowaniu tematu ćwiczenia (przeprowadzeniu wszystkich zagadnień szkoleniowych) w miejscu zakończenia (prowadzenia działań)[1] lub innym miejscu wyznaczonym przez kierownika treningu sztabowego. Przebieg zakończenia treningu sztabowego zależy od jego odmiany. W treningu sztabowym ze środkami łączności w terenie, zakres prac związanych z zakończeniem treningu jest zbliżony do zakończenia ćwiczeń dowódczo-sztabowych. Natomiast w treningu sztabowym prowadzonym w pomieszczeniach zakres prac z ich zakończeniem jest niewielki i głównie sprowadza się do sprawdzenia stanu dokumentów niejawnych wykorzystywanych w toku treningu.

---

[1] W szczególności w ćwiczeniach z wojskami jest to rubież (rejon), na którą mają wyjść (osiągnąć) ćwiczące oddziały (pododdziały).

ROZDZIAŁ V

OCENA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ W TRENINGU SZTABOWYM

ażnym elementem każdego ćwiczenia jest jego ocena i sprawozdawczość (rys. 5.1.). Polega ona na oficjalnym ustosunkowaniu się kierownictwa treningu, a także ćwiczących dowódców do stopnia osiągnięcia założonych w ćwiczeniu celów i stopnia realizacji zagadnień szkoleniowych.

Zakres oceniania i omówienia jest uzgodniony i podany wcześniej (przed rozpoczęciem ćwiczenia) do wiadomości wszystkim ćwiczącym.

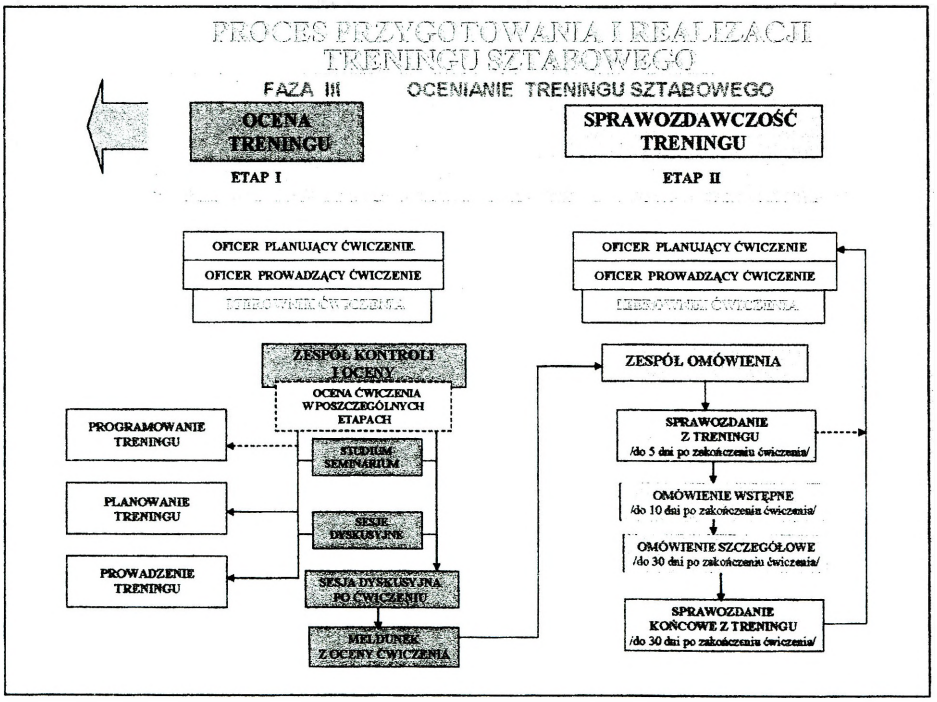

Rys. 5.1. Faza oceniania treningu sztabowego procesu przygotowania i realizacji treningu
Źródło: opracowano na podstawie J. Halik, J. Wołejszo, Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO, Warszawa AON 2003.

5.1. Ocena treningu sztabowego

W procesie oceny oraz zbierania wniosków i doświadczeń z treningów sztabowych dowództw, a także upowszechniania ich, ważną rolę odgrywa **zespół kontroli i oceny**, który jest elementem kierownictwa każdego treningu.

Kontrola i ocena jest stałą czynnością realizowaną już na etapie przygotowania treningu i kontynuowaną przez cały czas jego trwania. Jest to, więc proces, w którego wyniku uzyskuje się rzeczywisty obraz poziomu przygotowania głównego autora (zespołu autorskiego) i wyszkolenia ćwiczących dowództw. Dlatego organizacja oraz przebieg ćwiczenia są kontrolowane kompleksowo i oceniane na podstawie stopnia osiągnięcia założonych celów w poszczególnych jego etapach.

W zależności od rozmachu i rangi ćwiczenia, końcowej oceny dokonuje się po przeprowadzeniu tzw. sesji dyskusyjnej, podczas której szczegółowo analizowany jest przebieg ćwiczenia, osiągnięte rezultaty oraz niedociągnięcia i błędy, jakie popełnili ćwiczący.

W niektórych armiach NATO często spotykaną formą oceny ćwiczeń jest seminarium, w którego ramach eksponuje się dodatnie i ujemne strony ćwiczenia, podkreśla wysiłek autorów i uczestników oraz wykazuje relacje koszt-efekt ćwiczenia.

Podsumowania ćwiczenia dokonuje wspomniany wcześniej zespół kontroli i oceny składający się z najbardziej doświadczonych oficerów, którzy działania ćwiczących dowódców oceniają według kryteriów: osiągnięte rezultaty w rozgrywanych sytuacjach taktycznych lub operacyjnych; efektywność dowodzenia i kontroli na ćwiczących szczeblach; wpływ (reagowanie) na skuteczność wzmocnienia i wsparcia wojsk; powstałe straty (szkody), a w ich efekcie możliwości bojowe pozostałych w dyspozycji sił i środków.

Do zadań szczegółowych zespołu należy:

- analizowanie procedur sztabowych, jakie zastosowano w treningu;

- eksponowanie niekorzystnych zjawisk lub błędów popełnionych przez ćwiczących;

- przygotowanie oraz koordynowanie omówienia ogólnego;

- zbieranie i analizowanie formularzy oraz ankiet wypełnionych przez ćwiczące osoby funkcyjne w czasie trwania ćwiczenia;

- zbieranie, analizowanie i przetwarzanie niezbędnych informacji do sprawozdania końcowego.

Intensywna praca zespołu trwa od momentu rozpoczęcia do zakończenia treningu, a bezpośrednia ocena (stopień prawidłowości) realizacji zadań następuje po analizie sposobu i czasu ich wykonania oraz w wyniku porównania przyjętych przez ćwiczących rozwiązań, np. z rozwiązaniem autorskim.

Jednym z podstawowych działów, które poddawane będą ocenie w czasie treningu jest wyszkolenie taktyczne. Sprawdza się je w związkach taktycznych (oddziałach, pododdziałach), które osiągnęły stopień wyszkolenia umożliwiający wykonanie zadań taktycznych. Główny wysiłek oceny tego działu skupia się na ustaleniu i ocenie umiejętności prowadzenia działań taktycznych w różnych warunkach oraz wykonywania zadań zgodnie z przeznaczeniem jednostki.

Jednym z przedmiotów działu wyszkolenia taktycznego jest **planowanie działań taktycznych i stawianie zadań.** Wymagania dotyczące tego przedmiotu są następujące:

- w jednostce powinien funkcjonować system dowodzenia, zapewniający zorganizowaną i sprawną realizację procesu planowania działań taktycznych i stawiania zadań;

- opracowane dokumenty powinny być merytorycznie poprawne i wykonane w pożądanym terminie;

- skład osobowy biorący udział w procesie decyzyjnym powinien posiadać niezbędny zasób wiedzy i umiejętności do planowania walki, w tym wykonywania wspólnych zadań z jednostkami pozamilitarnych ogniw obronnych;

- zadania dla podległych szczebli dowodzenia powinny być postawione w terminie zapewniającym możliwość wykonania przez nich zadań bojowych.

Do *oceny tego przedmiotu* przyjęto następującą skalę ocen:

bardzo dobrze – jednostka spełnia wymagania;

dobrze – proces planowania działań taktycznych i stawiania zadań jest zorganizowany i przebiega sprawnie, a występujące niedociągnięcia nie powodują zakłóceń w dowodzeniu. Zadania podległym elementom ugrupowania stawiane są w terminach umożliwiających ich wykonanie;

dostatecznie – w procesie planowania działań taktycznych i stawiania zadań występują niedociągnięcia. Podjęte decyzje nie w pełni odpowiadają zamiarowi przełożonego. Dokumenty bojowe zawierają uchybienia o charakterze merytorycznym. Występujące opóźnienia w doprowadzeniu zadań do podległych elementów ugrupowania wpływają negatywnie na terminowość ich wykonania. Pomimo niedociągnięć możliwe jest osiągnięcie celu działań;

niedostatecznie – funkcjonowanie poszczególnych elementów systemu dowodzenia jest niespójne. Dokumenty nie zostały opracowane lub posiadają błędy merytoryczne wykluczające ich wykorzystanie w procesie dowodzenia. Zadania zostały postawione w terminie uniemożliwiającym ich wykonanie.

Drugim podstawowym przedmiotem tego działu szkolenia jest **prowadzenie działań taktycznych**. Określono następujące wymagania w stosunku do tego przedmiotu:

- jednostka, w zależności od jej przeznaczenia powinna być przygotowana do prowadzenia działań taktycznych lub zabezpieczenia innych jednostek prowadzących działania taktyczne w różnych warunkach terenowych i meteorologicznych;

- funkcjonujący w jednostce system dowodzenia powinien zapewniać trwałość, ciągłość, operatywność i skrytość dowodzenia;

- działania taktyczne pododdziałów powinny być prowadzone zgodnie z ustaleniami zawartymi w regulaminach, instrukcjach i normach szkoleniowych. Zadania bojowe powinny być w pełni i sprawnie wykonywane.

Skala *ocen za ten przedmiot* przedstawia się następująco:

bardzo dobrze – jednostka spełnia wymagania;

dobrze – przygotowanie jednostki do prowadzenia działań taktycznych jest niepełne, jednak ilość i charakter uchybień nie ograniczają jej możliwości bojowych. Występujące przerwy w dowodzeniu oraz nieprawidłowości w stosowaniu zasad tajnego dowodzenia nie mają wpływu na wykonanie zadań. Nieprawidłowości w działaniu pododdziałów (elementów ugrupowania bojowego) nie mają zasadniczego wpływu na wykonanie postawionych zadań;

dostatecznie – przygotowanie jednostki do prowadzenia działań taktycznych jest niepełne, a uchybienia w sposób istotny ograniczają jej możliwości bojowe. Przerwy w dowodzeniu i nieprawidłowości w stosowaniu zasad tajnego dowodzenia mogą spowodować zakłócenia w wykonaniu zadań. Działania pododdziałów (elementów ugrupowania bojowego) odbiegają od wymogów regulaminowych i instrukcyjnych, ale umożliwiają wykonanie zadań;

niedostatecznie – jednostka nie jest przygotowana do prowadzenia działań taktycznych. Ciągłość dowodzenia nie jest zachowywana. Nieprawidłowości w stosowaniu zasad tajnego dowodzenia doprowadzają do ujawnienia przeciwnikowi położenia zasadniczych elementów ugrupowania lub zamiaru rozegrania walki. Działania pododdziałów rażąco odbiegają od wymogów regulaminowych i instrukcyjnych i nie zapewniają wykonania zadań.

5.2. Sprawozdawczość treningu sztabowego

Omówienie, w zależności od odmiany treningu, ma charakter omówienia ogólnego i szczegółowego (specjalistycznego). *Omówienie ogólne* przeprowadza osobiście kierownik treningu sztabowego (do 10 dni po zakończeniu treningu), natomiast *omówienie szczegółowe* (do 30 dni po zakończeniu treningu) przeprowadzają zastępcy kierownika ćwiczenia oraz ćwiczący dowódcy (szefowie komórek organizacyjnych dowództwa). W przypadku treningu sztabowego powyższe termin mogą być zdecydowanie krótsze zależy to od oficera planującego trening sztabowy.

W omówieniu ogólnym uczestniczą oficerowie pełniący kierownicze funkcje w sztabie kierownictwa treningu oraz kierownicza kadra ćwiczących dowództw (kierownicy poszczególnych sekcji/zespołów/centr części operacyjnej stanowiska dowodzenia). W niektórych przypadkach w omówieniu ćwiczenia mogą wziąć udział dowódcy (szefowie) nie uczestniczących w ćwiczeniu dowództw. Obowiązkowo w omówieniu ogólnym powinni wziąć udział wszyscy ci, którzy pełniąc funkcje kierownicze decydowali o osiągnięciu celów ćwiczenia i zrealizowaniu zagadnień szkoleniowych oraz posiadają kompetencje pozwalające na usunięcie niedociągnięć w zakresie wiedzy i umiejętności taktycznych (operacyjnych) wśród podwładnych.

Podstawę do omówienia ogólnego stanowią wnioski (uwagi, spostrzeżenia) kierownika treningu, szefa sztabu kierownictwa ćwiczenia, zastępców (pomocników) kierownika ćwiczenia oraz materiały (sprawozdania) przekazane przez kierowników zespołów (grup) kierownictwa ćwiczenia i od rozjemców.

Ogólne omówienie składa się najczęściej z trzech części[1]. W pierwszej części podaje się temat, cele szkoleniowe, skład stron, położenie wyjściowe

---

[1] Na podstawie przeprowadzonych badań – obserwacji omówień ćwiczeń w Szt. Gen. WP oraz w AON można przyjąć, że taki sposób jest najczęściej praktykowany.

i zamiary (decyzje) stron. W drugiej części natomiast przedstawia się ogólny przebieg ćwiczenia i na jego tle ocenę decyzji podejmowanych przez ćwiczących. Ponadto w tej części mogą być też wyjaśniane teoretyczne podstawy realizowanych zagadnień szkoleniowych, zwłaszcza nowych lub niewłaściwie rozwiązywanych problemów taktycznych (operacyjnych) i organizacyjnych. Przebieg tej części omówienia może być dwojaki tzn. według etapów treningu sztabowego lub problemów taktycznych (operacyjnych) rozwiązywanych w treningu. W trzeciej części omówienia ogólnego dokonuje się wnikliwej i wszechstronnej oceny pracy ćwiczących dowództw uwzględniając kolejno poszczególne sekcje i zespoły części operacyjnej stanowiska dowodzenia (danego szczebla), dowództwa rodzajów wojsk, lub też poszczególne etapy przygotowania i prowadzenia walki (operacji).

Stwierdzone osiągnięcia i niedociągnięcia powinny być adresowane do konkretnych sekcji/ zespołów /centr części operacyjnej stanowiska dowodzenia, kierowników i poszczególnych oficerów dowództwa. Należy eliminować z omówienia dość często jeszcze stosowane ogólniki sformułowane w rodzaju: „niektórzy oficerowie", „część dowództwa", „niektóre sekcje/zespoły". Używanie takich określeń w toku omówienia nie sprzyja usuwaniu braków i niedociągnięć.

W końcowej fazie omówienia ogólnego kierownik ćwiczenia przedstawia uogólnione wnioski, w których wskazuje na stopień osiągnięcia celów ćwiczenia oraz przygotowania dowództwa do wykonania właściwych dla nich zadań bojowych (operacyjnych). Kierownik ćwiczenia powinien podać ocenę każdemu z ćwiczących oraz ogólną ocenę z wyszkolenia i zgrania działania dowództwa. Następnie stawia zadania – zaleca wykorzystać pozytywne doświadczenia zdobyte w ćwiczeniu oraz określa sposoby i terminy usunięcia niedociągnięć ujawnionych w toku ćwiczenia.

Omówienie szczegółowe (specjalistyczne) przygotowują wyznaczone osoby funkcyjne kierownictwa treningu i ćwiczący dowódcy w oparciu o własne uwagi i spostrzeżenia poczynione w czasie ćwiczenia. Uwzględniając oczywiście

wnioski i opinie z omówienia ogólnego przedstawione przez kierownika treningu sztabowego.

Treningi sztabowe dwuszczeblowe (wieloszczeblowe) prowadzone na wyższych szczeblach (od szczebla oddziału wzwyż) prowadzi się omówienie w sposób kaskadowy, który polega na tym, że omówienie prowadzi się kolejno na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Rozpoczyna się udziałem dowódców wszystkich szczebli ćwiczących i omawia się ich działanie rozpoczynając od najniższego szczebla biorącego udział w ćwiczeniu. Po wyczerpaniu problemów dotyczących tego szczebla kończy się jego udział w omówieniu.

W zależności od odmiany treningu sztabowego i szczebla dowodzenia omówienie prowadzi się w rejonie zakończenia treningu lub rozmieszczenia kierownictwa treningu, albo po powrocie ćwiczących do miejsca stałego pobytu. Omówienia treningów sztabowych prowadzonych na szczeblach strategicznych i operacyjnych prowadzi się w wyznaczonych miejscach w okresie nie przekraczającym kilku dni od zakończenia treningu[1].

W celu przygotowania omówienia ogólnego treningu sztabowego od szczebla oddziału wzwyż powołuje się w składzie sztabu kierownictwa treningu sztabowego – zespół (grupę) omówienia ćwiczenia.

Do zadań tej grupy (zespołu) należy[2]:

- przygotowanie materiałów oraz opracowanie treści problemów wynikających z zagadnień szkoleniowych treningu sztabowego;
- opracowanie i przedstawienie do akceptacji kierownika treningu sztabowego wytycznych, co do sposobu przygotowania i terminów przedstawienia materiałów (wniosków) do omówienia treningu przez osoby funkcyjne komórek organizacyjnych kierownictwa treningu;

---

[1] B. Szulc (red.). *Metodyka przygotowania...* wyd. cyt., s. 187.
[2] Tamże, s. 195.

- udział przedstawicieli grupy omówienia w obserwacji pracy ćwiczących dowództw, w szczególności w procesie wypracowania decyzji (zamiaru działań);

- przygotowanie projektu omówienia;

- organizacja omówienia, a szczególnie przygotowanie materiałów, środków dydaktycznych (audiowizualnych) do wykorzystania w omówieniu.

Sprawozdania z ćwiczeń stanowią jedno z podstawowych źródeł oceny uczestników ćwiczenia oraz pozwalają na określenie kierunków dalszego doskonalenia dowództw. Format sprawozdania z treningu sztabowego określa oficer prowadzący ćwiczenie w wytycznych do przeprowadzenia ćwiczenia.

Sprawozdanie z treningu sztabowego tak samo jak z pozostałych ćwiczeń wojskowych) przesyła się bezpośrednio do oficera planującego ćwiczenie (przełożonemu) w terminie: *sprawozdanie wstępne* z ćwiczenia – do 5 dni po zakończeniu ćwiczenia; *sprawozdanie końcowe* – do 30 dni po zakończeniu ćwiczenia.

W *sprawozdaniu wstępnym* z treningu sztabowego podaje się:

- temat;

- główne cele szkoleniowe;

- skład kierownictwa ćwiczenia oraz rejon (miejsce) przeprowadzenia treningu sztabowego;

- skład uczestników;

- przebiegu procesu przygotowania i realizacji treningu sztabowego;

W *sprawozdaniu końcowym* z treningu sztabowego podaje się:

- ogólny przebieg treningu sztabowego;

- treść i czas etapów oraz ocenę działania ćwiczących z podaniem osiągnięć (pozytywów) i niedociągnięć (negatywów);

- średnie oceny uzyskane przez poszczególnych oficerów (sekcje/zespoły/centra części operacyjnej stanowiska dowodzenia);

- wnioski wynikające z treningu sztabowego dotyczące doskonalenia dowództw.

- wnioski i propozycje co do sposobu prowadzenia działań operacyjno-taktycznych, możliwości wprowadzenia do praktyki szkoleniowej wojsk nowatorskich rozwiązań oraz sposób upowszechniania zdobytych doświadczeń.

Wykorzystywanie wniosków i doświadczeń z ćwiczeń jest ciągłym procesem, na który składa się popularyzacja i wdrażanie uzyskanych wyników do praktyki szkoleniowej dowództw i wojsk. Celem tego procesu jest doskonalenie strony organizacyjnej ćwiczeń w szerokim tego słowa znaczeniu. Jedynie bezustanne eliminowanie mankamentów występujących w funkcjonowaniu jednostek, w tym przede wszystkim wynikłych podczas szkolenia (ćwiczeń), pozwala na ciągłe usprawnianie planowania, przygotowania i prowadzenia oraz obniżania ich kosztów. Pozwala to na efektywniejsze przygotowanie dowództw i wojsk do wymagań współczesnego pola walki oraz ciągłe weryfikowanie ich zdolności operacyjnych.

ZAKOŃCZENIE

Fakt wstąpienia Polski do NATO oraz to, że nasza armia (Wojsko Polskie) stała się poważnym partnerem Sojuszu Północnoatlantyckiego obliguje nas do tego, aby teorie, a także zasady wskaźniki praktyczne stosowane w naszych siłach zbrojnych były zbliżone do ustaleń, jakie obowiązują w poszczególnych armiach, a także ogólnych natowskich. Jest to oczywiste chociażby z tego względu, że Wojsko Polskie przechodzi gruntowną przebudowę, jeśli idzie o ilość i jakość naszych sił zbrojnych, zbliża (skłania) się ku zasadom oraz regułom szkoleniowym stosowanym w armiach Sojuszu.

Szczególnie ważnym jest, aby w przyszłości treningi sztabowe przygotowywane i realizowane w naszych siłach zbrojnych były podobne, jeśli chodzi o zasadnicze procedury (sposób, tok postępowania) oraz jeśli chodzi o dokumentację ćwiczeń.

Przyjęte organizacje dowództw, które w istocie są w swej strukturze bardzo podobne do struktur występujących w armiach naszych sojuszników już w pewnym sensie wyznaczają nam sposób rozwiązywania problemów chociażby w toku prowadzenia samego treningu sztabowego. Ponadto dokumenty dowodzenia również są identyczne.

Mamy również świadomość, że dotychczasowe instrukcje w zakresie przygotowania i prowadzenia ćwiczeń nie są doskonałe, a wręcz odnoszą się do ćwiczeń narodowych. Rozwiązania Sojuszu w tym zakresie dotyczą tylko ćwiczeń sojuszniczych.

Oddając Czytelnikom to opracowanie autor starał się połączyć oba rozwiązania przy zachowaniu jak największego, dotychczasowego narodowego w tym zakresie dorobku.

BIBLIOGRAFIA

Army Doctrine Publication, volume 4 TRAINING, Prepared under the Direcion of the Chief of the General Staff, British Army, 1996.

Army Doctrine Publication, volume 6 TRAINING FOR OPERATIONS, Prepared under the Direcion of the Chief of the General Staff, British Army, 1996.

EPG - 2 (Exercise planning guide), Supreme Headquaters Allied Powers Europe B-7010 SHAPE, BELGIUM, 15 August 2000.

FM 25-101 Headquarters Departament of the Army, Washington D. C., 30 September 1990.

FM 25-100 Headquarters Departament of the Army, Washington D. C., 15 November 1988.

Halik J,. *System szkolenia WLąd SZ RP w czasie pokoju cz. I, II, III*, Warszawa AON 2002.

Halik J.: *Szkolenie w oddziale*, AON, Warszawa 1995.

Halik J.: *Ćwiczenia taktyczne i operacyjne jako forma kształcenia w wyższej uczelni wojskowej*, AON, Warszawa 1997.

Halik J., *Narodowy i sojuszniczy system oceny dowództw (sztabów) i wojsk*, AON, Warszawa 2000.

Halik J., Ślemp Wł., *Przygotowanie i prowadzenie ćwiczeń operacyjno-taktycznych w wojskach lądowych państw NATO*, „Myśl Wojskowa" (kwartalnik) nr 1/1999.

Halik J.: *System szkolenia Wojsk Lądowych SZ RP*, AON, Warszawa 2001.

Halik J.: *Kierunki przebudowy i modernizacji oraz szkolenia Sił Zbrojnych RP w latach 2001-2006*, AON, Warszawa 2001, nr bibl. S/4766.

Halik J., Ślemp Wł., Juncewicz A., *Podstawowe dyrektywy szkoleniowe oraz procedury przygotowania i prowadzenia ćwiczeń w wojskach lądowych*, AON Warszawa 2000.

Halik J., Wołejszo J., *Ćwiczenia wojskowe Sił Zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO*, Warszawa, AON 2003.

Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych z wojskami w SZ RP, Sygn. Szkol. 772/95, Szt. Gen. WP, Warszawa 1995.

Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami i sztabami w SZ RP, Sygn. Szt. Gen. WP 1448/95, Warszawa 1995.

Instrukcja o planowaniu i rozliczaniu działalności bieżącej w SZ RP, Szt. Gen. Warszawa 2001.

Łysiak I.: *Metodyka przygotowania i prowadzenia treningów sztabowych w oddziale*, AON, Warszawa 1996.

Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w Wojskach Lądowych, praca zbiorowa (**red. B. Szulc**),Warszawa, AON 1993.

Nato military Exercise Directive and Programme 2003-2008 (MEDP 03-08), Supreme Allied Commander Europe, SHAPE BELGIUM 2002

Training for War, Chief of the Defence Staff Canadan Army (LFC HQ/G3 TRG) 1992.

Training Canada's Army, Chief of the Defence Staff Canadan Army (OPI: DAT 4) 2001.

Rola i znaczenie ćwiczeń wojskowych w szkoleniu operacyjno-taktycznym kadr dowódczo-sztabowych wojsk lądowych (materiał z seminarium naukowego), AON, Warszawa 2000.

Szkolenie operacyjno-taktyczne dowództw oddziałów wojsk lądowych w aspekcie interoperacyjności. Materiały z seminarium naukowego przeprowadzonego w dniu 23 marca 2001 roku, AON, Warszawa 2001.

Ślemp Wł.: *Organizacja szkolenia w oddziale wojsk lądowych*, AON, Warszawa 1999.

Ślemp Wł.: *Nowe kierunki w szkoleniu dowództw wojsk lądowych*, „Myśl Wojskowa" nr 4/1998, s. 125.

Ślemp Wł.: *Procedury przygotowania i prowadzenia ćwiczeń wojskowych NATO*, „Myśl Wojskowa" (kwartalnik) nr 3/2000.

Wołejszo J., *Ćwiczenia operacyjno-taktyczne w nowych uwarunkowaniach*, Przegląd Wojsk Lądowych nr 12/2002.

Zasady organizacji szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP (tymczasowe), Szt. Gen. WP. Warszawa 1993.

WYKAZ RYSUNKÓW

Rys. 1.1.1. Miejsce treningu sztabowego w ćwiczeniach wojskowych 10

Rys. 1.1.2. Rodzaje ćwiczeń wojskowych na poszczególnych poziomach szkolenia dowództw SZ RP 13

Rys. 1.2.1. Odmiany (warianty) treningu sztabowego w zależności od przyjętego kryterium podziału 17

Rys. 2.1. Struktura organizacyjna kierownictwa treningu sztabowego – wariant struktury treningu sztabowego jednoszczeblowego..... 25

Rys. 2.2. Struktura organizacyjna kierownictwa treningu sztabowego – wariant struktury treningu sztabowego dwuszczeblowego..... 26

Rys. 2.3. Przykład struktury kierownictwa treningu sztabowego pk. „CZERWIEC-2002" 27

Rys. 3.1. Proces przygotowania i realizacji treningu sztabowego /fazy, etapy/ 37

Rys. 3.1.1. Etap programowania fazy przygotowania ćwiczenia – treningu sztabowego 39

Rys. 3.1.2. Program ćwiczeń wojskowych wojsk lądowych na rok .... (a w tym treningów sztabowych – wariant) 40

Rys. 3.2.1. Etap planowania treningu sztabowego fazy przygotowania ćwiczenia 46

Rys. 3.2.2. Planowanie treningu sztabowego jako ćwiczenia sojuszniczego (międzynarodowego) przez dowództwo narodowe określonego szczebla dowodzenia – wariant 46

Rys. 3 3.1. Układ konferencji i opracowywanych podczas nich dokumentów do treningu sztabowego sojuszniczego (międzynarodowego) 60

Rys. 4.1. Faza prowadzenia treningu sztabowego procesu przygotowania i realizacji treningu sztabowego 63

Rys. 5.1. Faza oceniania treningu sztabowego procesu przygotowania i realizacji treningu 72

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

1. Układ i treść koncepcji przygotowania i przeprowadzenia treningu sztabowego w SZ RP.
2. Koncepcja przygotowania i przeprowadzenia dwuszczeblowego treningu sztabowego pk.: „MAJ-2002" (w układzie sojuszniczym i międzynarodowym – wariant).
3. Układ i treść specyfikacji ćwiczenia (Exercise Specification – EXSPEC) wersja polska.
4. Układ i treść specyfikacji ćwiczenia – wersja angielska
5. Specyfikacja treningu sztabowego (Exercise Specification /EXSPEC/) EXPI – część I.
6. Układ i treść Instrukcji Planowania Ćwiczenia (Exercise Planning Instruction) wersja polska – wariant.
7. Układ i treść Instrukcji Planowania Ćwiczenia (Exercise Planning Instruction) wersja angielska.
8. Instrukcja planowania treningu (Exercise Planning Instruction) EXPI część II (wariant).
9. Instrukcja planowania treningu (Exercise Planning Instruction) EXPI część III (wariant).
10. Instrukcja planowania treningu (Exercise Planning Instruction) EXPI część V (wariant).

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1

UKŁAD I TREŚĆ KONCEPCJI PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA TRENINGU SZTABOWEGO w SZ RP

I. TEMAT
II. CELE SZKOLENIOWE
1. Zgrać
2. Doskonalić
3. Sprawdzić
4. Zbadać

III. ODMIANA TRENINGU
IV. MIEJSCE PRZEPROWADZENIA
V. TERMIN PRZEPROWADZENIA
VI. UCZESTNICY
VII. SKŁAD STRON
1. Strona przeciwna
2. Wojska własne

VIII. SYTUACJA WYJŚCIOWA DO TRENINGU SZTABOWEGO
- ogólna sytuacja polityczno-militarna stron
- ogólne położenie wyjściowe i zamiary stron

Trening planuje się przeprowadzić w ..... etapach
ETAP PIERWSZY: od ..... do .....
Zagadnienia szkoleniowe etapu: .....
W etapie tym przewiduje się: .....
ETAP DRUGI: od ..... do .....
Zagadnienia szkoleniowe etapu: .....
W etapie tym przewiduje się: .....

IX. SPOSÓB WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW AUTOMATYZACJI DOWODZENIA
X. STRUKTURA ORGANIZACYJNA KIEROWNICTWA TRENINGU SZTABOWEGO
XI. SPRAWY (USTALENIA) ORGANIZACYJNE:
1. Termin opracowania zarządzeń i rozkazów w sprawie przygotowania i przeprowadzenia treningu sztabowego;
2. Uczestnicy rekonesansu rejonu treningu sztabowego i termin jego przeprowadzenia;
3. Organizacja działania „podgrywki" i pozoracji w treningu;
4. Organizacja łączności kierownictwa treningu sztabowego;
5. Przewidywane rezerwy czasowe dla kierownictwa treningu sztabowego;
6. Uczestnicy, miejsce, czas omówienia treningu sztabowego;
7. Inne (w zależności od potrzeb).

KIEROWNIK ZESPOŁU AUTORSKIEGO
.....

Załączniki:
1. **Siły i środki przewidziane do wyprowadzenia na trening sztabowy.**
2. **Tło operacyjne (taktyczne) do treningu sztabowego.**
3. **Ogólna struktura organizacyjna kierownictwa i ćwiczących.**
4. **Schemat rozmieszczenia kierownictwa i ćwiczących w poszczególnych etapach treningu sztabowego.**
5. **Schemat praktycznych działań wojsk w treningu sztabowym.**
6. **Ramowy plan przeprowadzenia treningu sztabowego.**
7. **Planowane koszty treningu sztabowego.**

Załącznik 2

DOWÓDZTWO DZ

AKCEPTUJĘ

.....

KIEROWNIK TRENINGU

KONCEPCJA

PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA DWUSZCZEBLOWEGO TRENINGU SZTABOWEGO

pk.: „MAJ-2002"

(w układzie sojuszniczych i międzynarodowym – wariant)

„PLANOWANIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH DYWIZJI W RAMACH POŁĄCZONEJ, SOJUSZNICZEJ OPERACJI ZACZEPNEJ KORPUSU."

24 luty 2002

1. DOKUMENTY ODNIESIENIA:

A. Bi-SC Exercise Planning Guide (EPG), Change 2.
B. „Zasady organizacji szkolenia dowództw w Siłach Zbrojnych na lata 2002-2006".
C. „Tymczasowa instrukcja planowania i prowadzenia ćwiczeń w Wojskach Lądowych".
D. Rozkaz dowódcy DZ nr Z-1 z 17.12.2001 roku do działalności dywizji w 2002 roku.
E. „Plan Zasadniczych Przedsięwzięć Dywizji na 2002 rok."

2. POSTANOWIENIA OGÓLNE:

a.	Kryptonim	- „MAJ-2002"
b.	Temat treningu	- „Planowanie aktywnych działań bojowych dywizji w ramach połączonej, sojuszniczej operacji zaczepnej korpusu."
c.	Odmiana treningu	- Dwuszczeblowy Trening sztabowy
d.	Uczestnicy treningu	- GO DZ jako HICON/SD, GO TSD DZ, SD i TSD: BKPanc
e.	Termin przeprowadzenia treningu	- 19 ÷ 20.05.2002 roku
f.	Miejsce	- SUWAŁKI,
g.	Oficer Planujący Trening	- Dowódca DZ
h.	Oficer prowadzący Trening	- Dowódca DZ

3. OGÓLNE WYMAGANIA TRENINGU :

a. Podstawa:

Trening opracowany będzie na podstawie rozkazu dowódcy DZ nr Z-1 z 17.12.2001 roku do działalności dywizji w 2002 roku, „Planu Zasadniczych Przedsięwzięć Dywizji na 2002 rok" oraz treści zawartych w dokumentach odniesienia.

b. Powiazanie z innymi ćwiczeniami :

Trening opracowany będzie na scenariuszu do ćwiczenia dowódczo-sztabowego pk. „AKADEMICKI PIERŚCIEŃ 2003" z odniesieniem do terytorium Polski.

4. CEL I ZAGADNIENIA:

a Główne cele szkoleniowe:

(1) doskonalić dowództwo DZ w:

- planowaniu, przygotowaniu oraz kierowaniu treningiem według:
  - ✓ Bi-SC Exercise Planning Guide (EPG);
  - ✓ „Zasad organizacji szkolenia dowództw";
  - ✓ „Tymczasowej instrukcji planowania i prowadzenia ćwiczeń w Wojskach Lądowych".
- kierowaniu ćwiczącą brygadą w trakcie prowadzonego treningu;

- opracowaniu w roli grupy operacyjnej szczebla nadrzędnego w strukturze Kierownictwa Ćwiczenia wybranych dokumentów bojowych dla ćwiczącej brygady;
- planowaniu zabezpieczenia logistycznego przez Zespół Zabezpieczenia Działań TSD DZ oraz planowaniu użycia jednostek zabezpieczenia logistycznego przez GO brem, bzaop i bmed;

(2) dowództwo BKPanc przygotować do międzynarodowego ćwiczenia dowódczo-sztabowego pk. „AKADEMICKI PIERŚCIEŃ 2003" oraz doskonalić w:

- planowaniu aktywnych działań bojowych w składzie dywizji w ramach połączonej, sojuszniczej operacji zaczepnej prowadzonej przez Korpus;
- planowaniu zabezpieczenia logistycznego aktywnych działań bojowych w ramach połączonej, sojuszniczej operacji zaczepnej prowadzonej przez Korpus z uwzględnieniem rozkazu logistyczno-administracyjnego DZ.

Ponadto:

1) Cele proceduralne:

- doskonalić dowództwo BKPanc w planowaniu aktywnych działań bojowych w składzie dywizji w ramach połączonej, sojuszniczej operacji zaczepnej prowadzonej przez Korpus według procedur planowania działań zaczepnych zgodnie z ATP – 3.2 oraz SOP DZ;
- doskonalić procedury procesu decyzyjnego;
- zgrywać poszczególne zespoły wchodzące w skład SD i TSD ćwiczącej jednostki w procesie planowania walki;
- sprawdzić stopień przygotowania Dowództwa ćwiczącej BKPanc w zakresie funkcjonowania na mobilnym SD i rozwiniętym stacjonarnie TSD w okresie planowania działań.

2) Cele operacyjne:

- doskonalenie tematyki planowania działań zaczepnych;
- doskonalenie tematyki planowania działań w strukturze międzynarodowej;
- doskonalenie organizacji współdziałania;
- doskonalenie tematyki planowania działań bojowych w terenie lesisto – jeziornym.

5. KONCEPCJA TRENINGU:

a Fazy treningu.

Trening przebiegać będzie w następujących etapach:

Etap wstępny – który trwał będzie do godz. 16^{00} 19.03.02 a polegać będzie na:

- rozpoczęciu planowania przez GO TSD 12DZ po otrzymaniu rozkazu operacyjnego dowódcy dywizji;
- rozwinięciu, osiągnięciu i sprawdzeniu gotowości do pracy Stanowisk Dowodzenia ćwiczącej brygady.

Etap główny – który trwał będzie od godz. 17^{00} 19.02 do godz. 13^{00} 20.03.02 a polegać będzie na:

- planowaniu na szczeblu brygady po otrzymaniu rozkazu operacyjnego dowódcy dywizji;
- rozpoczęciu planowania przez grupę operacyjną szczebla nadrzędnego występującą w roli SD DZ w wyniku zmieniającej się sytuacji taktycznej;
- planowaniu na szczeblu brygady zabezpieczenia logistycznego działań uwzględniając rozkaz logistyczno-administracyjny DZ;
- zmianie SD w trakcie planowania;
- opracowaniu Wstępnego zarządzenia operacyjnego przez Dowództwo BKPanc na podstawie Rozkazu Operacyjnego DZ: nowej sytuacji taktycznej.

Etap końcowy – który trwał będzie od godz. 13^{00} 20.02 a jego treścią będzie zakończenie pracy stanowisk dowodzenia i omówienie treningu.

b Scenariusz i umiejscowienie treningu.

(1) Scenariusz:

Główne założenia dla ćwiczących:

Za rejon konfliktu przyjęto północno-wschodni obszar terytorium Polski.

Scenariusz treningu oparty jest na aplikacyjnym konflikcie pomiędzy członkiem układu militarnego a niezależnym agresorem. W działania przeciwko agresorowi zaangażowane są państwa wymyślonego na potrzeby treningu bloku militarnego, na podstawie Traktatu o współpracy i wzajemnej pomocy.

Przyjęto fikcyjne nazwy państw wymieniane w scenariuszu treningu.

Więcej informacji na temat scenariusza zawartych będzie w II części Instrukcji treningu.

Informacje dotyczące strony przeciwnej zawarte będą w II części Instrukcji treningu.

(2) Umiejscowienie treningu:

Wojska własne:

- WARSOWIA – zaatakowane państwo;
- "SOJUSZ BAŁTYCKI" – POMERANIA, WESTLAND, SUWALIA.

Wojska strony przeciwnej:

- MAZURIA - agresor.

Ćwiczące szczeble dowodzenia

DZ:

- sztab Kierownictwa Treningu;
- GO szczebla nadrzędnego (HICON);
- GO Tyłowego Stanowiska Dowodzenia;

Brygada:

- SD i TSD BKPanc.

Stosowane procedury procesu decyzyjnego, według:

- Guidelines for Operational Planning;
- SOP opracowanych przez KZ;
- SOP opracowanych w DZ oraz brygadach.

Uczestnicy treningu.

Uczestnicy treningu ćwiczyć będą w następujących rolach :

(a) Dowództwo i sztab DZ – Kierownictwo Treningu:
- Rozwija : SD w sztabie DZ w SUWAŁKACH

(b) SD BKPanc – Główny Uczestnik Treningu:
- Rozwija: mobilne SD na obiektach garnizonowej bazy szkoleniowej oraz TSD na bazie obiektów koszarowych w MORĄGU;

(c) Drugoplanowi Uczestnicy Treningu:
Pion Logistyki DZ oraz przedstawiciele GO jednostek zabezpieczenia – GO TSD DZ :
- Rozwijają : TSD w klubie żołnierskim bdow w MORĄGU przy ul. Elbląckiej;
Sztab DZ oraz przedstawiciele GO jednostek wsparcia – Grupa Operacyjna szczebla nadrzędnego, SD DZ(HICON):
- Rozwijają : SD w sztabie DZ w SUWAŁKACH przy ul. Białostockiej34;

(d) wydzielone siły bdow – Element Realnego Zabezpieczenia treningu:

- realizują realne zabezpieczenie przygotowania i przeprowadzenia treningu.

Kierowanie treningiem.

Treningiem kierował będzie osobiście Kierownik treningu za pomocą sztabu kierownictwa treningu w składzie :

Grupa Analizy i Oceny ;
Grupa Operacyjna TSD DZ;
Grupa Operacyjna Szczebla Nadrzędnego (HICON);
Dwa Zespoły Kontrolne;
Zespół Realnego Zabezpieczenia, w składzie:
Grupa Realnej Logistyki;
Grupa Realnej Łączności;
Grupa Obsługi Treningu.

Zakres odpowiedzialności :

Dowództwo DZ:

a Planuje i przygotowuje trening.
b Występuje w roli prowadzącego trening.
c Występuje w roli ćwiczącego w etapie wstępnym następującymi elementami: grupą operacyjną szczebla nadrzędnego w roli HICON/SD oraz GO TSD DZ.
d Rozwija SD – Kierownictwa Treningu, SD grupy operacyjnej szczebla nadrzędnego w roli HICON oraz GO TSD DZ.
e Opracowuje dokumentację planistyczną do treningu.

Dowództwo BKPanc:

a Rozwija: SD w systemie mobilnym i TSD w systemie stacjonarnym.
b Występuje w roli ćwiczącego.

Dowódcy: pa, pplot, bsap oraz kchem:

a Wydzielają do grupy operacyjnej szczebla nadrzędnego Kierownictwa treningu występującego w roli HICON/SD DZ oficerów GO jednostek wsparcia.

Dowódcy: bzaop, brem oraz bmed:

a Wydzielają do GO TSD DZ oficerów GO jednostek zabezpieczenia.

Wydzielone siły bdow:

a Odpowiadają za realne zabezpieczenie potrzeb treningu.

6. PODSTAWOWE TERMINY :

DATA	WYDARZENIE	MIEJSCE	UWAGI
do 28.02.02	Opracowanie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia treningu.	SUWAŁKI dowództwo DZ	
07.03.02	Akceptacja koncepcji przygotowania i przeprowadzenia treningu przez jego kierownika.		
do 28.02.02	Opracowanie rozkazu organizacyjnego treningu.		
07.03.02	Zatwierdzanie rozkazu organizacyjnego treningu przez dowódcę dywizji.		
do 14.03.02	Ustalenie obsady personalnej uczestników treningu.		
14.03.02	Wręczenie założenia z sytuacją wyjściową ćwiczącym.		
18.03.02	Przygotowanie miejsc pracy.		
07^{30} 19.03.02	Gotowość do treningu: – SD KT; – GO TSD DZ;		
16^{00} 19.03.02	Gotowość do treningu: – GO Szczebla Nadrzędnego w roli SD/HICON DZ		
13^{00} 19.03.02	Gotowość do treningu: – SD i TSD brygady.		
10^{00} 19.03.02	Wręczenie OPORD dowódcy DZ dla TSD DZ.		
17^{00} 19.03.02	Wręczenie OPORD dowódcy DZ dla BKPanc .		
19^{00} 19.03.02	Wręczenie LOGADMIN DZ dla BKPanc.		
05^{00} 20.03.02	Wręczenie kolejnego (po przeskoku operacyjnym) założenia z sytuacją wyjściową ćwiczącej brygadzie.		po zakończeniu pierwotnego cyklu planistycznego
06^{00} 20.03.02	Wręczenie Rozkazu Operacyjnego dowódcy DZ dla BKPanc.		godzinę po wręczeniu założenia

7. ZASADY WSPÓŁPRACY Z MEDIAMI :

Nie przewiduje się.

8. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE I ADMINISTRACYJNE :

a. Ustalenia ogólne.

Koszta wszystkich uczestników występujących w składzie Kierownictwa treningu ponosić będzie dowództwo DZ. Biorąca udział w treningu obsada SD i TSD BKPanc koszty udziału pokrywa we własnym zakresie.

b. Budżet.

Informacje zostały zawarte w ANEKSIE E.

c. System meldunkowy.

Według SOP DZ - informacje zostaną zawarte w części II instrukcji planowania.

d. Punkty kontaktowe.

Kancelaria Szefa Sekcji Operacyjnej G-3 DZ – .....,

9. WYMAGANIA W ZAKRESIE SPRAWOZDAWCZOŚCI :

Przewiduje się dostarczenie Końcowego Raportu z treningu (FER) przez Kierownictwo treningu do dowództwa BKPanc nie później niż do końca marca 2002 roku.

ANEKSY:

ANEKS A – ROZMIESZCZENIE ELEMENTÓW TRENINGU
ANEKS B – PRZEBIEG TRENINGU
APENDYKS A – OŚ CZASOWA TRENINGU
ANEKS C – STRUKTURA TRENINGU
APENDYKS A – STRUKTURA GRUP KONTROLNYCH
APENDYKS B – STRUKTURA SD DZ (HICON)
APENDYKS C – STRUKTURA TSD DZ
APENDYKS D – STRUKTURY STANOWISK DOWODZENIA BKPanc
ANEKS D – PROCES PLANOWANIA TRENINGU
ANEKS E – BUDŻET TRENINGU – zostanie opracowany w okresie późniejszym.

KIEROWNIK ZESPOŁU AUTORSKIEGO

.....

Załącznik 3

KLAUZULA TAJNOŚCI

AKCEPTUJĘ
(stopień, imię i nazwisko, stanowisko przełożonego oficera odpowiedzialnego za planowanie ćwiczenia)

Egz. nr... z...
Wydający
Miejsce wydania
Grupa Data-Czas
Numer kodowy

UKŁAD I TREŚĆ SPECYFIKACJI ĆWICZENIA
(Exercise Speccification – EXSPEC)
wersja polska

Dokumenty odniesienia: Mapy, programy i plany szkolenia zgodnie z potrzebami.

Strefa czasowa: ...

1. DANE OGÓLNE

a. Temat ćwiczenia.
b. Kryptonim ćwiczenia.
c. Numer kolejny ćwiczenia.
d. Typ, rodzaj i odmiana ćwiczenia.
e. Rozmach ćwiczenia.
f. Termin prowadzenia.
g. Miejsce (rejon) prowadzenia.
h. Oficer planujący ćwiczenie
i. Oficer prowadzący ćwiczenie.
j. Kierownik ćwiczenia
k. Kierownik zespołu autorskiego

2. WYMAGANIA W STOSUNKU DO ĆWICZĄCYCH

a. Dowództw.
   1) Wyszkolenie.
   2) Udział w ćwiczeniach przełożonego.
b. Pododdziałów.
   1) Wyszkolenie.
   2) Udział w ćwiczeniach i zgrupowaniach specjalistycznych.

3. CELE ĆWICZENIA

a. Główny.
b. Szczegółowe.

4. GŁÓWNE ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE

5. KONCEPCJA ĆWICZENIA
(metodyczno-taktyczna)

6. STRUKTURA UCZESTNIKÓW ĆWICZENIA

a. Ćwiczące dowództwa.
b. Ćwiczące pododdziały.

7. HARMONOGRAM PRZYGOTOWANIA ĆWICZENIA
(poszczególne odprawy, spotkania, warsztaty)

8. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE ĆWICZENIA

9. ZASADY SKŁADANIA MELDUNKÓW O ĆWICZENIU

10. SZACUNKOWE KOSZTY ĆWICZENIA

10. INNE DANE WYNIKAJĄCE Z CHARAKTERYSTYKI ĆWICZENIA

Nazwisko dowódcy
Stopień dowódcy

Rozdzielnik:
1. .....
2. .....
3. .....

KLAUZULA TAJNOŚCI

Załącznik 4

UKŁAD I TREŚĆ SPECYFIKACJI ĆWICZENIA
wersja angielska

FORMAT FOR THE EXERCISE SPECIFICATION (EXSPEC)[1]

1. References. Include all higher HQs' as well as own directives for the planning and conduct of the exercise. A list of supporting documents should be attached as a separate ANNEX. This will allow detailed preparation by all participating HQs and nations to achieve the exercise objectives.

2. General Data.

   a. NICKNAME
   b. SERIAL NUMBER
   c. FORM/TYPE
   d. EXTENT:
   e. DATES
   f. AREA
   g. OSE(S)and OSE COORD, if appropriate
   h. OCE(S) and OCE COORD, if appropriate

3. Overall Requirements. Outline the requirements for the exercise, the purpose, and the relationship to other exercises.

4. Exercise Aim and Objectives. Aim, primary objectives, and supporting objectives are to be specified. For NATO/PfP exercises, also to include the PARP Interoperability Objectives (IOs) to be achieved.

5. Concept of the Exercise. Set out the concept of operations designed to achieve the aim and objectives. Outline the setting including, where required, the political, economic, military, climatic scenario situation etc., which provides the background for the exercise play.

6. Participation Requirements. Divide the section into NATO and national (NATO, Partner and other non-Allies) as appropriate and where required into different parties indicating likely employment and/or roles. When considered necessary, the intended employment of forces nominated to simulate certain events or military situations is to be stated. Participation requirements (to be confirmed in the EXPI/EXOPLAN) should show:

   a. Parties involved.
   b. Envisaged kind and size of headquarters.
   c. Envisaged number of troops.

---

[1] Opracowano na podstawie Exercise Planning Guide, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Shape, Belgium 2000, Aneks A.

d. Types of armed forces involved.
e. Envisaged level of command.
f. Any other important exercise information

7. In the case of a computer assisted exercise (CAX), the extent of simulation should be indicated.

8. External Support. This paragraph should consider external support requirements to be requested from other NATO HQs and/or agencies. For example support from CIS, staff augmentation, special analysis/evaluation teams, and international/non-governmental organisations may be requested.

9. Political Implications. This paragraph should address political implications of the exercise to identify areas of possible difficulty and the recommendation on the CFE Treaty and Vienna Document 1999 provisions.

10. Planning Schedule. This paragraph may include the proposed planning schedule. It is necessary to include the dates by which firm allocations and nominations of forces are required.

11. Public Information Policy. Unless indicated otherwise by the OSE, the PI policy for NATO Military Exercises is "Active".

12. Visitors and Observers. This includes details for any Distinguished Visitor Day (DVD) decided for the exercise.

13. Administration and Logistic Requirements. This includes estimated costs to NATO.

14. Reporting Requirements. Include necessary guidance on form and timelines for reporting on the exercise.

15. Other Special Instructions. As required.

16. Annexes. As required. For NATO/PfP exercises it is mandatory to include an Annex listing the appropriate MIRs/MTIs.

17. Signature. The EXSPEC should be signed by the OSE or, if applicable, the OSE COORD. An EXSPEC for a CJTF involved exercise must be approved by the MC.

18. Classification. Classify the document at the appropriate level.

Załącznik 5

BRYGADA ZMECHANIZOWANA

SPECYFIKACJA

TRENINGU SZTABOWEGO

(EXERCISE SPECIFICATION /EXSPEC/)

EXPI - CZĘŚĆ I

WARSZAWA

MARZEC - 2002

ARKUSZ POPRAWEK

Nr zmiany	Dokument odniesienia Numer i data	Data dokonania poprawki	st. imię i nazwisko podpis

WYKAZ SKRÓTÓW

SKRÓTY ANGIELSKIE	ANGIELSKIE ROZWINIĘCIE SKRÓTÓW	POLSKIE WYJAŚNIENIA SKRÓTÓW
AA	ASSEMBLY AREA	REJON ZEŚRODKOWANIA
AOO	AREA OF OPERATION	OBSZAR OPERACJI
AOR	AREA OF RESPONSIBILITY	OBSZAR ODPOWIEDZIALNOŚCI
C2	COMMAND AND CONTROL	DOWODZENIE I KIEROWANIE
CDR	COMMANDER	DOWÓDCA
CFL	CEASE FIRE LINE	LINIA PRZERWANIA OGNIA
CIMIC	CIVIL MILITARY COOPERATION	WSPÓŁPRACA CYWILNO WOJSKOWA
CIS	COMMUNICATION AND INFORMATION SYSTEM	SYSTEM ŁĄCZNOŚCI I SYSTEM INFORMATYCZNY
COA	COURSE OF ACTION	WARIANT DZIAŁANIA
COM	COMMAND/COMMANDER	DOWÓDZTWO/DOWÓDCA
CONOPS	CONCEPT OF OPERATIONS	KONCEPCJA PRZEPROWADZENIA OPERACJI
COS	CHIEF OF STAFF	SZEF SZTABU
DEPEXDIR	DEPUTY EXERCISE DIRECTOR	ZASTĘPCA KIEROWNIKA ĆWICZENIA
DISTAFF	DIRECTING STAFF	KIEROWNICTWO ĆWICZENIA
DOS	DAY OF SUPPLY	DZIEŃ ZAOPATRZENIA
DTG	DATA TIME GROUP	GRUPA DATA CZAS
EN	ENEMY	PRZECIWNIK
EXDIR	EXERCISE DIRECTOR	KIEROWNIK ĆWICZENIA
EXOPLAN	EXERCISE OPERATIONS PLAN	PLAN OPERACYJNY ĆWICZENIA
EXOPORD	EXERCISE OPERATION ORDER	ROZKAZ OPERACYJNY ĆWICZENIA
EXPI	EXERCISE PLANNING INSTRUCTION	INSTRUKCJA PLANOWANIA ĆWICZENIA
EXSPEC	EXERCISE SPECIFICATIONS	SPECYFIKACJA ĆWICZENIA
FEBA	FORWARD EDGE OF BATTLE AREA	PRZEDNI SKRAJ POLA WALKI
FLET	FORWARD LINE OF ENEMY TROOPS	PRZEDNI SKARAJ WOJSK PRZECIWNIKA
FLOT	FORWARD LINE OF OWN TROOPS	PRZEDNI SKRAJ WOJSK WŁASNYCH
FP	FORCE PROTECTION	OCHRONA WOJSK
FSCL	FIRE SUPPORT COORDINATION LINE	LINIA KOORDYNACJI WSPARCIA OGNIOWEGO
HICON	HIGHER CONTROL	KOMÓRKA PODGRYWAJĄCA PRZEŁOŻONEGO I NIE BIORĄCE W ĆWICZENIU PODODDZIAŁY BRYGADY
HNS	HOST NATION SUPPORT	WSPARCIE PAŃSTWA GOSPODARZA

SKRÓTY ANGIELSKIE	ANGIELSKIE ROZWINIĘCIE SKRÓTÓW	POLSKIE WYJAŚNIENIA SKRÓTÓW
HWU	HOT WASH UP	OMÓWIENIE NA GORĄCO
HQ	HEDQUARTER	DOWÓDZTWO
HR	HOUR	GODZINA
LLT	LESSONS LEARNT TEAM	ZESPÓŁ ANALIZY
LOCON	LOWER CONTROL	KOMÓRKA PODGRYWAJĄCA PODLEGŁE PODODDZIAŁY
MBA	MAIN BATTLE AREA	GŁÓWNY OBSZAR WALKI
MDA	MAIN DEFENCE AREA	GŁÓWNY OBSZAR OBRONY
MEL/MIL	MAIN EVENTS LIST/MAIN INCIDENTS LIST	GŁÓWNA LISTA ZDARZEŃ/GŁÓWNA LISTA INCYDENTÓW
MEL/MIL SG	MEL/MIL STEERING GROUP	GRUPA KIEROWANIA MEL/MIL
MSR	MAIN SUPPLY ROUTE	GŁÓWNA DROGA ZAOPATRZENIA
NBC	NUCLEAR, BIOLOGICAL AND CHEMICAL	BROŃ JĄDROWA, BIOLOGICZNA I CHEMICZNA
NLT	NOT LATER THAN	NIE PÓŹNIEJ NIŻ DO
OPFOR	OPPOSIG FORCES	KOMÓRKA PODGRYWAJĄCA WOJSKA PRZECIWNIKA
OPLAN	OPERATIONAL PLAN	PLAN OPERACYJNY
OPORD	OPERATION ORDER	ROZKAZ OPERACYJNY
ORBAT	ORDER OF BATTLE	UGRUPOWANIE BOJOWE
PL	PHASE LINE	LINIA FAZOWA
RA	RESTRICTED AREA	OBSZAR ZASTRZEŻONY
RC	RESPONSE CELL	KOMÓRKA PODGRYWAJĄCA ELEMENTY NIE ZAANGAŻOWANE W ĆWICZENIE
RECCE	RECONNAISSANCE	REKONESANS
RLS	REAL LIFE SUPPORT	REALNE WSPARCIE
RWL	REAL WORLD LOGISTICS	REALNE ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE
RWC2	REAL WORLD COMMAND AND CONTROL	REALNE ZABEZPIECZENIE DOWODZENIA I KIEROWANIA
SG	STEERING GROUP	GRUPA KIERUJĄCA
SOP	STANDING OPERATION PROCEDURE	STANDARDOWE PROCEDURY OPERACYJNE
TG	TASK GROUP	GRUPA BOJOWA
WC	WHITE CELL	KOMÓRKA PODGRYWAJĄCA ELEMENTY MILITARNE SPOZA BRYGADY I INSTYTUCJE POZAMILITARNE
ZOA	ZONE OF ACTION	STREFA DZIAŁANIA

DOKUMENTY ODNIESIENIA (References):

a. Plan zasadniczych przedsięwzięć BZ na 2002 rok.

b. Rozkaz dowódcy BZ nr .... do funkcjonowania i szkolenia pododdziałów brygady w 2002 roku.

c. Specyfikacja instruktażowo – metodycznego ćwiczenia dowódczo – sztabowego dowódcy DZ.

d. Wytyczne do planowania i prowadzenia ćwiczeń („Bi-SC Exercise Planning Guide, Change 2 /EPG/).

e. Allied Tactical Publication ATP-35B.

1. POSTANOWIENIA OGÓLNE (General Data):

a.	Kryptonim (Nickname)	- „MARZEC - 02"
b.	Rodzaj /Typ (Form / Type)	- Trening sztabowy (CPX)
c.	Zakres (Extent)	- Trening jednoszczeblowy
d.	Termin (Date)	- 15 -16.03.2002r.
e.	Rejon ćwiczenia (Area)	- Warnia Mazury (granice i nazwy państw przyjęte umownie)
f.	Oficer planujący trening (OSE)	- Dowódca BZ
g.	Oficer prowadzący trening(OCE)	- Dowódca BZ
h.	Kierownik treningu (EXDIR)	- Dowódca BZ
i.	Szef zespołu autorskiego	- Szef Sztabu BZ

2. WYMAGANIA OGÓLNE (Overall Requirements):

1. Na bazie treningu sztabowego będzie przeprowadzone ćwiczenie dowódczo - sztabowe z oznaczonymi wojskami 1 bz

2..Nawiązanie do innych planowanych ćwiczeń:

- Ćwiczenie instruktażowo – metodyczne dowódcy KZ pk. „LUTY - 02"
- Na bazie ćwiczenia instruktażowo – metodycznego prowadzone przez dowódcę DZ

3. CEL GŁÓWNY ORAZ CELE SZCZEGÓŁOWE (Exercise aim and objectives):

a. Cel główny:

- doskonalenie oraz określenie umiejętności dowództwa w planowaniu i prowadzeniu działań bojowych w natarciu

b. Cele szczegółowe:

Dla S-4 i pionu logistyki brygady:

- doskonalić kadrę w zakresie przygotowania obowiązującej dokumentacji do treningu sztabowego oraz planowania działań zaczepnych na szczeblu brygady.
- opracowanie dokumentacji do ćwiczenia dowódczo – sztabowego z oznaczonymi wojskami 1 batalionu zmechanizowanego w miesiącu listopadzie

- Doskonalić:

- umiejętności osób funkcyjnych logistyki brygady w zakresie metodyki planowania działań obronnych i zaczepnych brygady zgodnie z Doktryną Taktyczną ATP – 35B;
- S-4 i pion logistyki brygady w zakresie procesu podejmowania decyzji (DMP)
- dowództwo brygady w zakresie realizacji przedsięwzięć związanych ze zbieraniem, analizowaniem oraz przekazywaniem informacji;
- dowództwo brygady w zakresie organizacji synchronizacji podczas prowadzenia natarcia

- Sprawdzić:

- S-4 i pion logistyki brygady w zakresie opracowywania dokumentów bojowych zgodnie z obowiązującymi dokumentami standaryzacyjnymi;
- S-4 i pion logistyki brygady w zakresie możliwości jednoczesnego planowania kolejnych działań oraz prowadzenie działań bieżących ;

4. WYMAGANIA:

a. Koncepcja treningu (Concept of the Exercise):

(1) Trening sztabowy opracowany będzie zgodnie z dokumentami odniesienia ze szczególnym uwzględnieniem EPG.

(2) Trening sztabowy przeprowadzony będzie w oparciu o tło operacyjno – taktyczne mające miejsce w Północnej Polsce – Warmia i Mazury. Sytuacja przyjęta do treningu nie odzwierciedla rzeczywistej sytuacji geopolitycznej w tym regionie. Nazwy stron konfliktu i granice są umowne i przyjęte tylko dla potrzeb ćwiczenia;

(3) Sytuacja wyjściowa i zamiar działania stron są tak skonstruowane, aby osiągnąć określone wyżej cele treningu;

(4) Trening sztabowy prowadzony będzie jako jednoszczeblowy z dowództwem brygady,

b. Scenariusz:

Scenariusz treningu przedstawia szybko narastający kryzys, w którym stronami konfliktu są dwa państwa MAZURIA i WARSOWIA. Scenariusz rozgrywany jest w rejonie WARMII i MAZUR. Przyjęta sytuacja nie odzwierciedla rzeczywistej sytuacji panującej w tym rejonie. Nazwy państw – stron konfliktu – i granice pomiędzy nimi są umowne i przyjęte tylko do treningu

c. Podział na etapy:

Etap pierwszy - Przygotowawczy

Czas trwania etapu

1) astronomiczny - 8.00-9.30 15.03.02
2) operacyjny -

Zagadnienia szkoleniowe etapu

1) Sprawdzenie rozmieszczenia i urządzenia SD (miejsca pracy)
2) Sprawdzenie znajomości sytuacji i otrzymanego zadania

Lp.	CZAS		ZAGADNIENIA	CZYNNOŚCI		Uwagi
	astronom.	operacyjny		kierownika ćwiczenia	ćwiczących	
1	8.00-8.40		Sprawdzenie rozmieszczenia i urządzenia SD (miejsca pracy)	kontroluje rozmieszczenie SD brygady	urządzają stanowiska pracy	
2	8.40-9.20		Sprawdzenie znajomości sytuacji i otrzymanego zadania	Kontroluje funkcjonowanie SD	urządzają stanowiska pracy, dokonują korekty sytuacyjnej, kompletują dane	
3	9.20-9.30		Wręczenie rozkazu dowódcy DZ Dowódcy brygady (występującemu w roli dcy BZ)	Wręcza rozkaz DZ ćwiczącym	otrzymują rozkaz dowódcy DZ	

Etap drugi – Planowanie natarcia

Czas trwania etapu
1) astronomiczny - 9.30 15.03.02 do 14.00 16.03.02
2) operacyjny

Zagadnienia szkoleniowe etapu
1) Prowadzenie procesu planowania
2) Opracowanie rozkazu bojowego do natarcia

Lp.	CZAS		ZAGADNIENIA	CZYNNOŚCI		Uwagi
	astronom.	operacyjny		kierownika ćwiczenia	ćwiczących	
1	9.30-20.00 15.03.02		Prowadzenie procesu planowania			
2	10.30		Informowanie operacyjne	Kontroluje przebieg odprawy	biorą udział w odprawie	
3.	12.00		Opracowanie wariantów działania wojsk własnych i przeciwnika	Kontroluje przebieg odprawy	biorą udział w odprawie	
4	14.00		Rozważenie i porównanie wariantów działania	Kontroluje przebieg odprawy	biorą udział w odprawie	
5.	09.00 16.03.02		Odprawa decyzyjna	Kontroluje przebieg odprawy	biorą udział w odprawie	
6.	10.00		Opracowanie rozkazu bojowego	Kontroluje przebieg odprawy	Opracowują rozkaz bojowy dla BZ	

Etap trzeci - Końcowy

Czas trwania etapu
1) astronomiczny - 14.00 -15.00 16.03.02

Zagadnienia szkoleniowe etapu
1) Zebranie wniosków dotyczących organizacji SD oraz procesu planowania
2) Omówienie treningu sztabowego

f. **Uczestnicy ćwiczenia :** (Participation Requirements):

(1) dowództwo brygady

2. **ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI:**

a. **Dowództwo brygady:**

(1) Organizuje kierownictwo treningu;
(2) Występuje w roli planującego trening;
(3) Występuje w roli prowadzącego trening;
(4) Opracowuje na potrzeby treningu:

(a) dokumentację planistyczną (EXPI – Exercise Planning Instruction)

(b) plan operacji brygady (EXOPLAN);

(c) rozkaz operacyjny do natarcia.

3. **IMPLIKACJE POLITYCZNE** – Nie przewiduje się.

4. **HARMONOGRAM PLANOWANIA TRENINGU:**

(Exercise Planning Schedule)

DATA (DATE)	WYDARZENIE (EVENT)	MIEJSCE (LOCATION)	UWAGI (REMARKS)
02.02.02	Pierwsze spotkanie koordynacyjne (FCM)	Dowództwo BZ	
13.02.02	Opracowanie rozkazu Dowódcy BZ w sprawie przygotowania i przeprowadzenia treningu (Order for preparation and conducting EX)	S-3 BZ	
16.02.02	Powołanie zespołu autorskiego (Establishment of Core Planing Team /CPT/)	Dowództwo 12 BZ	
16.02.02	Spotkanie Zespołu Autorskiego # 1/ Core Planning Team Meeting #1(CPTM # 1).	Sala planowania	
17.02.02	Konferencja Planistyczna #1 (Planning Conference (PC #1).	Sala planowania	
18 – 20.02.02	Warsztaty Rozwinięcia Scenariusza (Tła taktycznego) # 1 / Scenario Workshop # 1 (Scenario WS # 1).	Sala planowania	
23-24.02.02	Warsztaty Definiujące Sytuację Wyjściową do treningu– / STARTEX Definition Conference.	Sala planowania	
26.02.02	Odprawa Zespołu Autorskiego # 2/ Core Planning Team Meeting # 2 (CPTM # 2).	Sala planowania	
26.02.02 01.03.02	Proces planowania operacyjnego	Dowództwo BZ	
02.03.02	Finałowa Konferencja Planistyczna (FPC) Final Planning Conference.	Sala planowania	
04.03.02	Opracowanie całości dokumentacji do treningu	Dowództwo BKPanc	
07.03.02	Sprawdzenie dokumentacji treningu	Dowództwo BKPanc	
09.03.02	Szkolenia do przeprowadzenia treningu dowódczo sztabowego	Sala planowania	

5. **POLITYKA INFORMACYJNA** - Nie przewiduje się
6. **GOŚCIE I OBSERWATORZY** – Nie przewiduje się
7. **INNE INFORMACJE** – brak
8. **USTALENIA LOGISTYCZNE I ADMINISTRACYJNE**.

   a. Budżet - XXXXX PLN.

   b. System meldunkowy. Określony zostanie w II i III części EXPI.

   c. Oficerowie odpowiedzialni za koordynację opracowania ćwiczenia (Officers of Primary Responsibility (OPRs) – Punkty Kontaktowe (Points of Contact (POCs):

   (1) Sekcja S – 3:
   (a) ..... tel
   (2) Sekcja S – 2:
   (a) ..... tel
   (3) Sekcja S – 4:
   (a) ..... tel
   (4) Sekcja S – 6:
   (a) ..... tel

DOWÓDCA

Wykonano w 1 egz. - a/a
.....
13.02.02

Załącznik 6

UKŁAD I TREŚĆ
INSTRUKCJI PLANOWANIA ĆWICZENIA
(EXERCISE PLANNING INSTRUCTION)
wersja polska – wariant

CZĘŚĆ PIERWSZA
SPECYFIKACJA ĆWICZENIA

CZĘŚĆ DRUGA
KONCEPCJA ĆWICZENIA

Dokumenty odniesienia: *Mapy, programy i plany szkolenia, instrukcje, zgodnie z potrzebami.*

Strefa czasowa: ...

1. **SYTUACJA SZKOLENIOWA W DNIU ROZPOCZĘCIA ĆWICZENIA**

2. **CELE ĆWICZENIA**
   a. Główny.
   b. Szczegółowe.

3. **PODZIAŁ ĆWICZENIA NA ETAPY**
   a. Temat etapu.
   b. Czas trwania etapu.
   c. Główne zagadnienia szkoleniowe etapu.

4. **ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE ĆWICZENIA**
   1) Kierownictwa ćwiczenia
      a) zabezpieczenie materiałowe
      b) zabezpieczenie techniczne
      c) zabezpieczenie medyczne
   2) Ćwiczących
      a) zabezpieczenie materiałowe
      b) zabezpieczenie techniczne
      c) zabezpieczenie medyczne

5. DOWODZENIE I ŁĄCZNOŚĆ W ĆWICZENIU

Aneksy:

Aneks A – Struktura organizacyjna kierownictwa ćwiczenia

Aneks B – Zadania kierownictwa ćwiczenia w zakresie jego organizacji

Aneks C – Struktura organizacyjna ćwiczących dowództw i pododdziałów

Aneks D – Zadania przygotowujące ćwiczące dowództwa i pododdziały do ćwiczenia

Aneks E – Scenariusz ćwiczenia

Aneks F – Organizacja zabezpieczenia logistycznego ćwiczenia

Aneks G – Zadania w zakresie organizacji dowodzenia i łączności w ćwiczeniu

Aneks H – Współpraca cywilno-wojskowa

Aneks I – Warunki bezpieczeństwa

CZĘŚĆ TRZECIA
KIEROWANIE ĆWICZENIEM

Dokumenty odniesienia: *Mapy, programy i plany szkolenia, instrukcje, zgodnie z potrzebami.*

Strefa czasowa: ...

1. **SYTUACJA *(warunki)* KIEROWANIA ĆWICZENIEM**
2. **ZADANIA OSÓB FUNKCYJNYCH I ZESPOŁÓW KIEROWNICTWA ĆWICZENIA**
3. **REALIZACJA *(praktyczna)* KIEROWANIA I KONTROLI**
4. **ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE KIEROWANIA ĆWICZENIM**
5. **DOWODZENIE I ŁĄCZNOŚĆ**

Aneksy:

Aneks A – Plan rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia

Aneks B – Struktura kierowania i kontroli

Aneks C – Plan pracy kierownictwa ćwiczenia

Aneks D – Plan łączności kierownictwa ćwiczenia

Aneks E – Obieg informacji w ćwiczeniu

CZĘŚĆ CZWARTA
ORGANIZACJA POZORACJI I PODAWANIA WIADOMOŚCI W ĆWICZENIU ORAZ OGÓLNY PRZEBIEG DYNAMIKI WALKI.

Dokumenty odniesienia: *Mapy, programy i plany szkolenia, instrukcje, zgodnie z potrzebami.*

Strefa czasowa: ...

1. **SYTUACJA *(warunki)* POZOROWANIA POLA WALKI I DZIAŁAŃ PRZCIWNIKA**
2. **ZADANIA POZORACJI POLA WALKI I DZIAŁAŃ PRZECIWNIKA**
3. **OGÓLNY SPOSÓB POZOROWANIA POLA WALKI**
4. **OGÓLNY SPOSÓB POZOROWANIA DZIAŁAŃ PRZECIWNIKA**
5. **OZNAKOWANIE I OCHRONA REJONÓW POZOROWANIA POLA WALKI**

Aneksy:

Aneks A – Szczegółowe rozliczenie sił i środków pozorowania pola walki

Aneks B – Szczegółowe rozliczenie sił i środków pozorowania działań przeciwnika

Aneks C – Kierowanie pozorowaniem pola walki

Aneks D – Organizacja łączności kierowania pododdziałami (grupami) pozorowania pola walki i działań przeciwnika

Aneks E – Harmonogram pozorowania pola walki

CZĘŚĆ PIĄTA
OCENA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ W ĆWICZENIU

Dokumenty odniesienia: *Mapy, programy i plany szkolenia, instrukcje, zgodnie z potrzebami.*

Strefa czasowa: ...

1. **ZASADY OCENY I SPRAWOZDAWCZOŚCI**
2. **ZADANIA W ZAKRESIE OCENY I SPRAWOZDAWCZOŚCI**
3. **REALIZACJA PROCESU OCENY I SPRAWOZDAWCZOŚCI**
4. **ZADANIA W ZAKRESIE OMÓWIENIA ĆWICZENIA**
5. **ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE ZESPOŁU OCENY I OMÓWIENIA**
6. **DOWODZENIE I ŁĄCZNOŚĆ**

Aneksy:

Aneks A – Ocena ćwiczenia

Aneks B – Struktura i zadania zespołu kontroli i oceny ćwiczenia

Aneks C – Karta oceny ćwiczenia

Aneks D – Meldunek bieżący

Załącznik 7

UKŁAD I TREŚĆ
INSTRUKCJI PLANOWANIA ĆWICZENIA
(EXERCISE PLANNING INSTRUCTION[1])
wersja angielska

EXERCISE PLANNING INSTRUCTION
(SAMPLE)

PART ONE

EXSPEC

Approved EXSPEC

PART TWO

EXERCISE ADMIN INSTRUCTION AND SCENARIO DEVELOPMENT

Preliminary Pages
Table of Contents and Effective Pages
Record of Changes
List of Abbreviations
Distribution List

Main Body
Letter of Promulgation
Situation
Mission (Exercise Aim and Objectives)
Execution (Milestones)
Service Support
Command and Signal

Annexes
A. Task Organisation and Participation
B. Exercise Setting and Scenario

---

[1] Opracowano na podstawie Exercise Planning Guide, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Shape, Belgium 2000, Aneks B.

C. STARTEX Situation
D. Real Life Support
E. Real Life Communications and ADP
F. Public Information Policy
G. Visitors and Observers

PART THREE

EXERCISE CONTROL

Preliminary Pages
Table of contents
Record of Changes

Main Body
DICON Mission
Execution
Service Support
Command and Signal

Annexes

A. DICON Structure
B. Terms of Reference
C. Manning List
D. Location Plan
E. Organisation Timelines
F. Working Schedule
G. Coordination Meetings
H. Real Life Support
I. Communications
J. ADP Support
K. Administration
L. After Action Review
M. First Impression Report

PART 4

MEL/MIL

MEL/MIL database and user instructions

PART 5

EVALUATION, ANALYSIS AND REPORTING

Preliminary Pages
Table of Contents and Effective Pages
Record of Changes
List of Abbreviations
Distribution List

Main Body
As Above

Annexes
A. Evaluation Team
B. Exercise Evaluation
C. Exercise Analysis
D. Real Life Support.

Załącznik 8

BRYGADA PANCERNA

INSTRUKCJA
PLANOWANIA TRENINGU
(EXERCISE PLANNING INSTRUCTION)

EXPI CZĘŚĆ II

(wariant)

WROCŁAW

PAŹDZIERNIK - 2002

SPIS TREŚCI

I. Tabela wprowadzonych zmian – arkusz poprawek

II. Rozdzielnik

III. Rozkaz administracyjny

IV. Część zasadnicza:

1. List zarządzający przeprowadzenie ćwiczenia (wyciąg z rozkazu Dowódcy)
2. Sytuacja
3. Zadanie – misja
4. Sposób wykonania
5. Wsparcie logistyczne i bojowe
6. Organizacja dowodzenia i kierowania

V. Aneksy

ANEKS	A	Ramowy plan przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia
APENDYKS	1	Uczestnicy treningu
APENDYKS	2	Cele główne i szczegółowe uczestników treningu
ANEKS	B	Struktura organizacyjna treningu.
APENDYKS	1	Schemat obiegu informacji w czasie treningu
ANEKS	C	Plan przygotowania treningu
ANEKS	D	Tło treningu i scenariusz (Exercise Setting and Scenario)
APENDYKS	1	Położenie Krajów.
APENDYKS	2	LALANDIA
APENDYKS	3	LITLANDIA
ANEKS	E	Sytuacja początkowa na dzień rozpoczęcia treningu (STARTEX Situation).
APENDYKS	1	Położenie wojsk (*OLEAT*).
APENDYKS	2	Sytuacja rozpoznawcza.
APENDYKS	3	Sytuacja Sił powietrznych i LWL
APENDYKS	4	Sytuacja Wojsk Obrony Przeciwlotniczej.
APENDYKS	5	Sytuacja Wojsk Artylerii.
APENDYKS	6	Sytuacja Wojsk Inżynieryjnych.
APENDYKS	7	Sytuacja Wojsk Chemicznych.
APENDYKS	8	Sytuacja Łączności.
APENDYKS	9	Sytuacja Logistyczna.

APENDYKS	10	Współpraca cywilno – wojskowa CIMIC.
APENDYKS	11	Struktura i ukompletowanie
ANEKS	F	Bezpieczeństwo.
ANEKS	G	Realne zabezpieczenie ćwiczenia (Real Life Support).
ANEKS	H	Realna łączność i informatyka (Real Life Communication).
ANEKS	K	Zabezpieczenie geograficzne i meteorologiczne

ARKUSZ POPRAWEK

Nr zmiany	Dokument odniesienia Numer i data	Data dokonania poprawki	st. Imię i nazwisko podpis

ROZDZIELNIK

Wewnętrzny

Egz. nr 1 – a/a

Egz. nr 2 – Kierownictwo treningu

Zewnętrzny

Egz. nr 3 – dowództwo DZ

WYCIĄG Z ROZKAZU DOWÓDCY
BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ
NR ..... Z DNIA .....

w sprawie: w sprawie przygotowania i przeprowadzenia treningu sztabowego (SX) pk. „PAŹDZIRNIK 02"

Zgodnie z „Planem zasadniczych przedsięwzięć BZ na rok 2002" w dniach 15 - 16 październik 2002 roku zostanie przeprowadzone trening sztabowy (SX) pk. „PAŹDZIERNIK 02". Głównym celem treningu będzie doskonalenie dowództwa i LOGISTYKI brygady w planowaniu i prowadzeniu działań zaczepnych w I rzucie dywizji.

W specyfikacji do treningu określone zostały cele szkoleniowe do osiągnięcia przez głównych uczestników. Ponadto sprecyzowano koncepcję realizacji treningu ze szczegółowym określeniem zakresu odpowiedzialności ćwiczących oraz kierownictwa treningu.

W celu zrealizowania założonych celów szkoleniowych oraz terminowej realizacji zadań związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem tego przedsięwzięcia

r o z k a z u j ę:

1. SZEFOWI SZTABU BRYGADY:

1) w treningu występować w roli Szefa Sztabu;
2) sprawować ogólny nadzór nad całością przygotowań i terminową realizacją zadań oraz przedsięwzięć związanych z treningiem;
3) szczególnie nadzorować opracowanie III, IV i V części Instrukcji Planistycznej do treningu, koordynować sprawy dotyczące zaangażowania w treningu oficerów z pododdziałów brygady;
4) przed treningiem przeprowadzić szkolenie oficerów sztabu i logistyki brygady w dniu 09.10.02
5) przygotować obsadę do treningu z zgodnie z zadaniami określonymi w specyfikacji;

6) zorganizować dla potrzeb treningu system łączności w oparciu o stacjonarny system łączności oraz system informatycznego wspomagania dowodzenia. Schemat organizacji łączności przedstawić do dnia 30 września 2002 roku;
7) sprawować merytoryczny nadzór nad opracowaniem dokumentów do treningu;
8) zapewnić oraz nadzorować właściwą i zgodną z obowiązującymi przepisami ochronę informacji niejawnych i ich wymianę pomiędzy poszczególnymi elementami treningu;
9) sprawować nadzór nad właściwym obiegiem informacji niejawnych wytwarzanych i przekazywanych w czasie treningu;
10) zapewnić właściwe zabezpieczenie pomieszczeń przeznaczonych do pracy;
11) w czasie treningu występować w roli określonej w specyfikacji.

2. SZEFOWI LOGISTYKI BRYGADY:

1) przygotować wyżywienie dla uczestników treningu;
2) koordynować całokształt przedsięwzięć związanych z logistycznym zabezpieczeniem treningu;
3) żywić uczestników ćwiczenia wg należności żywnościowej ½ 020.

3. DOWÓDCY bdow:

1) zapewnić logistyczne zabezpieczenie kierownictwa ćwiczenia, w tym:
   a) zorganizować i wyposażyć miejsca pracy dla ćwiczących według przyjętej koncepcji rozmieszczenia i wyposażenia, zgodnie z wytycznymi szefa sztabu brygady;
   b) wydzielić na potrzeby treningu środki transportu.

4. DO SKŁADU KIEROWNICTWA TENINGU WYZNACZAM:

1) Kierowanie treningiem
   (a) Kierownictwo treningu (DISTAFF) - dowództwo pion logistyki BZ;
2) Skład kierownictwa ćwiczenia

1/ Kierownik treningu	- dowódca BZ
2/ Z-ca kierownika treningu	- zastępca dowódcy BZ
3/ Szef sztabu kierownictwa treningu	- szef sztabu BZ

5. OBSZAR (GODŁA, SKALA) WYDAWNICTW TOPOGRAFICZNYCH

Mapy:

Seria M 755

Arkusze .....

Skala 1 : 50 000

Arkusze .....

Skala 1 : 100 000

.....

6. SPRAWY ORGANIZACYJNE:

1) gotowość do treningu osiągnąć do godz. 08.00 dnia 15.10.2002 roku;
2) gotowość systemu łączności i informatyki osiągnąć do godz. 08.00 dnia 15.10.2002 roku;
3) opracować dokumenty dla kierownictwa treningu i ćwiczących do 04.10.2002 roku;
4) przekazywanie dokumentów dla ćwiczących – na bieżąco;
5) przygotowanie miejsc pracy dla kierownictwa treningu i ćwiczących do godz. 08.00 dnia 15.10.2002 roku;
6) czas pracy ćwiczących od godz08.00 dnia 15.10.2002 roku;;
7) zabezpieczenie medyczne treningu w oparciu o izbę chorych;
8) ubiór ćwiczących – polowy;
9) omówienie treningu – .16.10.2002 roku godz. 14.00;
10) szkolenie do treningu dotyczące dokumentacji treningu wg. „EPG" – .09.10.2002 o godz. 09.00 w sali planowania brygady.

DOWÓDCA

Instrukcja Planowania Treningu

Część II

/ CZĘŚĆ GŁÓWNA /

1. **SYTUACJA.**

a. Dane ogólne.

Trening pk „PAŹDZIERNIK 02" jest jednoszczeblowym treningiem sztabowym z udziałem dowództwa BZ ,sztabu i logistyki brygady. Jest ono rozgrywane na terenie Pomorza Zachodniego na wsch. od Jeziora MIEDWIE. Na potrzeby treningu przyjęto fikcyjne nazwy państw i umowny przebieg granic pomiędzy nimi.

b. Cel.

Część druga Instrukcji Planowania Treningu (EXPI)[1] jest rozwinięciem części pierwszej EXPI[2] (Specyfikacji Treningu). Zawiera ona dodatkowe informacje dla sztabu planującego i przygotowującego trening oraz dla jego uczestników.

Część II EXPI zawiera ustalenia organizacyjno-administracyjne dla ćwiczących, szczegółowy opis zwaśnionych krajów i ich sąsiadów, historię narastania sytuacji kryzysowej ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn konfliktu, a także przedstawia sytuację operacyjno – taktyczną na pierwszy dzień ćwiczenia.

c. Wojska przeciwnika.

Działanie przeciwnika podgrywane będzie przez komórkę S2 sztabu brygady na podstawie fikcyjnego scenariusza i w zależności od sytuacji i decyzji podejmowanych przez ćwiczących.

d. Wojska własne.

Uczestnikiem realizującym główne cele szkoleniowe (Primary Training Audience – PTA) będzie i sztab brygady, jak przedstawiono w EXSPEC.

Szczegóły dotyczące uczestników treningu zostały zawarte w Aneksie A.

2. **ZADANIE.**

Dowództwo i sztab brygady przygotuje dokumenty wymagane w EXPI do 02.10.2002 roku w celu dostarczenia odpowiednich informacji dla komórek planujących trening.

3. **REALIZACJA.**

a. Koncepcja treningu.

Trening pk „PAŹDZIERNIK 02"" prowadzone będzie jako jednoszczeblowy trening sztabowy. Jako główni uczestnicy treningu wystąpią: dowództwo BZ

---

[1] EXPI = Exercise Planning Instruction.
[2] Exercise Specification.

Główny wysiłek szkoleniowy skupiony będzie na opracowaniu Rozkazu Operacyjnego do natarcia BZ. Trening składać się będzie z trzech części:

Część pierwsza:

- Sprawdzenie rozmieszczenia i urządzenia SD (miejsca pracy),
- Sprawdzenie znajomości sytuacji i otrzymanego zadania.

Część druga:

- Prowadzenie procesu planowania pod przewodnictwem Szefa S - 3 opracuje Plan Operacji BZ
- Opracowanie rozkazu bojowego do natarcia.

Część trzecia:

- Zebranie wniosków dotyczących organizacji SD oraz procesu planowania
- Omówienie treningu

Szczegóły dotyczące scenariusza ćwiczenia i dokonanych ustaleń w tym zakresie zostały zawarte w Aneksie B.

b. Wytyczne koordynujące.

(1) Terminy planowania. Szczegóły dotyczące terminów planowania zostaną zawarte w Aneksie - C

(2) Zespoły łącznikowe. Zatwierdzono bezpośrednie kontakty robocze pomiędzy komórkami dotyczące planowania, wydzielono przedstawicieli wszystkich zainteresowanych stron do Zespołu Autorskiego.

(3) Informowanie Opinii Publicznej – Nie przewiduje się

(4) Zadania dla ćwiczących. Szef Sztabu brygady odpowiedzialny jest za zebranie, wydanie oraz dystrybucję dokumentów treningu.

4. WSPARCIE LOGISTYCZNO - PERSONALNE.

a. Sporządzenie dokumentów.

(1) Ogólnie. Za treści merytoryczne zawarte w załącznikach do wszystkich części EXPI oraz Rozkazu Operacyjnego odpowiadają szefowie poszczególnych sekcji.

(2) Dokumenty sporządzane będą zgodnie z formatem i zasadami określonymi poniżej.

Ilość i rodzaj załączników do EXOPLAN określa Szef Sztabu brygady.

Aneksy należy dostarczać na dyskietkach $3^{1/2"}$ opracowanych w edytorze Microsoft Word for Windows 95/98/2000 oraz wydrukowane i podpisane przez szefa sekcji.

(3) NIE POWTARZAĆ TREŚCI Z INNYCH ZAŁĄCZNIKÓW.

(4) Ustawienie strony: pionowa, A4.

(5) Czcionka: 12 „Arial”.

(6) Akapity: górny – 1,5 cm; dolny – 1,5 cm; lewy – 2,7 cm; prawy – 1,5 cm.

(7) Wyrównanie: wyjustuj.

(8) Wypunktowanie i numerowanie:

WZÓR:

5. Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

b. Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

(1) Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

(a) Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

(9) Klauzula. Wszystkie dokumenty treningu posiadają klauzulę „Ćwiczebne”.

5. DOWODZENIE i ŁACZNOŚĆ

a. Dowodzenie.

(1) Oficerem planującym trening (OSE) jest Dowódca BZ

(2) Oficerem prowadzącym trening (OCE) jest Dowódca BZ.

(3) Kierownikiem treningu (EXDIR) jest Dowódca BZ.

(4) Struktura dowodzenia. Struktura systemu dowodzenia oparta zostanie na ustaleniach poczynionych przez dowódcę brygady oraz zostanie ona uszczegółowiona przez funkcyjnych zespołu planowania podczas warsztatów roboczych scenariusza treningu.

b. Łączność. Wytyczne dla organizacji Systemu Łączności i Informatyki zostaną zawarte w Aneksie E.

ANEKS A

DO EXPI CZĘŚĆ II

RAMOWY PLAN PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA TRENINGU

1. **Jednoszczeblowy trening sztabowy pk. „PAŹDZIERNIK 02" zaplanowany i przeprowadzony będzie w następujących etapach:**

ETAP 1: Poprzedzający trening.

(1) Konferencje planistyczne i odprawy koordynacyjne:

Pierwsze Spotkanie Koordynacyjne /First Coordination Meeting/, powołanie Zespołu Autorskiego, opracowanie rozkazu dowódcy BZ w sprawie przygotowania i przeprowadzenia treningu opracowanie harmonogramu przygotowania treningu opracowanie harmonogramu treningu

Konferencja planistyczna, Odprawa Rozwinięcia Scenariusza/Tła taktycznego (Scenario Workshop - Scenario WS), Odprawa dotycząca obsady personalnej treningu (Manning Conference), Proces planowania operacyjnego (Operational Planning Process-OPP), Finałowa Konferencja Planistyczna (Final Planning Conference (FPC), opracowanie oraz sprawdzenie całości dokumentacji.

(2) Szkolenie wewnętrzne Dowództwa BZ do treningu.

ETAP 2: Bezpośrednie przygotowanie i przeprowadzenie treningu.

Etap pierwszy - Przygotowawczy

Czas trwania etapu

1) astronomiczny - 8.00-9.30 15.10.02

Zagadnienia szkoleniowe etapu

1) Sprawdzenie rozmieszczenia i urządzenia SD (miejsca pracy)
2) Sprawdzenie znajomości sytuacji i otrzymanego zadania

Etap drugi – Planowanie natarcia

Czas trwania etapu

1) astronomiczny - 9.30 15.10.02 do 11.00 16.10.02

Zagadnienia szkoleniowe etapu

1) Prowadzenie procesu planowania działań
2) Opracowanie rozkazu bojowego do natarcia

ETAP 3: Po zakończeniu treningu.

Czas trwania etapu

1) astronomiczny - 11.00 -12.00 16.10.02

Zagadnienia szkoleniowe etapu

1) Zebranie wniosków dotyczących organizacji SD oraz procesu planowania
2) Omówienie treningu sztabowego

W tym etapie opracowane będą następujące dokumenty:

Finałowe meldunki Zespołu oceniającego – Ewaluation/Lessons Learned Teams (do opracowania w EXPI Część V).

2. Wojska.

Dostępne bazy danych o jednostkach bojowych w przybliżeniu odzwierciedlają obecne możliwości, poziom gotowości bojowej oraz zdolność do wykonania zadań.

3. DISTAFF.

DISTAFF składać się będzie z: Kierownika Treningu, Zastępcy Kierownika Treningu oraz Szefa sztabu kierownictwa treningu. Szczegóły dotyczące tej problematyki zostaną zawarte w części III EXPI.

4. Prowadzenie analiz.

Część V EXPI obejmuje problematykę oceny, analizy i opracowania meldunków.

5. ELEMENTY UMOWNE TRENINGU

Biorąc pod uwagę potrzeby szkoleniowe, przyjęto następujące elementy umowne treningu:

a. W scenariuszu treningu.

Ażeby uniknąć jakichkolwiek nieporozumień międzynarodowych, całość scenariusza treningu jest fikcją. Rzeczywisty teren obszaru Polski, wykorzystany podczas treningu, ma ułatwić przygotowanie i dostarczenie map dla jego

uczestników. Scenariusz został opracowany z uwzględnieniem możliwości osiągnięcia założonych celów szkoleniowych przez głównych uczestników treningu.

b. Country Books (Opracowania identyfikujące zaangażowane fikcyjne kraje).

Opracowane dwie Charakterystyki Państw - Country Books (LALANDIA oraz LITLANDIA jako OPFOR) zawierają niezbędne informacje o tych krajach, potrzebne dla uczestników treningu w celu zrozumienia aspektów politycznych, gospodarczych, społecznych i wojskowych poszczególnych państw.

c. Skład bojowy OPFOR.

Ugrupowanie to zostało opracowane na podstawie dotychczasowych doświadczeń i zostanie przedstawione w odpowiednich Country Book.

d. Ustalenia dodatkowe.

(1) Zmiany i przesunięcia w toku działań. Tylko DISTAFF posiada uprawnienia do zmiany ukompletowania i położenia poszczególnych pododdziałów oraz do zmiany kolejności prowadzonych działań, które w konsekwencji prowadzą do efektu realności na polu walki. Nie mniej jednak wprowadzanie takich zmian i przesunięć będzie ograniczone w celu zapewnienia osiągnięcia założonych celów treningu. Wprowadzenie takich zmian i przesunięć zatwierdzane jest przez Kierownika Treningu.

Apendyksy:

Apendyks 1 - Główni uczestnicy treningu.

Apendyks 2 - Cele treningu.

Załącznik 9

DOWÓDZTWO DZ

INSTRUKCJA
PLANOWANIA TRENINGU
(EXERCISE PLANNING INSTRUCTION)

EXPI CZĘŚĆ III

(wariant)

KIEROWANIE PRZEBIEGIEM TRENINGU

„PLANOWANIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH DYWIZJI W RAMACH POŁĄCZONEJ, SOJUSZNICZEJ OPERACJI ZACZEPNEJ KORPUSU."

CZĘŚĆ GŁÓWNA:

1. ZADANIE I PRZEZNACZENIE SZTABU KIEROWNICTWA TRENINGU.

Sztab Kierownictwa treningu odpowiedzialny jest za:

a). planowanie, przygotowanie oraz kierowanie treningiem według
- Bi-SC Exercise Planning Guide (EPG);
- „Zasad organizacji szkolenia dowództw";
- „Tymczasowej instrukcji planowania i prowadzenia ćwiczeń w Wojskach Lądowych";

b). opracowanie dokumentacji planistycznej do treningu;
c). opracowanie rozkazu organizacyjnego do przygotowania i przeprowadzenia treningu;
d). występowanie w roli ćwiczącego w etapie wstępnym następującymi elementami: grupą operacyjną szczebla nadrzędnego w roli HICON/SD oraz GO TSD DZ;
e). rozwinięcie SD – Kierownictwa Treningu oraz GO TSD DZ;
f). kierowanie ćwiczącą brygadą w trakcie prowadzonego treningu;
g). opracowanie w roli grupy operacyjnej szczebla nadrzędnego w strukturze Kierownictwa treningu wybranych dokumentów bojowych dla ćwiczącej brygady:
- OPORD Dowódcy DZ dla TSD D i BZ.;
- FRAGO Dowódcy DZ dla BZ.;

h). opracowanie w roli GO TSD DZ rozkazu logistyczno-administracyjnego dla ćwiczącej brygady;
i). w stosunku do ćwiczącej brygady wyegzekwować realizację tematyki: planowania działań zaczepnych, działań w strukturze międzynarodowej, organizowania współdziałania oraz planowania działań bojowych w terenie lesisto – jeziornym;
j). przygotowanie omówienia na gorąco;
k). sporządzenie Końcowego Raportu z treningu (FER) oraz dostarczenie go do dowództwa BZ.

2. OPIS. SPOSÓB DZIAŁANIA I WYKONANIA ZADANIA PRZEZ SZTAB KIEROWNICTWA TRENINGU.

Kierownictwo Treningu utworzone na bazie Dowództwa i sztabu DZ rozwija SD w sztabie DZ w SUWAŁKACH przy ul. Olsztyńskiej 2. SD nie będzie przemieszczane. Zastępcą Kierownika treningu podczas jego prowadzenia będzie etatowy Zastępca Dowódcy DZ.

Treningiem kierował będzie osobiście Kierownik treningu za pomocą sztabu kierownictwa treningu w składzie :

Grupa Analizy i Oceny ;
Grupa Operacyjna TSD DZ;
Grupa Operacyjna Szczebla Nadrzędnego (HICON);

Dwa Zespoły Kontrolne;
Zespół Realnego Zabezpieczenia, w składzie:
Grupa Realnej Logistyki;
Grupa Realnej Łączności;
Grupa Obsługi Treningu.

Trening przebiegać będzie w następujących etapach :

Etap wstępny – który trwał będzie do godz. 16^{00} 19.103.05 a polegać będzie na:

- rozpoczęciu planowania przez GO TSD DZ po otrzymaniu rozkazu operacyjnego dowódcy dywizji;
- rozwinięciu, osiągnięciu i sprawdzeniu gotowości do pracy Stanowisk Dowodzenia ćwiczącej brygady.

Etap główny – który trwał będzie od godz. 17^{00} 19.05 do godz. 13^{00} 20.03.05 a polegać będzie na:

- planowaniu na szczeblu brygady po otrzymaniu rozkazu operacyjnego dowódcy dywizji;
- rozpoczęciu planowania przez grupę operacyjną szczebla nadrzędnego występującą w roli SD 12DZ po otrzymaniu Rozkazu Operacyjnego dowódcy MNC NE;
- planowaniu na szczeblu brygady zabezpieczenia logistycznego działań uwzględniając rozkaz logistyczno-administracyjny DZ;
- zmianie SD w trakcie planowania;
- opracowaniu Rozkazu Operacyjnego przez Dowództwo BZ na podstawie RO DZ: nowej sytuacji taktycznej.

Etap końcowy – który trwał będzie od godz. 13^{00} 20.05 a jego treścią będzie zakończenie pracy stanowisk dowodzenia i omówienie treningu.

Szef Zespołu Analizy i Oceny przygotuje przeprowadzenie omówienia na gorąco dniu ..... o godzinie 14^{30} w sali planowania dowództwa BZ w MORĄGU, w którym udział wezmą: Dowódcy Grup Kontrolnych, Dowódca GO TSD DZ, Dowódca GO szczebla nadrzędnego występującej w roli SD DZ; Szef Zespołu Analizy i Oceny oraz dowództwo BZ.

3. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA DZIAŁANIA SZTABU KIEROWNICTWA TRENINGU.

Sposób logistycznego zabezpieczenia treningu zawarty jest w – Aneksie H.

4. ORGANIZACJA DOWODZENIA I KIEROWANIA.

Organizacja dowodzenia oraz łączności zawarta jest w – Aneksie I oraz J.

ANEKSY:

A. STRUKTURA SZTABU KIEROWNICTWA TRENINGU.

B. ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI I OBSZARY DZIAŁANIA.

C. OBSADA ETATOWA TRENINGU.

D. PLAN ROZMIESZCZENIA ELEMENTÓW TRENINGU.

E. CZASOWY ROZKŁAD DZIAŁANIA.

F. ZABEZPIECZENIE DZIAŁANIA SZTABU KIEROWNICTWA TRENINGU.

G. ORGANIZACJA ŁĄCZNOŚCI I WSPARCIA INFORMATYCZNEGO.

H. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA ADMINISTRACYJNEGO (Opracowanie danych w zakresie ochrony tajemnicy, ochrony obiektów, powielania i dystrybucji dokumentów).

I. WYTYCZNE W ZAKRESIE OCENY ĆWICZĄCYCH.

J. SZKOLENIE KIEROWNICTWA TRENINGU.

Załącznik 10

DOWÓDZTWO DZ

INSTRUKCJA
PLANOWANIA TRENINGU
(EXERCISE PLANNING INSTRUCTION)

EXPI CZĘŚĆ V

(wariant)

OCENA, ANALIZA I MELDOWANIE

„PLANOWANIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH DYWIZJI W RAMACH POŁĄCZONEJ, SOJUSZNICZEJ OPERACJI ZACZEPNEJ KORPUSU."

CZĘŚĆ ZASADNICZA:

1. SKŁAD ZESPOŁU ANALIZY I OCENY.

W skład Kierownictwa treningu, oprócz wielu jego elementów, wchodzi Grupa Analizy i Oceny. Jej struktura przedstawia się następująco:

Szef Zespołu – .....

Sekretarze – .....;

– .....

2. WYTYCZNE W ZAKRESIE OCENY TRENINGU I ĆWICZĄCYCH.

Ocenie przez Grupę Analizy i Oceny podlega:

a). właściwe zrozumienie aktualnej sytuacji oraz wstępne przygotowanie się do treningu na podstawie otrzymanego założenia z sytuacją wyjściową ćwiczącym;

b). osiągniecie gotowości do treningu oraz przygotowanie miejsc pracy przez:
- SD ;
- SD GO TSD DZ;
- SD i TSD BZ;
- GO Szczebla Nadrzędnego występującą w roli SD/HICON DZ;

c). sprawozdawczość oraz obieg informacji, a w tym:
- złożenie telefonicznego meldunku przez Dowódcę BZ o gotowości do treningu SD i TSD brygady;
- złożenie przez BZ meldunku bojowego z położenia 180800 MAR03;
- złożenie przez BZ meldunku bojowego zamiaru dowódcy brygady do prowadzenia natarcia;
- złożenie meldunku przez Dowódcę GO Szczebla Nadrzędnego występującą w roli SD/HICON DZ po wręczeniu OPORD dowódcy DZ dla BZ;
- złożenie meldunku przez Dowódcę GO TSD DZ po wręczeniu LOGADMIN DZ dla BZ;
- złożenie meldunku przez Dowódcę GO Szczebla Nadrzędnego występującą w roli SD/HICON DZ po wręczeniu Rozkazu operacyjnego dowódcy DZ dla BZ;
- złożenie meldunku przez Dowódcę GO TSD DZ po zakończeniu planowania;
- złożenie meldunku przez Dowódcę GO Szczebla Nadrzędnego występującą w roli SD/HICON DZ po zakończeniu planowania;
- złożenie meldunku przez Dowódcę 6BKPanc po zakończeniu planowania;

d). przyjęty sposób pracy komórek oraz osób funkcyjnych na TSD DZ po otrzymanym zadaniu;

e). przyjęty sposób pracy oraz procedury na Stanowiskach dowodzenia BZ po otrzymanym zadaniu;

f). sposób oraz prawidłowość opracowania LOGADMIN DZ dla BZ przez GO TSD DZ;

g). wpływ zmiany SD BZ jako zakłócenia cyklu planistycznego na jego płynność i kontynuację;

h). sposób oraz prawidłowość opracowania Rozkazu Operacyjnego dowódcy DZ dla BZ przez GO Szczebla Nadrzędnego występującą w roli SD/HICON DZ;
i). zakończenie cyklu planistycznego przez Dowództwo BZ w czasie umożliwiającym podjęcie pracy przez podwładnych;
j). sposób i forma stawiania zadań przez Dowódcę BZ podwładnym;
k). sposób oraz prawidłowość opracowanych dokumentów bojowych na Stanowiskach dowodzenia BZ;

3. WYTYCZNE W ZAKRESIE PROWADZENIA OCENY I ZABEZPIECZENIE.

Szef Zespołu Analizy i Oceny KT przygotuje przeprowadzenie omówienia na gorąco.

1. TERMIN I MIEJSCE OMÓWIENIA:
   a. Termin – 20.03.03 o godzinie 14^{30}.
   b. Miejsce – sala planowania dowództwa BZ w .....
2. SKŁAD OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W OMÓWIENIU:
   - Kierownik treningu,
   - zastępca Kierownika treningu,
   - Dowódca GO TSD DZ,
   - Dowódca GO szczebla nadrzędnego występującej w roli SD DZ,
   - Dowódcy Grup Kontrolnych,
   - Szef Zespołu Analizy i Oceny KT,
   - dowództwo BZ.
3. ZABEZPIECZENIE MATERIAŁOWE OMÓWIENIA:
   - SPECYFIKACJA treningu oraz wybrane dokumenty z INSTRUKCJI PLANOWANIA TRENINGU – w formie prezentacji komputerowych,
   - scenariusz treningu,
   - tło operacyjno – taktyczne,
   - dokumenty (graficzne i opisowe) wykonane przez ćwiczących,
   - inne, według potrzeb.
4. WYKAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZYGOTOWAWCZYCH:
   - powiadomienie zainteresowanych o miejscu, czasie i składzie uczestników omówienia,
   - przygotowanie miejsc pracy do omówienia.
5. PRZEBIEG OMÓWIENIA OGÓLNEGO:
   - przypomnienie tematu, celów szkoleniowych, składu stron, położenia wyjściowego i zamiaru stron.
   - przypomnienie ogólnego przebiegu treningu (etapów).
   - na tle etapów treningu, dokonanie oceny decyzji podejmowanych przez ćwiczących.
   - dokonanie oceny pracy ćwiczących dowództw według kompetencji.
   - przedstawienie wniosków wskazujących stopień osiągnięcia celów treningu oraz stopień przygotowania ćwiczących dowództw i sztabów.

KIEROWNIK TRENINGU

.....

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55884
Akademii Obrony Narodowej

Publikacje
Akademii Obrony Narodowej

do nabycia w Wydziale Wydawniczym AON
al. gen. A. Chruściela 103, bl. 2
00-910 Warszawa,
tel. 681 40 55, tel./faks 681 37 52

- H. Binkowski, A. Ciupiński – **Polityka obronna i siły zbrojne partnerów Polski z Grupy Wyszehradzkiej**
- A. Bujak – **Praca w terenie na szczeblach taktycznych według standardów NATO**
- M. Cieślarczyk, P. Krawczyk, Z. Korulczyk – **Poradnik metodyczny autorów prac kwalifikacyjnych**
- M. Cieślarczyk, M. Chojnacki, A, Radomyski – **Współpraca cywilno-wojskowa (CIMIC) w siłach zbrojnych (SP) RP**
- M. Cieślarczyk (red.) – **Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki**
- A. Ciupiński, R. Białoskórski – **Wczesne ostrzeganie i zapobieganie współczesnym konfliktom zbrojnym w strategii Sojuszu Północnoatlantyckiego**
- T. Compa – **Zarządzanie przestrzenią powietrzną**
- J. Czaja – **Stolica apostolska wobec integracji europejskiej**
- K. Czajka – **Użycie artylerii w obronie oddziału**
- P. Daniluk – **Radiostacje pola walki**
- A. Dawidczyk – **Nowe wyzwania, zagrożenia i szanse dla bezpieczeństwa Polski u progu XXI w.**
- **Dowodzenie lotnictwem sił powietrznych w działaniach wojsk lądowych** (praca zbiorowa)
- W. Drążczyk – **Logistyka sił powietrznych w działaniach wielonarodowych**
- **Działania (operacje) połączone.** Materiały z konferencji naukowej
- M. Gąska – **Kompetencje organów władzy wykonawczej w dziedzinie obronności państwa i sił zbrojnych**
- M. Gąska, A. Ciupiński – **Międzynarodowe prawo humanitarne**
- A. Glen, W. Marud – **Kontrola przestrzeni powietrznej w czasie kryzysu i wojny**
- J. Gotowała – **Lotnictwo XXI wieku**
- J. Groskrejc – **Antropologiczne i aksjologiczne aspekty edukacji oficerów**
- J. Halik – **Metodyka opracowania pracy magisterskiej i studyjnej**
- M. Huzarski (red.) – **Taktyka ogólna wojsk lądowych**
- K. Jałoszyński – **Terroryzm antyizraelski**
- K. Jałoszyński – **Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?**
- K. Jałoszyński – **Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych**
- J. Janczak – **Zakłócanie informacyjne**
- Cz. Jarecki – **Użycie wojsk rakietowych i artylerii w operacji**
- T. Jemioło – **Globalizacja. Szanse i zagrożenia**
- T. Jemioło, K. Malak (red.) – **Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej**
- A. Jóźwiak, Cz. Marcinkowski – **Wybrane problemy współczesnych operacji pokojowych**
- L. Kanarski, P. Gawliczek – **Przywództwo w armiach NATO**
- L. Kanarski, B. Rokicki (red.) – **Teoria i praktyka przywództwa wobec wyzwań edukacyjnych**
- J. Kardas, K. Loranty – **Wybrane problemy bezpieczeństwa i obronności państwa w opiniach pracowników administracji publicznej**
- J. Kardas, K. Loranty – **Instytocjonalizacja przygotowania obronnego kadr administracji**
- C. Kącki – **Izrael. Jego wpływ na rozwój sytuacji w regionie Bliskiego Wschodu**
- **Kierowanie mobilnymi systemami łączności wojsk lądowych – część II – Oddziały, pododdziały dowodzenia i łączności** (praca zbiorowa)
- **Kierowanie mobilnymi systemami łączności wojsk lądowych – część III – proces kierowania mobilnym systemem łączności** (praca zbiorowa)
- W. Kitler (red.) – **Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP**
- W. Kitler – **Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System** (rozprawa habilitacyjna)
- W. Kitler – **Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych**
- Z. Klawitter – **Wybrane aspekty systemu dowodzenia brygady zmechanizowanej (pancernej) w działaniach taktycznych**
- Z. Klawitter – **Rola i zadania zespołu wsparcia personalnego na stanowisku dowodzenia BZ/BPanc**
- T. Kochański – **Logistyka międzynarodowa**
- K. Koliński – **Dowodzenie siłami powietrznymi**
- S. Korzeniowski – **Żandarmeria wojskowa**
- M. Koziński – **Umowa offsetowa i inne formy udziału państwa w międzynarodowym obrocie gospodarczym**
- M. Kozub – **Lotnictwo w operacjach połączonych**
- M. Kozub – **Lotnictwo w bojowym poszukiwaniu i ratownictwie**
- J. Kręcikij – **Współczesne kierowanie wojskami. proces dowodzenia**
- J. Kręcikij – **Metodyka pracy sekcji dowodzenia oddziału i związku taktycznego**
- R. Kwećka – **Siły specjalne w kontekście współczesnych zagrożeń**
- R. Kwećka, M. Gryga – **Informacja w walce zbrojnej**
- K. Kubiak – **Transport wojsk i ładunków wojskowych drogą morską przy użyciu statków handlowych**
- L. Łukaszuk – **Międzynarodowe prawo pokoju i bezpieczeństwa**

- L. Łukaszuk – **Europejskie prawo pokoju i bezpieczeństwa**
- L. Łukaszuk – **Dyplomacja współczesna a problemy prawa i bezpieczeństwa międzynarodowego**
- T. Majewski – **Ankieta i wywiad w badaniach wojskowych**
- T. Majewski – **Kierownik – dowódca w organizacji**
- K. Malak – **Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Białorusi**
- J. Marczak (red.) – **Samoorganizacja społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa powszechnego. Samoobrona powszechna III RP**
- M. Marszałek, A. Radomyski – **Metodyka pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia brygady rakietowej sił powietrznych**
- Z. Maślak, K. Kozłowski, P. Krawczyk – **Podstawy użycia lotnictwa myśliwskiego**
- Z. Maślak – **Podstawy teorii informacji obrony powietrznej**
- Z. Maślak (oprac.) – **Informacje w obronie powietrznej – potrzeby, wymagania, zagrożenia. Materiały z sympozjum naukowego**
- J. Michniak (red.) – **Projektowanie struktury organizacyjnej dowództwa brygady zmechanizowanej (pancernej)**
- J. Michniak – **Kierowanie mobilnymi systemami łączności wojsk lądowych część I – Główne problemy**
- G. Nowacki – **Informacja w walce zbrojnej. Materiały z sympozjum naukowego**
- G. Nowacki – **Strategiczne siły jądrowe wybranych państw**
- G. Nowacki – **Rozpoznanie satelitarne USA i Federacji Rosyjskiej**
- G. Nowacki (red.) – **Militaryzacja kosmosu**
- E. Nowak – **Gospodarowanie zasobami majątkowymi**
- I. Nowak – **Wybrane problemy historii polskiej techniki wojskowej XX wieku. Sprzęt i środki wojsk chemicznych**
- M. Obrusiewicz – **Wielonarodowe połączone siły zadaniowe CJTF**
- J. Pawłowski, A. Ciupiński (red.) – **Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny**
- J. Płaczek – **Ewolucja polskiej myśli obronno-ekonomicznej w latach 1976–2000**
- J. Płaczek (red.) – **Gospodarka obronna Polski w końcu lat dziewięćdziesiątych. Szanse i zagrożenia**
- A. Polak – **Wybrane zagadnienia obrony wybrzeża w Polsce (1920–2002)**
- A. Polak – **Teoria grup operacyjnych w polskiej sztuce wojennej okresu międzywojennego**
- **Prawo w stosunkach międzynarodowych. Wybór dokumentów** (praca zbiorowa)
- K. Przeworski – **Ewakuacja jako sposób ochrony ludności**
- A. Radomyski – **Zagrożenie śmigłowcowe dywizji zmechanizowanej**
- A. Radomyski – **Metody i treść pracy zespołu OPL na stanowisku dowodzenia dywizji zmechanizowanej**
- S. Sadowski – **Podstawowe zagadnienia teorii walki zbrojnej**
- P. Sienkiewicz – **5 wykładów**
- A. Skrabacz – **Kobiety w obronie narodowej Polski u progu XXI w.**
- J. Skrzyp (red.) – **Informator geograficzny o państwach kandydujących do Sojuszu Północnoatlantyckiego**
- J. Skrzyp, Z. Lach – **Informator geograficzny. Państwa członkowskie NATO**
- Z. Skwarek – **Powietrzne systemy wczesnego wykrywania i powiadamiania**
- **Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego** (praca zbiorowa)
- **Słownik terminów z zakresu psychologii** (praca zbiorowa)
- **Słownik pojęć sojuszniczej obrony powietrznej** – (praca zbiorowa)
- M. Sołoducha, P. Malinowski – **Użycie artylerii w szczególnych rodzajach działań bojowych**
- H. Spustek – **Wybrane zagadnienia badań operacyjnych i modelowania liniowego**
- Z. Stachowiak – **Metodyka i metodologia pisania prac kwalifikacyjnych (licencjackich, magisterskich i podyplomowych)**
- Z. Stachowiak, J. Płaczek (red.) – **Wybrane problemy ekonomiki bezpieczeństwa**
- R. Stępień (red.) – **Edukacja w wyższych szkołach wojskowych**
- M. Strzoda, N. Prusiński – **System dowodzenia. Terminologia. Część I**
- M. Strzoda (red.) – **Wybrane terminy z zakresu dowodzenia i zarządzania**
- R. Szpyra – **Powietrzna sztuka operacyjna wybranych państw**
- B. Szulc, T. Majewski (red.) – **Rozwój kompetencji kierowniczych. Pomiar motywacji studentów i absolwentów AON do rozwoju kompetencji kierowniczych**
- E.A. Wesołowska, A. Szerauc (red.) – **Patriotyzm – Obronność – Bezpieczeństwo**
- J. Wołejszo, Z. Fiołna – **Dowodzenie brygadą zmechanizowaną (pancerną) w obronie**
- J. Wołejszo – **Wybrane aspekty projektowania struktury organizacyjnej zespołu dowodzenia stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej**
- J. Wołejszo, Z. Fiołna – **Dowodzenie brygadą zmechanizowaną (pancerną) w marszu**
- **Wojsko wobec polskiego października'56. Rezolucje, uchwały, listy** (wybór, wstęp i opracowanie: E. J. Nalepa)
- J. Wojtasik (red.) – **Studia z dziejów polskiej techniki wojskowej od XVI do XX wieku**
- E. Zabłocki – **Współczesne siły powietrzne**
- S. Zalewski – **Służby specjalne w państwie demokratycznym**
- **Założenia operacyjne do doktryny zasadniczej sił powietrznych** – (praca zbiorowa)
- L. Zapała – **W rembertowskiej Alma Mater**
- W. Zawadzki, T. Majewski, N. Prusiński – **Informacyjne uwarunkowania procesu decyzyjnego**
- B. Zdrodowski, M. Marszałek – **Operacje pozawojenne sił powietrznych**
- J. Zieliński (red.) – **Podstawowe założenia dydaktyki sztuki operacyjnej**
- J. Zuziak – **Dzieje Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie 1947–1997**

Zamówienia przyjmujemy telefonicznie lub pisemnie